DE COLLAGE

FERDINAND VOLNAY

H. SALOMONSON

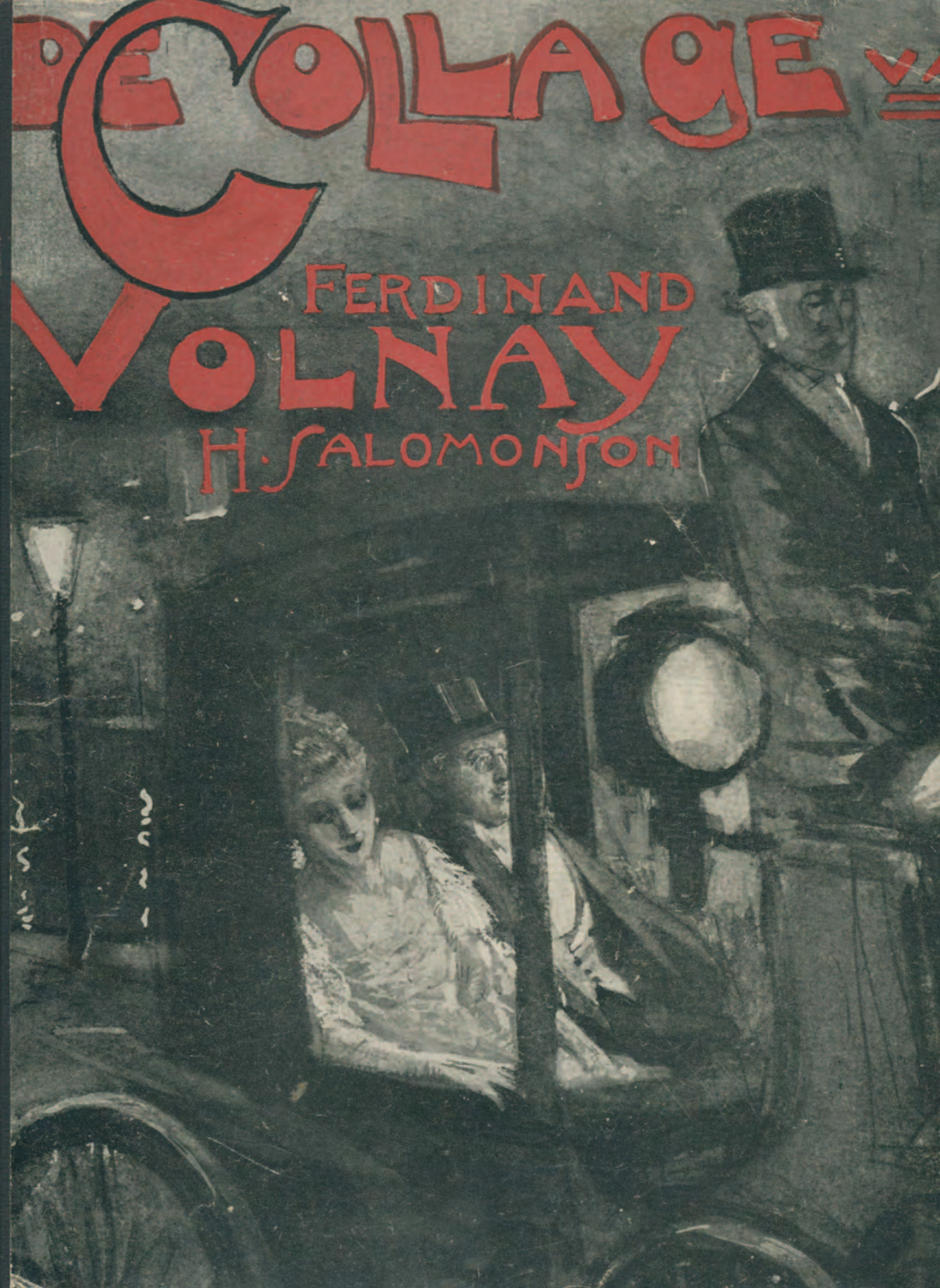

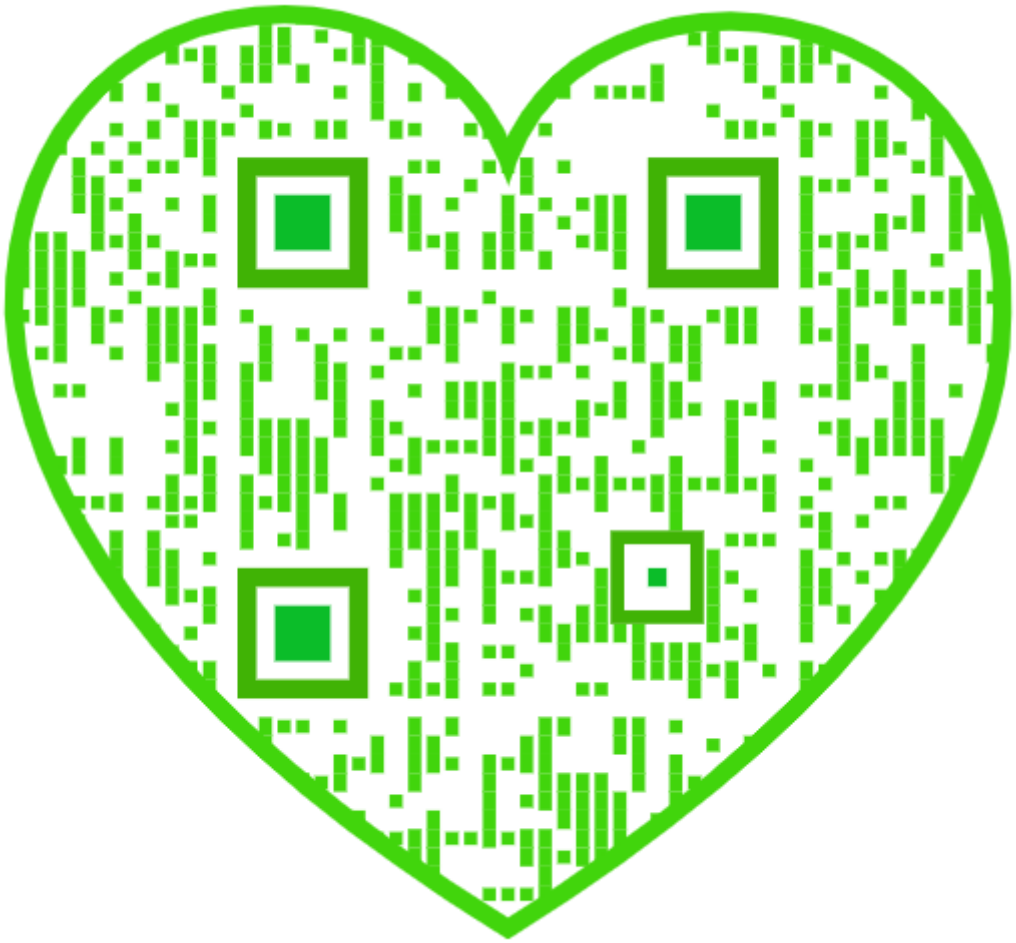

DE COLLAGE VAN FERDINAND VOLNAY

DE COLLAGE VAN FERDINAND VOLNAY

DOOR

HERMAN SALOMONSON

EERSTE DEEL

> Une honnête fille ne lit point de livres d'amour. Que celle, qui lira celui-ci, malgré son titre, ne se plaigne point du mal qu'il lui aura fait: elle ment. Le mal était fait d'avance; elle n'a plus rien à risquer.
>
> La Nouvelle Héloise,
> seconde préface.
> JEAN JACQUES ROUSSEAU.

AMSTERDAM — VAN HOLKEMA & WARENDORF
1916

DRUKKERIJ KOCH & KNUTTEL — GOUDA

EERSTE HOOFDSTUK.

Het geelige licht der straatlantaarns speelde in de glans-flonkerende ruiten van het coupé'tje. Telkens verzwakte het even, om bij de volgende lantaarn weer zachtkens aan te sterken, en te stijgen in volheid, tot het glansde van lichtende puntjes en gebroken kleuren, in de schuin afgeslepen randen van het venster.

En het veerende rijtuig ging deinend voort, achter den gelijkmatigen langen sprongdraf van het paard: klàk, klàk, klàk over de keien, en dof rollen van gummi onder het schragende veerenstel.

Het licht viel telkens in, glansend over de bultende zijdebekleeding van het rijtuig-interieur, en over de strakke gelaten van Ferdinand Volnay en van zijne moeder.

Zij zaten daar zwijgend en willoos in de kussens van het coupé'tje, en tuurden vóór zich, ieder uit een venster, in het duister van de avondstille gracht.

Ferdinand keek uit in het water, dat in lange trilslingers spiegelde het licht der lantaarns, en van enkele vensters. Telkens, bij de bruggen, werd het vòller van glansen in het water, en uit de zijstraten straalde het van lampen in winkelkasten; het rijtuigje ging dan, langzamer, over het asphalt van den overweg,

en schokte terug op de gracht-keien, om voort te gaan, in grooter snelheid, achter den langen klàk-klàk draf van het paard.

Ferdinand Volnay geleek klein, zooals hij daar zat; zijn strooblonde haar was glad en onpersoonlijk langs zijn smallen schedel; de blauwe oogen waren genepen achter de wat moe-vallende oogleden, en tuurden als moeizaam door het flonkerend lorgnet, of het een groote binocle was; zijn neus en mond waren smal en passieloos in het blank van zijn gezicht. De handen in zijn schoot speelden met de witte handschoenen, die hij gedachteloos telkens klapte op zijn knie, en tusschen de zijden revers van zijn zwarte avondjas bolde éven vooruit het blank van zijn hardgesteven overhemd.

Naast Ferdinand zat zijne moeder.

Zij hield het blonde hoofdje wat hoog-terug, als dwong zij zich tot rijpe overweging van iets belangrijks, en over haar ronde kin keek zij weer uit het venster, van onder de lange éven omkrullende wimpers.

Recht in de kussens zat zij, en zij leek grooter dan Ferdinand. Het lichte van heur avondmantel plooide intiem over het zwart van zijne kleeding, en een slip ervan lag uit over zijn knie.

Boven de onbestemde omhoezing van gazig wit, dat hare schouders en hals dekte, strekte zich haar geheven hoofd.

Blond lag het haar er om heen, als een breed windsel, wijkende van de smalle slapen recht achterover, van voren in korte krullende poney het voorhoofd sluitende.

Klein en tenger was zij, zooals Ferdinand, maar

resoluter en doordachter in haar bewegen en houding, ook nu, in het overwegen van het belangrijke, dat haar bezig hield: de flirtation van de Veere met haar nichtje Clarence, de apathische.

Het zuiver overwegende en vergelijkende harer gedachten, stijlde het gedecideerde van haar gezicht, dat telkens bleek belicht werd door de aansterking en verzwakking der komende en keerende lichten.

Zooals Ferdinand's oogen waren ook de haren smal genepen, wat iets afwezigs gaf boven de kordate teekening van het kromme neusje, en levenslustig plooiende lippen.

Zij verzette zich, keek langs Ferdinand heen naar de overzijde en, zich even vooroverbuigende, zeide zij hoog, en kort accentueerend:

„Kijk, bij Frans brandt nog licht, op de studeerkamer." De slip van haar mantel van Ferdinand's knie terugtrekkend, leunde zij weer achterover.

Ferdinand had ook even gekeken, en lachte:

„Ja, de oude chef werkt, de jonge chaperonneert zijn moeder op dineetjes buiten-het-seizoen!"

Zij antwoordde eerst niet, maar toen, het eind van zijn antwoord vattende, zuchtte zij:

„Ja, 't wordt nu te laat voor zulke zwaar-op-de-handsche dinertjes, al die open ramen geven zoo iets quasi-buitenachtigs. En jullie geeft je ook niet de minste moeite meer; Greeve heeft jullie tot over half tien in de rookkamer gehouden!"

„O, beleedigd moedertje," lachte hij, nu werkelijk jongensachtig en levendig: „is er van avond niet genoeg

notitie van je genomen? Och, kijk eens, na zoo'n danswinter als deze, zijn wij mannen al te veel geëxploiteerd, om nog iets gezelschappelijks te kunnen presteeren, behalve op het tennis-veld of in de bain-mixte!"

Weer ging zij niet op zijn woorden in, en zweeg een oogenblik. En toen durfde zij wat scherper formuleeren, wat haar aldoor had bezig gehouden, geïnteresseerd doende, om niet quasi-achteloos te schijnen:

„Clarence maakte nog al werk van de Veere!..."

Zij keek Ferdinand aan, zich veilig voelende, doordat zij haar belangstelling naar Clarence's kant verschoven had.

„Ze heeft zich den heelen winter verveeld, ze verveelt zich altijd, en overal," antwoordde hij, „Clarence is altijd onbegrijpelijk; ze is een van die meisjes, die anderen boeien door haar eigen verveling. Net zooals die onuitstaanbare Sphinxen, die al eeuwen lang in de zon liggen te luieren. Ik kan mij niet begrijpen wat de Veere in haar zou zien; Tom heeft alleen wat met haar zitten kwaadspreken over het pseudo-Haagsche van dezen winter, die gelukkig voorbij is!"

„Maar er was van avond niemand, die ook maar eenigszins de moeite waard was."

„O, nee, pardon moedertje," haastte hij zich, „u zag er uitstekend uit, u bent altijd het eenige jonge-meisje van de côterie, dat zegt de Veere ook, de anderen noemt hij altijd het eet-en-dans-gerei."

„De Veere zegt alijd domme dingen die wel aardig lijken" gaf zij terug, „hij is net als een hond, die de

reputatie heeft van intelligent te zijn, en die telkens weer iedereen verbaast als hij een nieuw kunstje geleerd heeft. En Clarence is véél, véél te goed voor hem, hij heeft een hééle slechte reputatie."

Weer lachte Ferdinand, jongensachtig en luid: „O, mama, u bent onbetaalbaar! dat komt ervan, dat de mannen u àlles vertellen, dat vinden ze pikant en prettig, en u doet alsof daar niets in is. U lijkt de ideaal-vrouw voor de conversatie, en u bent ten slotte nèt zoo nieuwsgierig en critisch als een àlles-wetend jong meisje. Al onze jongemeisjes weten àlles, u ook."

„Stop," zeide ze scherp, „je bent vervelend, en je kleeren ruiken naar sigarenrook. Hoe laat is het?"

„Kwart over tienen, ik ga nòg een sigaar rooken, en mijn kranten lezen."

„Je bent nàar en vervelend," zuchtte zij, „want ik heb je bedorven."

Toen zeide Ferdinand maar niets meer; dat was altijd het laatste woord van kleine kibbelarijtjes; hij gevoelde zich daarin haar kind, zij het dan ook het volwassen kind van een kinderlijk moedertje, en hij gaf dan zijne antwoorden met jongensachtig entrain, en zonder eenige bijbedoeling.

Maar door haar antwoorden wist hij, hoe zij in hem een màcht voelde, de màcht van den man als man over de vrouw als individu. En al bleef dan in haar wel het bewustzijn, dat zij dien macht ontketend had,

en dat hij het kind van háár was... dan vergat ze dat in de oppervlakkigheid van hare antwoorden.

Haar zóón was voor haar een variatie op het begrip màn; hoewel hij nauwelijks drie-en-twintig was, sprak zij met hem, zooals zij het met zijn vader gedaan zou hebben, wanneer deze nog geleefd had.

Zij beschouwde het pijl van zijne geestelijke ontwikkeling als eenzelfde onweerlegbare natuurlijkheid, als de correctheid van zijne kleeding, en in géén van zijn daden of uitingen trachtte zij iets te zien van een erfenis van haar eigen zelve.

En Ferdinand overdacht dit weinig of nooit; zijn opvoeding was voor het grootste deel door vreemden geleid, en, de twee—drie jaren dat hij nu thuis was, gevoelde hij zich zóó, als die vreemden hem beschouwd hadden:

Den eenigen zoon van het weelde-vrouwtje, die zich kon permitteeren wàt hij wilde, wiens positie reeds láng bepaald was; voor wien de tweede chefs-zetel in het bankiershuis van Duin en Zoonen, open stond.

De weelde was hem geen luxe, en zorgelijkheid een zenuw-kwaal. Ferdinand Volnay was een middelmaatsmensch, wien de hartstochten een onwelvoegelijke buitensporigheid, of ook wel een beminnelijke ontspanning geleken.

Hij was een tevreden en gelukkig mensch, een wandelaartje langs den levensweg, een benijde page aan de voeten van zijn elegante jonge moedertje.

En zijn moeder wàs, ja, zij was jong en elegant, en ook een beetje jeugdig en natuurlijk.

Zij was de véél jongere zuster van Blincke, den bankier; haar man was gestorven, vier jaren na zijn huwelijk; hij was de huzaren-ritmeester Volnay, de springer der concoursen, en de vriend van velen, die hem spoedig vergeten hadden.

In die eerste jaren van hun huwelijk hadden zij getracht zich wat terug te trekken uit Amsterdam; zij hadden buiten geleefd, in een villa bij Amersfoort, en hun geluk was werkelijk volledig geweest, zónder zorgen, en zónder veel overdenken van wat niet goed was, en wat beter had kunnen zijn.

En Ferdinand's geboorte was de groote vreugde van die huwelijksjaren geweest.

De laatste anderhalf jaar hadden zij weer in Amsterdam gewoond, in het groote huis op de Heerengracht.

Nog herinnerde Ferdinand zich vaag iets van de coquette huzarenuniform van vader, die iets prettig kleurigs was geweest op die ernstige gracht van groote zwijgende koopmans-huizen.

Hij zag nog, als eene droomherinnering zoo oneigenlijk, vader's vroolijke figuur wenken van onder de boomen tegenover het raam, waar moeder hem voorhield; eene andere moeder was dat geweest, eene met zachte, teedere handen, met wijde, blauwe straaloogen, en die luisterde naar zijn gestamel, en daarom lachte.

Die was Ferdinands moeder geweest.

Langzaam, langzamerhand, was zij zijne vriendin geworden, en nu zijne zuster; zijne jongere zuster, dacht hij haar soms.

Een enkele maal praatte zij wel over al dat vroegere; ...soms, wanneer hij wat vroeger van kantoor kwam, en haar lezende in haar boudoir vond, en ook een enkele maal des avonds, wanneer zij thee kwam drinken op zijn kamer, of hij in de hare.

Dolgraag zag hij haar zitten in de groote weeke Engelsche canapé onder zijn schemerlamp, zooals dat wel eens na het eten gebeurde. Zij was dan vroolijk en jeugdig, en rookte van zijne cigaretten, en snuffelde in zijne boeken en papieren. Terwijl hij haar thee schonk.

Maar het Vroeger, dat zij dan bepraatten, was voor hem als een onbegrijpelijk avontuur van dit, zijn vriendinnetje, hij luisterde er naar, zooals een knaap aanhoort de sentimenteele verhalen van zijne véél oudere maîtresse... en zij vertelde ervan, zooals een Lebemann zou verhalen uit den tijd zijner jeugdverliefdheden: met ietwat zelfbegoochelende ontroering; de herinneringen van een ànder, die men toch zelve was.....

— — — — — — — — — — — —

Het coupé'tje was gerold over het asphalt van een zijstraat, waarop de paardehoeven klikklapten, en toen gezwenkt, de donkere Keizersgracht op; langzaam veerde het even op de keien, nog langzamer, en de palfrenier zwaaide zich van de bok af, ging in twee — drie sprong-stappen naast het rijtuig voort, en belde aan terwijl het stilschokte.

Ferdinand nam zijn hoed, die vóór hem lag, en zette die op; zijne moeder trok de plooien van haar avondmantel om zich tesamen en zuchtte.

„Ik ben moe, Ferdy, ik zal maar meteen naar boven gaan."

„Dan zal ik Gerard maar wegsturen," besliste hij, „ik blijf wat lezen."

Achter het matglas van de straatdeur knipte het licht aan.

De palfrenier greep naar het portier.

Toen zeide zij, reeds half opstaande, als zonder wegen ervan: „En de Veere, vroeg hij je niet of je nog even bij hem kwam, doe het maar!"

Hij sprong uit het rijtuig, dat even terugwiebelde, en hielp zijne moeder uitstappen.

„Kom, het is wat laat, hij rekent er ook niet vast op." Zij stonden in de lichte gang; Ferdinand keek zijne moeder aan, maar zij ging door naar het brieventafeltje, en zeide, wat scherp:

„Doe het dan maar niet, als je geen zin hebt. Maar aan mij heb je niets. Ik ga direct naar boven."

Zij stond al bij de tochtdeur, en wendde zich nog even om, den avondmantel met beide handen om haar taille houdende.

„Ferdinand, wees toch niet zoo thuis-hangerig. Als de Veere je nu toch vráágt! Je moest het een eer vinden, hij is zooveel ouder dan jij... Maar je moet het zelf weten, goeden nacht!"

Hij bleef even in de gang staan, den hoed op en zijn overjas over den arm, en scheurde een brief open.

„Er liggen er nog twee op uw kamer," zeide, achter hem, de knecht.

„Goed, dank je, laat Gerard dan nog even wachten!"

Ferdinand wipte de trappen op. Zijn bewegen was wat slordig, zijne schouders hield hij wat scheef, een beetje zwak en nerveus.

Hij sprong de treden drie bij drie, en de laatsten ging hij wat hijgend, een voor een; op zijn kamer brandde de bureaulamp, en een schemerlamp, twee lichte plekken, waarbuiten de rest van het vertrek in schemering lag om lage ruime stoelen, en vachten, en geglans van platen-lijsten aan de wanden. De beide brieven nam hij van onder de bureaulamp, waar zij naast elkander lagen, en uit den beker een cigarette, die hij aanstak, terwijl hij de adressen bekeek.

Hij zakte neer in een stoel, onder de lichtplek van de schemerlamp; even ritselde hij de enveloppe los, en zette zich toen tot lezen. De eene brief begon met „*Amice*" de onderteekening was van een vriend.

De andere boeide hem direct, door den poststempel: „Cannes", wie was er in 's hemelsnaam aan de Riviéra nu?

Hij brak de enveloppe met protzig gekroonde hôtel-initialen open en nam den brief.

„Dear Consin" stond er boven, en de onderteekening was in breeden haal geschrift over de tegenoverliggende pagina.

Alfred B. van Duin.

Ferdinand tikte de asch van zijn cigarette, en las het einde van den brief, zooals menschen doen, wier correspondentie iets vrouwelijks heeft, of wier zaken door anderen gecontroleerd worden.

„... *Dus zal ik denkelijk over weinig dagen in Amsterdam zijn, en u allen terug zien, tot dan, uw neef....*

Hij keek op met iets zoekends in zijn blik; Ferdinand keek altijd om zich heen of hij iets zocht, of meende te zullen ontdekken.... Alfred, Alfred.... hoe lang was het al geleden, vijf, zes jaren, hij was een jongen nog toen Alfred, de Amerikaansche neef, hier geweest was.

Alfred, de gelukkige internationale man, met het beeldige poppen-vrouwtje; hij herinnerde zich nog vaag, hoe hij toen met een vacantie van enkele weken van kostschool te Amsterdam was geweest, en hoe hij daar 's middags, op de jour van zijne moeder, hen beiden had ontmoet.

Direct had hij toen Alfred benijd, de gelukkige, die vrij van banden was, en in Amerika zulk een lief vrouwtje gevonden had. Hij stelde zich haar weer voor, maar niet omkranst met het aureool van vroeger, van zachtblauwe oogen en teedere handjes.

Hij dacht nu hoe heerlijk het moest zijn, zoo benijd te worden om eene mooie vrouw, die heusch je eigen vrouw is, benijd te worden op partijen en in restaurants, op booten en in de comedie.... eene fatsoenlijke vrouw, waarom je benijd wordt, dat moest heerlijk zijn.

Vlug liep Ferdinand den brief verder door, „hier voorjaar, — Parijs-kleeren, — kinderen, — naar Holland, — een maand blijven, — verlangen — Amsterdam, — kantoor..." — ja het stond er werkelijk, en Ferdinand moest er even om lachen, zoo dwaas

als het daar stond, en toch zoo serieus opgeschreven:

„ik verlang, beste jongen, misschien nog wel het meest naar het kantoor, het oude kantoor met de versleten leeren stoelen, de bruine eiken-betimmering, de verschoten portretten, en die heerlijke lucht van oude sigaren — van sigaren die jaren geleden gerookt zijn, en waarvan de rook getrokken is in de houten binten... naar dat alles verlang ik zoo machtig en zoo onuitsprekelijk inniglijk terug..."

Hoe zot, dacht Ferdinand, hoe kan iemand, die zóóveel heeft, die altijd reist en zóó gelukkig en vrij is, dáárnaar terug verlangen?... het kantoor... Hij leunde achterover, en blies den rook van zijn cigarette onder de lampekap, waardoor zij snel tesamen flierde en optoog door de opening van boven.

Het kantoor... het was hem een afschuw, de geur van het oude glanzende eikenhout, het stemmengeroep der bedienden in de aangrenzende zalen, en die langzame, langzame uren op den zwart-marmer omsloten schoorsteenklok... wat was van dit alles in Godsnaam de bekoring?

Neen, dat moest spleen zijn, de ziekte van hèm die álles heeft, het verlangen van een oververzadigde naar droog brood, de bekoring die voor een afgeleefden Indischen planter van eene oude negerin uitgaat... Alfred... neen, hij moest het eerst zien... hij moest er midden in zitten... zooals vroeger... en net als hij nu... een héélen langen ochtend, tegenover oom Frans, dan zou hij wel van meening veranderen — en zuchten, zooals hij, Ferdinand, deed als het beurstijd

was, of 's middags zes uur... Ferdinand wierp zijn cigarette weg, en strekte zich uit;.., oh, bah het stompje rookte nog, en de geur was als die van het kantoor, dat muffe, dat doodelijk benauwende... Toen, opeens, klopte het zacht en bescheiden op zijn deur, en de huisknecht kwam binnen — „of u komt, Gerard laat vragen of mijnheer nog uit wil, het is wat kil zegt hij,... voor het paard..."

Hij propte de brieven in zijn broekzak, en stond op...

„Vooruit dan maar, breng maar even mijn dikke jas, — ik wandel terug..."

— — — — — — — — — — — —

In het rijtuig had Ferdinand een nieuwe cigarette aangestoken, zijn moeder wilde dat niet hebben, voor de reuk in de kussens en daarom blies hij den rook naar buiten door het geopende raampje. Aan de Veere moest hij vertellen van Alfred, en diens dwaze verlangens, en meteen zou hij hem vragen waarom hij met Clarence had geflirt, Clarence, de apathische. Dat was heerlijk voor mama, om morgen te weten: waarom Tom zich zooveel bemoeid had met Clarence, en wat zij geantwoord had.

Daarom had zij er natuurlijk op aangedrongen, dat hij nog gaan zou vanavond...

Hij lachte voor zich heen — kinderachtig moedertje!

Hoe dikwijls had hij al niet geheimen voor haar moeten ontdekken, en hoe kon zij vol spanning luisteren naar zijne onthullingen. Al die kleine dingen interesseerden haar en van dinertjes, waar hij zonder haar geweest was, moest hij brokken discours, en opmer-

kingen mede brengen, waarop zij zich verheugde, als kleine kinderen, die weten, dat er chocolaadjes van het dessert voor hen bewaard zullen worden...

....Tom en Clarence, het was immers ònzin: hij was goed en wel veertig, zij éven twintig; den heelen winter hadden zij elkaar ontmoet, en andere winters daarvoor, en Tom moest haar als klein kind gekend hebben, de eeuwig jonge Tom, die nu met haar flirtte?

Het rijtuig schokte stil; hier was het.

Ferdinand wierp zijn cigarette weg en wachtte niet tot de deur zou open gaan:

„Ga maar naar stal Gerard," riep hij, „ik kom er wel, goeden nacht."

Ferdinand wipte de stoeptreden op, en juist toen het rijtuig wegrolde, ging de deur open, en stapte hij de verlichte gang binnen.

„On attend monsieur dans le bibliothèque," fluisterzuchtte de Veere's knecht.

De Veere had een Franschen knecht; dat was lastig, doch verre verkieselijk boven een Hollandsche, volgens hem.

Het hinderde Ferdinand altijd, langs dien Franschfluisterenden lakei te moeten, het herinnerde hem aan hôtel personeel, nieuw-gehuurd, en door droevig gebrek aan traditie noodzakelijk — het had een soort confectie-cachet.

„Is er iemand?" vroeg hij, terwijl de man hem zorgvuldiglijk jas en hoed afnam.

„Non monsieur, il n'y a que monsieur Steynen, monsieur," zuchtte het antwoord in zijn hals.

Een trapje af ging de knecht hem voor, de benedengang in, en hij opende de deur van de tuinkamer, de bibliotheek.

Toen Ferdinand binnen kwam, vond hij, in de stoelen voor het haardje, waarin op Engelsch-zomersche wijze waaiervormig een papier geplooid was, languitgestrekt twee mannen figuren, en een luide lach klonk hem tegemoet.

Het was de Veere, die luid, wat gemaakt lachend, en quasi moe-van-het-lachen riep: „Oh, Ferdy je raadt niet, wat hier voor een gek zit, het is te mal... laat hij het je maar zelf vertellen...."

Ferdinand liet zich meestal niet spoedig meesleepen in het enthousiasme van anderen, en daarom ging hij rustig, wat vragend lachend terzijde ziende naar Steijnen, tusschen hen in staan.

De Veere lachte nog na, de beenen lang vooruit, zijn handen geduwd in de zakken van het gewatteerd-zijden huisjasje, waarvoor hij zijn rok verwisseld had.

„Laat ik je eerst netjes begroeten, Steynen," zeide Ferdinand, „wellicht vertel je mij straks dan ook wel dat èrge grappige, dat er gebeurd is!"

„Het is volstrekt niet zoo grappig, althans niet zoo belachelijk," deed Steynen quasi beleedigd, en hij haalde een paar maal in zenuwplooïng van zijn voorhoofd de smalle wenkbrauwen op. Het is lang niet zoo mal als Tom tracht te bewijzen."

Toen barstte de Veere weer in proesterig lachen

uit, en, met een beenwip rechtop schuivende, drukte hij op de bel vóór hem.

„Laat ik eerst iets voor je laten inschenken."

Terwijl hij sprak tegen den binnengekomen bediende, snel, in wat nasaal-klinkend Parijsch-Fransch, schoof Ferdinand een stoel naast Steynen, en vroeg:

„Mag ik weten wàt het is?

„Natuurlijk" zeide de ander.

Hij zat rechtop in zijn leunstoel, en trommelde met de vingers op de armleuningen. Zijn zéér bleek, wat grauwig gezicht, keek iets van terzijde Ferdinand aan; onder het blonde, bijna witte, in het midden gescheiden haar, waren de vele rimpeltjes van zijn voorhoofd, die, boven de wijde lichtblauwe oogen, voortdurend iets verbaasd-vragends aan zijn gezicht gaven. Steynen's stem was wat schor en vermoeid, maar hij accentueerde de zinnen en woorden op eene wijze, die er aldoor een grappig vragend-rake beteekenis aan gaven.

„De quaestie is," zeide hij — „dat Tom het zoo mal vindt, dat ik een revue geschreven heb."

„Hij heeft een revue geschreven," barstte de Veere weer uit, „stel je voor, een revue, dat is zoo iets met bloote armen en beenen, en gemeene grapjes, en tingel-tangel muziek, en slot-apothéose, en dansnummers... en het wordt opgevoerd, Ferdy het wordt opgevoerd, denk eens in Tivoli... Je weet misschien niet eens wat dat is, dat is een groote kast, met licht er voor en er in, en menschen die sinaasappelen eten, en meezingen,... ze zingen Leo's wijsjes mee, en Leo's liedjes... is het niet om te snikken..?"

„Zoo?" vroeg Ferdinand geïnteresseerd, „heb je een revue geschreven, Leo?"

„Ja, precies zooals Tom zegt, met gemeene grapjes, en bloote beenen; tenminste daar reken ik op, en het wordt opgevoerd in Tivoli voor één-vijftig-orkest-fauteuils, consumptie inbegrepen, en programma ook. Wanneer je dus niet gezien wilt worden, met Gerdy of zoo, dan ga je maar naar *mijn* revue, in Tivoli."

„Niet gezien?" riep de Veere, „niet gezien? Neen, denk dat maar niet; wanneer de menschen weten, dat het van jou is, en dat het in Tivoli is, met bloote beenen en zoo, dan stroomen ze, dan komt iedereen, en ik iederen avond, en jij Ferdy, wàt, wij komen met de heele côterie... en, Leo, mogen we dan in de entre-actes achter de schermen?

O, het wordt een orgie, die revue van Leo."

„Die orgie is dan van later zorg," zei Steynen, terwijl hij Ferdinand een glas whisky aanreikte, „dat is trouwens de bedoeling niet, om jullie buitensporigheden te doen plegen."

„Maar vertel, nu liever rustig, Leo, hoe je op dat onzalige plan gekomen bent," vroeg Ferdinand.

Steynen zette zich wat rechter, hield het witblonde hoofd schuin, als een kanarie, die zingen gaat, en zeide heesch en rustig:

„Allereerst dan is het geen onzalig plan, maar een fait accompli; terwijl jullie vanavond vernuftig zaten te geestfonkelen aan de schranstafel, zat ik op een onsmakelijk kantoortje, en later in een rumoerigen kroeg, te

smoezen met een eigendunkelijken bookmaker, die directeur is van een groot variété. Die man had mij, nadat hij mijn oeuvre doorgebladerd had, rendez-vous gegeven, om te vertellen, dat het werk het voetlicht zal zien,... en nu gaat het.... wij noemen dat *gaan*, wij menschen van het *variété*, over een week of wat; de auteur zal persoonlijk de repetities leiden."

„Nu," riep de Veere, „nu heb je het zelf gehoord Ferdy, geloof je het nu, ik zie de affiches al, natuurlijk met een vreeselijk prikkelende voorstelling er op, en daaronder in groote letters: „Kijk-in-het-glaasje" of zoo iets, „groote feeërieke, groteske revue à grand spectacle van Leopold Steynen"... Ferdy, is het niet prettig, zulke groote mannen te kennen. Wat een toekomst gaat daar voor ons open, welk een nieuwe connecties: Maupie Staal, en Nap de la Mar, en..."

„Schei nu even uit," zeide Ferdinand, en toen, zich vol belangstelling wendende tot Steynen, vroeg hij hem:

„Hoe kwam je daar toe, Leo?" Steynen lachte even, en ging toen ernstig voort:

„Ach, kijk eens, het is eigenlijk een uiting van mijn eerlijkste en diepste zelve... vroeger had ik wel eens gehoopt, een teer tooneelspel, of een pakkenden roman te schrijven... maar ach, dat wordt alles zoo weê en dwaas, en je schaamt je ten slotte, er bij de menschen mee aan te komen.

„Wij, vluchtig-levende menschen, willen wat anders, en onze smaak is dezelfde als die van die sinaasappelen-eters, waar Tom het daarnet over had. Wat zijn nu onze tafelgesprekken geweest dezen winter,

en wat ons geestvolle gekout op de avondpartijen; wat bekletsen jullie op de beurs?... allemaal viesigheid, viesigheid en vuiligheid... neen, laat mij nu even dóór praten.

„Ik wil natuurlijk niet zeggen dat jullie op de beurs alleen viese dingen zegt, of dat jullie grapjes met je tafeldames niet van een ander soort zijn... maar ten slotte is het toch weer iets ànders, dat mijn teedere tooneelspel of pakkenden roman geinspireerd zou hebben. Nu ben ik geen oppositie-man, of een kunstenaar met viese nagels of zoo... en ik heb mij dan ook maar neergelegd bij wat nu eenmaal onzen *ton* is... en ik heb mij daardoor laten inspireeren tot het kunstwerk, waarvan ik drachtig was.

„Het is natuurlijk een revue geworden, hoe kón het iets anders worden dan een revue, die een vrij ónsamenhangende reeks van koorts-denkbeelden is, door flauwe draadjes tesamen gehouden, en met een soort nachtmerrie tot slot... precies zooals in onze côterie de enscèneering is. Alleen de verveling moest ik er, met het oog op de sinaasappelen-etende toeschouwers, uit werken. Dat heeft de meeste moeite gekost!"

„Zoo," zei Ferdinand, terwijl hij zich voorover bukte, om een cigarette uit de doos te wippen, die op het haardtafeltje stond, „het is in ieder geval wel origineel."

De Veere had, toen hij zag dat Ferdinand niet op zijn thema doorging, een krant genomen, die hij ritselend op de laatste pagina openvouwde.

„Ik wacht voorloopig op de première," deed hij

schamper, „ik moet de huldiging van Leo zien!"

De beide anderen praatten verder, en de Veere keek een voor een de groote krantenbladen door.

Hij had weer, wat hij zelf noemde, zijn *plotselinge somberheid* gekregen, en zelf begreep hij heel goed wat dat was.

De Veere was ruim veertig jaar oud, en een gemakzuchtig man: uit gemakzucht was hij ongetrouwd gebleven, want hij bezat alles wat hem maar behagelijk en prettig was. Hij omringde zich gaarne met jongelieden, en trachtte met hen jong te zijn; maar zijn toon was dan altijd wat tè los, zijn grapjes waren tè luid en zijne kleeding tè verscheiden, dan dat hij natuurlijk scheen... en dat voelde hij zelf alles heel goed.

Jonge meisjes verveelden hem uitermate, de tweede maal dat hij ze ontmoette; de inspanning, die hij zich getroosten moest om onderhoudend met hen te zijn, werd hem soms te veel.

Maar, bij wat men gemeenlijk *jonge vrouwtjes* noemt: jong getrouwde weelde-echtgenootjes, die pàs de verveling van hun convenance-huwelijk onbewust gaan gevoelen, genoot hij een grooten roep.

Voor hén was hij de man die àlles gezien, en àlles meegemaakt had.

Zijn gefluisterde stoutigheidjes hadden een zoete en nochtans behoorlijke bekoring voor hen, en zijne attenties waren beter gevonden, dan die van wien ook.

De mooiste nieuwjaars-bouquetten, en souper-corsages waren de zijnen, de dinertjes die hij gaf, waren geraffineerder dan die van eene vrouw, en zijn huis was

de ideaal-garçonnière, vol mooie antiquiteiten en behagelijke nieuwheden.

Hij zelve was dan ook... och, hij was voor hen de inrichter van zijn huis, de uitdenker van zijne attenties... en het voorwerp waarop de maatschappij al hare genietingen en avontuurlijkheden geconcentreerd had.

Zoo was Tom de Veere. Zijn gezicht was in de éérste plaats wèl-onderhouden; zijn kamerknecht schoor hem, zooals nimmer een barbier het zou gekund hebben.

Overigens waren zijne trekken wat vulgair, wat semitisch de gebogen neus, en de dikke lippen; licht blauw-omfloersd waren zijne doorgaans lachend gehouden oogen, het donkere haar lag glad om den kaal wordenden schedel.

Zijn teint was, wat men pleegt te noemen blauwgeschoren.

De oudere jonge-meisjes, die hem wenschten, noemden het „groen", en hem „den groene"; de jongere meisjes vonden hem interressant-lijdend uitzien.

Dat vond hij zelf ook... to make the best of it. —

Zooals hij daar nu zat, diep in zijn stoel, de beenen op een àndere, zijn krant lezende, geleek hij een zonderlinge mengeling van oud-wordenden man, en levenslustigen knaap.

De breede nek boven zijn boord, en het grauwig kale achterhoofd waren het niet-te-loochenen vervallene... maar zijn houding was als die van een jong student op zijn club... en zoo was de Veere's leven een voortdurende strijd met het onafwendbare, een

gratie-volle, en behendig gevoerde partij-degen met het noodlot, dat hij ontweek en pareerde, met alle middelen die een levenswijs man ter vervoeging staan.

Toen hij zijn krant wegwierp, en hij zich wendde, was het ernstige, en ongeplooide van zijn gezicht éven *de ouderdom;* maar hij herstelde zich spoedig, en, het gesprek der anderen afbrekende, deed hij wat amechtig:

„Slecht menu van Coba van middag, tweemaal asperges, heb je het opgelet Ferdy? eens in de soep, en later als sla, hoe kàn men zoo iets onsmakelijks bedenken!"

„Vond Clarence dat ook?" vroeg Ferdinand, zich gemakkelijker glijdend in zijn stoel: „vond Clarence het óók èrg?"

„Clarence was héél lief," antwoordde de Veere, als peinzend zijne herinnering wegend, zooals een Backfisch aan haar souper-bouquet ruikt, den ochtend na het bal.

„Zij was wèrkelijk niet vervelend, en zij heeft mij heel interessante dingen verteld. Clarence wéét veel interessante dingen."

„Kom Tom," lachte Ferdinand, „wat vertelde ze dan wel, dat van den zomer de panier gedragen zal worden, en dat de rokken iets wijder zijn?"

De Veere bleef ernstig, en antwoordde, de woorden wat rekkend:

„Van de panier vertelde ze niet, wèl van de rokken."

„Het is toch gek," ging hij voort, „dat jongelui die vriendinnetjes hebben dat alles al véél eerder weten.. ze hebben de rekening van nieuwe hoeden al, wanneer de jonge meisjes de modellen nog niet gezien hebben."

„Och," zei Ferdinand slapjes, „Gerdy is niet zoo fel op die dingen; zij creëert zelf." Gerdy was Ferdinand's maîtresse; en hij geloofde wel haar eenige vriend te zijn.

Zijn moeder vertelde hij altijd over Gerdy, en dat vond zij prettig, want Ferdinand's moeder wist, dat hij eene maîtresse had, en vond dat meer gewoon en nuttig dan interessant.

Zij praatte ook nooit smalend over die andere vrouw, en als zij haar zag in een tea-room, of op straat, dan was het altijd een dwaas en zonderling spel van oplettende blikken tusschen hen beiden.

Hun blikken streefden langs elkanders kleeding, en keerden strak over elkanders hoofden weg.

Zij maten elkander, en Gerdy dacht daarbij aan Ferdinand, van wien zij hield, terwijl Ferdinand's moeder, het natuurlijk vindende dat die vrouw voor haar zoon eene afleiding was, proefde de aantrekkelijkheid, en die vergeleek met de hare.

Gerdy was véél jonger dan zij, zij had een grooten toekomst, zeide Ferdinand's moeder dikwijls, en dan vroeg zij veel naar de wijze waarop Gerdy zich soigneerde en hoe zij leefde.

Eenmaal had zij, zuchtende, tegen haar zoon gezegd:

„Het is toch mooi, het leven van zulk een vrouw; die heeft tenminste een noodzakelijken taak voor zichzelf, als zij die niet vervult is zij verloren."

„U zou er geschikt voor zijn mama, met wat méér energie... verder hebt u tout pour ça, zèlfs de onverschilligheid.

„Want dat is zonderling, onverschilligheid is alleen

in ònze kringen; vrouwen uit het volk hebben altijd au fond nog die kleffe sentimentaliteit, waarmee soms keukenmeiden kunnen zingen... o, dat is afschuwelijk."

Ferdinand's moeder wist ook, dat hij zich nóóit op behoorlijke uren met Gerdy vertoonen zou, en hij dééd dat dan ook niet. Afficheeren, dat was iets voor parvenu's en menschen zonder reputatie, ja, Ferdinand was oud en verstandig voor zijn jaren... eigenlijk een wat oudheerig amant voor Gerdy, en tegelijk een héél jong, héél gedwee page'tje voor zijne moeder.

Dat wist Ferdinand's moeder óók, en dat wilde zij zoo. Zij was de éérste vrouw voor hem, en de meest waardige om zijn hulde te ontvangen. Wàt hij deed wist zij, en wat zij vond dat hij behoorde te doen, deed hij uit zichzelf.

Toen zij hem van kostschool thuis gekregen had, was hij tenger, klein en aanhankelijk; toen hij terug kwam van de school in Engeland, was hij een man geworden, een wat geblaseerde weelde-man. De beminnelijke apathie had hij medegebracht, die Engelsche jongelui uit zijn stand zoo eigen is.

O, toen had zij Ferdinand vergood; nu had zij haar cavalier voor de lange winters-van-uitgaan, haar reisgenoot in de badplaatsen die zij bezocht. Zij kleedde zich jonger, om voor de vrouw gehouden te worden van haar jongen, en tegelijk wist zij hem te boeien met al het beminnelijke harer coquetterie, met de geur van haar parfums, en met vertrouwelijk gekeuvel, vloeiend van haar smal genepen mond.

En Ferdinand had zich graag aan zijn moeder's

voeten gezet; onbewust was het zoo geworden, dat haar fijne schoentje op zijn schouder was gaan rusten, en haar gefluisterde gril-wensch hem een gebod werd. Zijn moeder kénde ál zijne geheimen, en hij dacht niet over het bestaan der hare.

Geen van beiden dachten zij, in het snelle vergaan der oogenblikken, aan hetgeen er waardevol in het verleden was... zij dacht niet meer aan háár moederschap, dan als aan een láng verleden kinderblijdschap ... en hij, ach, er lag zóóveel tusschen dat vroegere en het heden, zulk een jeugd onder vreemden, dat hij het nieuwe, het tegenwoordige, aanvaard had als een nieuwe periode in zijn zorgeloos leven...

Zóó was Ferdinand Volnay zijn moeder's page geworden...

— — — — — — — — — — — —

Zij hadden nog een poos doorgepraat, wat traag, door den na-avond, de Veere, Steynen en Ferdinand.

En toen had Ferdinand een inval gekregen.

„Laat Gerdy meedoen," vroeg hij Steynen, „laat haar meedoen in je revue, je weet, ze kan het, il heb haar aan het tooneel gevonden..."

„Wat onsmakelijk," riep de Veere, op „dat viese tooneel, iederen avond...!"

„Ik zou het wel graag willen zien," zei Ferdinand, „dat geeft weer een attractie, het is altijd pikant, een vrouw van het tooneel."

„Precies zoo als een schilderij uit een museum," lachte Steynen, „als het voetlicht er niet meer is, als niet de heele betalende wereld haar meer begaapt,

dan is ze voor jou alléén, wat? Leelijke egoïst, welk een ijdelheid!"

„Iedere vrouw is ijdelheid, en haar bezit zeker," zeide de Veere zoet, „daarom ook rijd ik zoo graag, héél alleen buiten, een paard dat véél prijzen heeft..."

„Daar hadden wij het nu niet over," deed Ferdinand driftig, „kom Leo, doe er moeite voor hé? Een klein rolletje, ingénue liefst, en tot tien uur, want anders bederft zij haar teint!"

„Haha" lachte nu de Veere, „de teedere heer, van 't willoos wijf; wil zij het wel?"

„Gerdy doet alles wat ik haar vraag," zei Ferdinand, zonder trots. En dat was ook zoo, Ferdinand's maîtresse was hem altijd ter wille; hij had haar gevonden bij een klein tooneelgezelschap, waar zij rollen van weinig beteekenis vervulde.

Zij was aan het tooneel gegaan, om de redenen, die zoovele tegenwoordige tooneelkunstenaars voldoende gevonden hebben om die loopbaan te kiezen.

Haar vader was acteur geweest, een tamelijk bekend acteur, die niet jong gestorven was, maar op zijn ouden dag nog getrouwd met Cora Bik, die de reputatie genoot, van de onschuldigste rollen een dubbelzinnige beteekenis te kunnen geven. En nòg speelde Gerdy's moeder; afstootelijk van charge speelde zij *komische Alte*-partijen, die zij aandikte en uitborduurde met de routine van haren veeljarigen tooneelloopbaan, en de wansmaak waartoe haar kunst verworden was.

Maar Gerdy vond het nog altijd aardig, haar te zien

spelen, en voor Ferdinand waren de avonden, dat zij mama Bik, zooals zij genoemd werd, in een première gingen hooren, feesten van de meest uitgezochte soort. Ook frequenteerde hij wel eens de havelooze salon van de actrice, en ontmoette daar dan dat soort gasten, die uitsluitend komen om àndere gasten te ontmoeten, talentlooze acteurs, en zondige actricetjes, de eersten hongerig, de laatsten bloeiend, en nog niet bedorven door schmink en rouge.

Met Steynen samen, richtte hij een enkelen maal in de vertrekken van Gerdy's moeder diergelijke feestavonden aan, waartoe dan de verfoeilijke cullinaire ingrediënten, gemeenlijk bestaande uit velerlei soorten van gebakken visch, en geknoei uit blikken en glazen door de gastvrouw inslagen werden, terwijl hij, Ferdinand, de wijnen zond, waarvan de tafelschuimers met graagte, en onverholen gulzigheid genoten...

* *
*

Om half twaalf was Steynen weggegaan.

Ferdinand zat nu alleen met de Veere, en, zooals het meestal is, dat de conversatie zakt tusschen twee goede kennissen, wanneer de derde is gegaan, verslapte hun conversatie tot zwijgen.

Zij kenden elkander zóó goed, de Veere en de jonge Volnay; zij waren nog van verre aan elkander geparenteerd, en Ferdinand beschouwde zijn veel ouderen vriend zoo ongeveer als den jongeren broer van zijn moeder.

Met Ferdinand's vader had de Veere óók zoo gezeten,

lang geleden, maar als hij den zoon aankeek, zooals hij daar blond en onbeduidend en wat décadent uitziende in de stoel rustte, dan vond hij niets terug van het robuste, frissche, alles-veroverende van den vader-ritmeester, den zonnigen officier, die hem iets minder dan een vriend, en veel meer dan een societeits- of coursen- of gezelschapsbekende geweest was. Sindsdien was de Veere oud geworden, hij voelde het zelve; zijn vriendschapsbetrekkingen waren verspreid over twee generaties. — Ferdinand's kind zou de kleinzoon van zijn vriend geweest zijn.

Hij was er zich van bewust, dat hij de toekomst aan het heden had opgeofferd, àltijd: hij was ongetrouwd gebleven, en hij had zich verheugd in het stil gemonkel, dat hij òm zich wist bij iedere flirtation... maar ook dat was aan het weggaan... het fatale moment, dat hij belachelijk zou worden, wist hij naderend, en, wanneer hij een enkele maal eerlijk was voor zichzelve, dan tastte hij angstig en laf vooruit in het duister van de toekomst, of het daar nog niet wàs, het afschuwelijke, dat komen ging.

Hij was er banger voor, dan voor den dood, en hij schuwde den ouderdom met de lafheid, waarmede een knaapje, dat zijn les niet geleerd heeft, naar school slentert.

Want de Veere was uitermate laf.

Zijn omgang met Ferdinand stelde hij slechts op prijs, omdat die hem een jeugdig cachet gaf, en om nòg een reden: de Veere was de minnaar van Ferdinand's moeder.

Reeds jaren lang bestond die verhouding, die echter mettertijd verworden was van een zoet geheim, tot een treurig gerekte, en kleurloos kunstmatig onderhouden pseudo-idylle.

Hunne ontmoetingen waren nog slechts zeldzaam, hunne omhelzingen weinige, en de felle passie, die zij vroeger in prikkelende geheimzinnigheid genoten, was meer en meer geworden een steeds keerende uitspatting, waaraan al het zoet-zondige ontbrak, en waaruit alles verdwenen was, dat eenmaal de bekoring van hun beider na-jeugd geweest was.

Het was hen beiden ook geen moeilijkheid geweest om voor Ferdinand, toen hij uit Engeland teruggekomen was, dit geheim bewaard te doen blijven, en dat hij er van een ànderen kant van hooren zou, bleef volgens hun meening eene onmogelijkheid.

Hun blikken waren in het dagelijks ontmoeten van elkander, aan diners, of op partijen, zóó getraind en gedresseerd, en daarenboven was hunne verhouding zoo passieloos beredeneerd geworden, dat zijzelve zich niet meer verraden kònden. Zij praatten ook wel over Ferdinand; de Veere koos dan den beschermend welwillenden toon, en zij geloofde, in wat hij zeide te waardeeren in den jongen, wiens vriend hij zich noemde.

Trude Volmay hield haar zoon nooit de Veere's voorbeeld voor oogen, maar zij waardeerde, onbewust, in hem een ànderen man: een, wiens diensten haar méér behoorden, dan ooit een vrouw dat van haar minnaar vergen kan, wiens complimenten zij passieloozer kon aanvaarden, dan die van welken man ook; een, dien zij

zij meer aan zich verplicht wist dan ieder ander.

Zes, zeven jaar, na haar man's dood, juist in den tijd, dat zij zich op geheel verkeerde wijze ging redresseeren, in eene omgeving, die perfide was voor haar jonge alléénzijn, was de Veere haar amant geworden. Het was gegaan als een herderinnenidylle, en drie jaar lang was hunne verhouding zoo gebleven; toen ging die verwereldschen, misschien wel onder den druk van de wetenschap, dat zij niet hertrouwen kòn, zonder haar kapitaal te doen terugvloeien tot Ferdinand, van wien zij afhankelijk was.

Tien jaar oud was nu haar liaison, waarvan het einde geen droefenis zou zijn, en het voortduren geen heerlijkheid meer was.

— — — — — — — — — — — —

„Het was vervélend, van avond, niet waar?" zuchtte de Veere, zich uitstrekkend in zijn stoel, in gewoontedrang van conversatie in vraagtoon eindigend.

„Ja, warm en lang," zei Ferdinand „maar ik dacht dat je je wèl geamuseerd hadt, jij, met Clarence, die er zoo goed uitzag, en zoo geanimeerd."

„Clarence was heel lief," de Veere kneep in een geeuw zijn woorden af, „Clarence ìs niet zoo vervelend als het *begrip* jong-meisje dat is . . . daar kan ze nu eenmaal niets aan doen. Zij heeft aanleg, om een gescheiden vrouw te worden; o, het is zoo flatteus om een gescheiden vrouw te zijn, en Clarence is er langguissant genoeg voor, om dan interessant te schijnen!

Maar ik desillusioneer jou maar, Ferdy, jou, de jonge, frissche, onschuldige bloem, die nog de wéélde van een éérste verhouding kent."

„Clarence is een meisje, dat niet flirten kàn," zei Ferdinand, „ze doet àl haar best om te doen of zij zich niet verveelt, en, als dat gelukt, roept iedereen luid van wat-kàn-die-Clarence-toch-onderhoudend-zijn-als-ze-wìl..."

„Maar Ferdy... flirten is toch geen kùnde of kunst... flirten is iets uit de vierde dimensie, en twee menschen die flirten mògen niet altijd actief zijn, maar passief, allebei, en impressionabel voor de zwoelte der atmospheren... van de..."

„Hemel, Tom, je wordt zwaar op de hand; het wordt te laat voor jou... ik zal maar weggaan..."

„Weet je," ging hij voort, terwijl hij uit zijn halfgerezen houding weer in zijn stoel afzakte... Gerdy is jarig, van de week, wat moet ik haar geven?..."

De Veere maakte een afwijzend gebaan:

„Eten moet je haar geven, voer; chocolade, marrons, confituren, en dan bloemen, bloemen die gauw verrotten, vooral geen planten, die blijven te lang; of parfum. Van parfum heb je zelf nog het meeste pleizier. Ferdy, geef een vrouw nooit iets, dat langer sporen achterlaat dan veertien dagen; anders gaan ze er maar mee protzen bij je opvolgers, dat is lokaas voor méér geschenken, van ànderen. Geef haar desnoods iets érg moois, een ring, of een bijou, of collier, maar in godsnaam niet van die kleine cadeaux „qui entretiennent l'amitié", dat kweekt te veel intimiteit buiten de slaapkamer! Geef voer, eten, parfum, anders gooi je jezelf wèg..." Ferdy schokte van het lachen, achterover in zijn stoel...

„O Tom, je bent héérlijk, je bent een hartstochtelijk heerscher, maar je hebt gelijk, je hebt geloof ik wel gelijk. Een vrouw, die je maîtresse wordt, heeft alléén recht op je liefde... je vriendschap is voor waardiger vrouwen, die zich niet weggooien, wàt Tom, dat wilde je zeggen hè?"

„Ja," lachte Tom, en het klonk weer wat gemaakt, want zijn oogen lachten niet mee, en dat gaf leelijke oude rimpeltjes, die uitwaaierden van zijne ooghoeken... „ja, je vriendschap is iets zéér kostbaars Ferdy, daar moet je zuiniger mee zijn, dan met je liefde!"

Ferdinand keek zijn ouderen vriend even onderzoekend aan, met een zenuwtrekje in het voorhoofd, het hoofd wat terzijde gebogen. Hij was weer opeens zoo droevig, de Veere, zoo intens beklagelijk, want nu was zijn affectatie zoo onwillekeurig, en zijn moede, niet meer in plooi gedwongen gezicht, gewend naar het haardje met de papieren plooi-waaier er in; hij deed even denken aan eene gevierde actrice, die oud wordt, en uitrust, na een avond van triomfen, het onafwendbare van het verval opeens diep door-voelende.

„Goeden nacht," zeide Ferdy opstaande; hij miste de gemakkelijkheid om menschen, wier gemoedstoestand hij niet te definieeren vermocht, af te leiden; hij was daar te teergevoelig voor — en, misschien, was in hem ook het latente bewustzijn, dat de eenzaamheid waardiger gezelschap is der gedachte dan het medegevoel, dat nooit goed volgen kan.

Dat had zijn jeugd hem — onbewust — doen weten.

— — — — — — — — — — — —

Langs de nachtgrachten ging Ferdinand snel voort; zijn passen klapten òp tegen de stille steengevels, en de klank ervan beluisterde hij, zooals hij ook met aandacht het gaan zijner gedachten volgde.

Hij behoorde tot die menschen, wier gedachtenleven, wanneer dat niet door replieken geleid wordt, op onnaspeurlijk fijne invloeden balanceerend, zich vreemd ontwikkelt, zooals in den droom. Tot die menschen behoorde hij, die het zoete gaan hunner overpeinzingen volgen, met de half-slaap-aandacht, waarmede men in een spoorwegcoupé het stijgen en dalen der telegraafdraden beschouwt.

Een enkele maal betrapte hij zich, wakker schrikkende, uit zijn droomen; dat was dan, wanneer hij onbewust op een zonderlinge gedachtencombinatie gekomen was, die hem onthutste.

Dan stond hij daar, als een bergbeklimmer, die willoos zijn pad gevonden heeft, en dan, opeens, zijn orienteerings-vermogen kwijt is... „verstiegen".

Hij zocht dan terug, en herinnerde zich weer alle kleine invloeden, tot hij op het uitgangspunt zijner gedachten terug was... en dan schudde hij het hoofd en verbeet zich.

— — — — — — — — — — — —

Terwijl hij voortstapte, zong hij diep in zichzelve voortdurend hetzelfde rithmische liedje, en zijne gedachten gingen daarvoor langs, zonder eenig verband ermede, zooals het wisselend gebeuren van een bioscope-beeld voort kan gaan bij een voortdurend herhaald

muziekdreuntje, waarvan de eentonigheid niet vervelend lijkt.

„De Veere wordt oud," dacht hij, „en het zou onpleizierig zijn, indien het mij zoo verging als hem. — Dat mag niet. De Veere's leven is eentonig, en toch zoo vol afwisseling. Het is gezochte afwisseling, en die wordt altijd vervelend. Alles waarvoor men moeite doet, wordt vervelend. Mama's leven is óók vervelend. Zij verveelt zich tenminste bewust, zonder er zich voor te schamen. Gelukkig verveel ik mij bijna nooit, gelukkig.

„Gerdy is er. En de toekomst is er, de heerlijke vrije toekomst.

„Maar voor de Veere heeft de toekomst óók eens ópen gelegen, en zoo wijd. En hij heeft er duchtig in huis gehouden. En Alfred, diens toekomst, diens heden...."

Ja, dat moest het heerlijkst zijn; in 't buitenland trouwen, daar leven, en dan weer eens hier terug, en dan de ingeslapen boel hier zoo eens aankijken, zooals hij nu nog in zijn kinderkamer kon rondsnuffelen, beminnelijk medelijdend, zoo'n overwonnen standpunt, zoo iets dat zoo merkbaar vergéten is. Eens zou hij Gerdy ook vergeten zijn, maar ze moest nog mooi zijn, wanneer hij haar terug zag, in 's hemelsnaam niet zielig, of kwijnend....

Daar struikelde hij bijna; niet voor zich gekeken; juist te vèr voor zich misschien! Gek! dat deed hij altijd; hij poogde altijd vèr vooruit te zien, en dan struikelde hij over wat er vlak voor hem lag."

In de ademschok van het struikelen was het dreunmelodietje in zijn hoofd even afgebroken, en, terwijl hij het, mechanisch, weder inzette, verveelde het hem opeens vreeselijk.

Zoo'n straatdeun!

De revue van Leo... toch wel grappig; zooiets zou hij ook willen probeeren, en Gerdy moest meedoen... haar moeder ook!

Hij lachte stil en krampig intens, terwijl hij het zich voorstelde. De oude Bik!

Het leek ook te mal; maar toen werd hij zich er tevens van bewust, dat het hem genoegen zou doen Gerdy bezig te zien. Dat eeuwige rondhangen maakte haar zoo vervelend; en hoe was het in godesnaam mogelijk, dat men den halven dag luieren kon, en een vertaald boek lezen, en boodschappen doen met een vriendin, die óók „onderhouden" werd.

Hoe moeten die twee zich dan wel gevoelen tegenover elkaar, allebei „in betrekking," en blufferig natuurlijk, en lacherig-gemeentjes.... ach hemel, en hij was de baas, de bezitter, de huisheer, de huurder...

Maar daar dachten ze natuurlijk niet eens over, dat ging maar vlotweg van Hij en Hem, en de „jouwe".

Want intimiteit met vriendinnen van Gerdy had hij altijd weten te coupeeren.

Dat was weer wat de Veere noemde: „politiek-van-buiten-de-slaapkamer"....

Hij had de gedachte aan wat anders wel eens met schrik onderdrukt... dat het toch wel aardig moest zijn, zoo de half-god van zoo'n gekke bende te zijn,

zooals Steynen dat nu met die operette zou zijn....

Maar dan bedacht hij opeens die poenige heertjes uit de Louis Seize gezien te hebben, of in Zandvoort, met hun vriendin, en de vriendinnen van de vriendin, en de vrienden van de vriendinnen van de vriendin, waar ze mee „kennis aanknoopten" en aanstootten. Bah neen, dat was vies! Dat was lol-makerij, kuddegeest, fietsclubjes-gedoe-in-het-rijk-en-gemeen!

Met Gerdy had hij nooit last gehad; ze deed precies zooals hij het behoorlijk vond en inrichtte; vaagjes overdacht hij even hun kennismaking, eigenlijk gepousseerd door de Veere, die hem bloemen had laten sturen en een kaartje, naar het tooneel.

En toen het souper met de Veere en de vriendin en háár, en dien gekken ouden acteur, die zoo lastig opdringerig dronken was. Met iets van schaamte herinnerde hij zich zijn verlegen gevoel, toen die oude listige kerel de dingen zoo bij de naam genoemd had. Toen hij zijn luchtig gewilde bedoelingen, die hij zoo prettig omsluierd dacht, zoo luid uitgeroepen hoorde.

Hij had haar eerst niet durven aanzien, omdat hij vreesde iets triomfantelijk belovends in haar te zullen bespeuren.... totdat hij bemerkte, dat zij ook vóór zich keek, misschien wat beschaamd, zelfs treurig.

Zij was even koel-beminnelijk gebleven; het brutaal zelf-pousseerende, dat hem al half deed besluiten tot een vriendelijke retirade, was uitgebleven.... Zonderling.... zoo was zij nu nog, na bijna anderhalf jaar.

Hooghartig koel geleek zij, en dan weer op eens zoo innig-hartelijk; hare manieren waren als van eene, die zich de schenkster van gunsten weet, en toch was haar wezen dat van de afhankelijk gedweeë. Gerdy boeide hem nòg!

Hare confidenties „van vroeger" waren geen kleffsentimenteele bekentenissen, maar kleine, kleurige miniatuurtjes, die zij zelve objectief scheen te beschouwen.

Zooals Gerdy voor haar toiletspiegel stond, zoo ongeveer stond zij ook in het leven; rustig proevend en beproevend, wat haar paste en béter stond.

Zij wist tenminste te leven met smaak.

Ferdinand had haar aan veel daarvan geholpen; aan de raffinementen die hij van zijn moeder wist, en, hoe zonderling het moge klinken, Ferdinand's moeder vernam gaarne de kleine toilet-verfijningen die haar zoon haar van zijne maîtresse overbracht. Meestal hoorde zij ze met een air van vriendelijk het-reeds-làng-weten aan, maar dikwijls bemerkte hij achteraf toch, dat zij ze des ondanks aanvaard had:

aan een vleugje parfum, dat hem vaag herinneren deed, bemerkte hij dat, of aan eene, schijnbaar toevallig aangebrachte, verschikking in zijn moeder's coiffure.

En de wijze, waarop hij zich levende wist tusschen deze beide vrouwen geleek hem natuurlijk, van onbesprekelijke gewoonheid.

Maar die enkele kleinigheden, die hij zijn moeder wist overnemen, verstoorden wel eens onbewust een kort oogenblik dat evenwicht.

Zonder het te formuleeren, voelde hij ze als iets werkelijk onaangenaams.

Zijne moeder wist hij bestemd om gediend te worden; en wat zij deed was hem wèl, zooals hetgeen zij zeide.

Juist daardoor gaven die oogenblikken, waarin zij zich als afhankelijk bloot gaf, hem een gevoel van vernedering voortaan.

Het kon hem ontstemmen op een diner, en het deed hem korzelig zijn wanneer hij met haar alleen was.

Ferdinand gevoelde zich het gelukkigst, wanneer zijn moeder tot hem sprak, als tot een toevalligen tafel-buurman.

In den laatsten tijd was het wel voorgekomen, dat zij opeens teederder tot hem geweest was dan anders.

Hij schrok dan hevig van het stralende in haar oogen, van het streelende van heur hand.... en in korzeligen afkeer trok hij zich plots terug van deze beroering, die hem opeens een blik gaf in het wijd ziels- en zinnenleven van een moeder, die hij nooit gekend had, niet kende, en niet kennen wilde.

Nooit had hij zijne moeder anders gekend dan als de koel-hoog-troonende-vrouw-alleen, en al het vreemde van een vroeger echtelijk bestaan geleek hem iets ongehoords, dat hij zich niet kòn voorstellen, en niet wilde.

Dat was het ook, dat hem met Gerdy deed verkeeren, zonder dat tegenover zijn moeder verkeerd te gevoelen, want, de hartstochten die hij tusschen haar en hem kende, deerden de gedachte aan zijne

moeder evenmin als òpspattend slijk een vogel kan treffen.

Want nimmer had hij zich verbeeld of voorgesteld, dat zijn verhouding tot die vreemde vrouw een àndere kón zijn, dan van pseudo-maatschappelijken aard!

— — — — — — — — — — — —

Ferdinand Volnay sloot de huisdeur behoedzaam achter zich, en spande van binnen de zware grendels en den koperen keten.

Toen vond hij zijn weg naar boven, en trad zijn zitkamer binnen waar het na-gloeiend haardvuur roode reflexen wierp tegen het plafond, en de gulden lijsten der schilderijen.

Hij knipte de lamp aan, en zag blank de geopende brief van Alfred.

Juist. „Alfred zou komen, Alfred, de Amerikaansche wereld-neef...."

Het gaf hem een prettig gevoel, als wachtte hem eene openbaring van te betrachten levenswijze.

— — — — — — — — — — — —

Ferdinand Volnay sliep.

Òm hem was de rust van draperieën en zware houten meubelen, van het oude koopmanshuis.

Maar het licht van een straatlantaarn, beneden aan den gracht-rand, gaf de in opkomende wind bewegende bladertakken der boomen als onrustig zwervende schaduwen weer op het wit-gesculpteerde plafond van het slaapvertrek.

De nacht was stil, behoudens het zacht geruisch der bladeren, en het éven-zaag-piepen van ouden boombast...

Van verre loeide de storm-hoorn van een stoomschip, dat ergens in fel-belichte bedrijvigheid eener werkdrukke kade van het Y gemeerd moest zijn.

... Het geluid dofte, lang-aangehouden en als roepend, over de slapende koopmans-stad ....

TWEEDE HOOFDSTUK.

Wonderlijk blank was de ontbijttafel in de tuinkamer, waar het licht tusschen de smalle gordijnopeningen der hooge ramen binnenviel; op het blankkaatsende tafelkleed was als zacht getintel van glimmen het porcelein en het zilver.

De stoompluim, die uitzwierde van de zilveren boulloirtuit vervaagde tegen den achtergrond van zwartig, oud goudleer-behang boven de lambriseering van donker hout.

Van op de plaats, onder de tuinvensters, klonk het bonken van een emmer op de steenen, en toen het plas-spatteren van een waterstraal; van verre zeurzaagde een hark door het tuingrind.

Ferdinand kwam binnen, en ging van de deur recht op den rechter tafelhoek aan, waar hij zijne brieven placht te vinden. Meestal vond hij de ontbijtkamer zoo; zijn moeder liet zich het ontbijt boven brengen.

Terwijl hij de courant openvouwde, die riekte naar vettig-zwarte, vlakkerige inkt, werd het hem weer ònprettig te moede.

De korte verfrissching van het morgenbad gevoelde hij al weer vergaan in het vooruit-gevoelen der gewone dagelijksche gebeurlijkheden.

En terwijl hij las, titels en stukjes van berichten, bromde hij iets in antwoord op den morgengroet van zijn moeder's kamermeisje, dat hem de thee kwam inschenken, en het bord brengen.

De gewoonte van het bord was hem bijgebleven uit Engeland, waar men tenminste den dag vreugdig ingaat met een warm ontbijt. Hij verfoeide de kille Hollandsche morgengroet van een koud wachtend bord, en boterhammen-op-stapeltjes en koek.

Dat gaf hem een gevoel van onàf toilet, van een scheeve das of zoo.

.... Maar de stinkerig-kleffe courant deed hem nijdig terzijde schuiven het warme bord, waarop nuchter gescheiden lagen de gebakken ham, en de sousijs en de tomaat.

Ferdinand gevoelde zich loom en ontmoedigd vóór hij de dagtaak begon; hij was een dier menschen, die niet „op gang" kunnen komen.

De eerste hap van zijn ontbijt kostte hem evenveel zelfoverwinning als het aanvaarden van een opdracht van ondergeschikt belang, een handteekening zetten of iets dergelijks....

Hij mat van te voren de vele, regelmatiglijk keerende dingen van den dag.... het kantoor met de lucht van leder en lang verijlde sigaren-rook, de haastige lunch in de stad, de duwerig-bedrijvige beursdrukte, de lange namiddag en dan de zware keuze van wat-verder-te-doen.

Toen de voordeur achter hem dicht bonsde, omving hem de nattige morgen met troostelooze kilheid.

Zooals hij de gracht langs stapte naar kantoor, was

hij een slecht Amsterdammer: veeleer een Haagsch ministerie-protégétje. De stappen zijner door sous-pieds omsloten voeten scheen hij behoedzaam te meten, en zijn wandelstok droeg hij als een centenaarslast aan de rechterarm.

Hij ging, ver voor zich uitstarende door de lorgnet-glazen, ietwat wezenloos gepresseerd voort, dicht langs de huizen, den dag tegemoet.

Hij herinnerde zich den vorigen avond dienzelfden weg gegaan te zijn, en in een onbewust hersenspel, bracht hij zich zijne gedachten van die wandeling te binnen bij iederen straathoek.

....En zoo zou hij weer moeten gaan, en telkens weer, zonder nieuwe perspectieven of mogelijkheden, in dezelfde op-en-neer-wandeling.

Het was geen wanhoop, die hij gevoelde, maar een hopelooze gedruktheid onder de macht van het dagelijksche.

Want niets bijzonders was hij, of deed hij....

De Veere... die had ten minste herinneringen... wat herinnerde hij zich?: een langdradig-prettige schooltijd in Engeland, en twee of drie jaren hier, die dan het leven vormden, het leven in de maatschappij... dwaasheid. Het eenige wat hem bereikte uit dat leven, van buiten af, dat was dan misschien van Gerdy... maar dat was dan toch wel zulk een speciaal gepreparéerd stukje leven.... zoo iets als de „far-west" op de tentoonstelling.... Hij leerde door Gerdy evenveel van het leven kennen, als men van de dierenwereld bestudeeren kan uit een pâté-de-foie-gras!...

Maar Leo.... die stond náder tot het groote bewegen; die had zich zoowat los gemaakt uit de conventioneele kring, en daardoor was hij er te interessanter door geworden.

Leo was allereerst gesjeesd, — dat was al iets niet alledaagsch, tenminste wanneer dat uit roeping geschiedt.

En dan was Leo een kunstenaar, die zich niet ongewoon kleedde, of smakelooze excentriciteiten aanleerde.... Leo was een aristocraat onder de kunstdillettanten.

Wanneer men hem vroeg, wàt hij was, dan kon hij dit nooit precies omschrijven, en zijn kaartje droeg dan ook geenerlei qualiteit.

„Ik schrijf wel" kon hij achteloos zeggen en eenmaal had hij er de verzuchting aan vast geknoopt: „Hoe ellendig is het toch, dat er één vak te weinig bestaat... precies zooals met de dranken, men kan nooit precies krijgen wáár men trek in heeft,... iedere drank, en ieder vak is eene benadering...

Letterkundige... bah, dat herinnert zoo aan bouwkundige, verloskundige, waarzegger, of bëeedigd translateur... het is een vreeselijk pretentieus en poenig begrip. Stel je voor, een kaartje met Letterkundige er op... wat zou het er opdringerig uit zien!

Precies zooals het vak van humorist, beoefend door menschen van de 2-de rangs tooneelspelerskaste, die het eenige, wat je je menschelijkheid kan doen bewaren in beroerdigheid, de heerlijke humor, dienstbaar maken tot winstbejag....

En dan heb je een tweede benadering van wat ik

doe, en dat is het woord journalist; dat is bijna even erg, het herinnert mij aan pédicure, of coiffeur... Journalist, dat is zooiets informatie-bureau-achtigs,... zoo'n bemiddelaar tusschen het toeval en de publieke opinie.... neen, ik schrijf wel eens wat, maar ik ben niets....

Particulier als je wilt, maar dat lijkt weer zoo op-heer-die-uit-zaken is....

Neen, voor mijn bezigheid bestaat geen naam; als ik een proleet was zou ik bohémien zijn, en wanneer ik een schoft was internationaal hôteldief.... maar nu ben ik niets."

* *
*

Juist dat niets-zijn, dacht Ferdinand, geeft een prettig isolement; je kunt daardoor ten minste niet zoo gecatalogiseerd worden, zooals ik, ... aanstaand directeur van van Duin en Zoonen's bank.... kantoorpé, duitenheld, beursmeneertje — schold hij zich zelf.

Dan moest er toch iets mooiers zijn, in de wereld, ergens waar het gedreun der dingen je meenam, waar de straten niet zoo effen waren, de wegen minder bekend.

„Heidaar".... hij sprong terzijde. Een rammel-klirrende melkwagen zwaaide de brug af, de gracht op, rakelings langs hem heen, en de witgekielde kerel ging er op een holletje achter, hem voorbij.

Beroerdigheid, beroerdigheid, beroerdigheid, zuchtte Volnay en tikte met zijn stok op de keien.... en de menschen die het kleine swell-mannetje voorbij zagen

gaan, schijnbaar onbewogen en haastig, wisten niet zijn beslommeringetje, dat hem, den gekoesterde, méér drukte dan honger het een geheel werkmansgezin kan doen.

Ferdinand ging de stoep van het kantoor op, met de machinale beweging van een, die zich werpt in het gewone, waarvan hij niets menschwaardigs kan maken.

Want hij was maar zoo gewoontjes, zoo doodgewoon...

* *
*

Dien morgen gingen hem de stukken voorbij, als wazige witte schimmen op het donker van het schrijfbureau.

Zijn oom, tegenover hem zittend aan de andere zijde van het breede vlak, geleek hem verwonderlijk bedrijvig.

Hij keek naar het smalle nerveuze gezicht, dat bleek naar voren kwam uit de grauw-zwarte omlijsting van dunnen baard.

Hij zag de bewegingen der smalle rustelooze vingers, die papieren grepen en wegschoven, en het telefoonheft omvatten.

Er was een Duitscher geweest dien morgen, met wien Volnay zich beminnelijk en veel te lang had onderhouden in de spreekkamer, en toen hij daarna teruggekomen was in het kantoor, had hij de gelegenheidsglimlach van het afscheid uit zijn trekken moeten wringen.

.... De telefoon ratelde.

„Voor u mijnheer," was een bediende sjofel-gedienstig komen zuchten, en hij had haastig de hoorn gegrepen, blij om de afwisseling, zooals een kind op school verheugd is met ieder afleidend incident.

„Dag mama," antwoordde Ferdinand, en liet er wat vermoeid — vormelijk op volgen, „hoe hebt u geslapen?"

Hij hoorde, hel en gedecideerd zijn moeders stem door de telefoon: „Dank je, heerlijk, groet oom-Frans; ik wilde je vragen, of je de nichtjes en mij wilt chaperonneeren, van avond, in de comedie. Ja?"

Zij vroeg het wat zingend vleierig, en terwijl Ferdinand in zijn boekje bladerde, dat hij uit de vestzak tilde, vroeg ze nog eens:

„Heb je geen afspraken? Goed, dan eten we samen thuis — dàg!"

Over het tafelblad gebogen legde Ferdinand de hoorn neer, en zeide tot zijn oom:

„Mama gaat naar de comedie, met de meisjes, ik zal met ze meegaan...."

Blincke schreef door, en enkele oogenblikken later, plotseling opkijkende, antwoordde hij, wat afwezig, en Ferdinand strak aankijkende:

„O, dat is aardig, gaan jullie vanavond naar de comedie!"

Hij rekte de woorden door zijn denken aan wat anders, en het leek Ferdinand, of hij iets onbehoorlijks gedaan had, door zijne vluchtige gedachten te toonen...

Daarom was hij blij, toen hij zich in den brief van Alfred een belangrijke boodschap herinnerde.

„Ik weet het," antwoordde Blincke, „maar dat hij zooveel heimwee gevoelt voor ons allen, kan ik mij eigenlijk niet voorstellen! Hoe lang is hij al niet weg! Alfred is een van die menschen, die nu en dan een

dosis narigheid noodig hebben om piëteit te gevoelen voor het vroegere! Wanneer hij niets hinderlijks heeft, of als hij zich niet al te veel verveelt, dan kan hij het heel goed buiten ons en Amsterdam stellen!

„Ik moet nu weg," ging hij voort, „naar een conferentie; vanmiddag zijn we er vanzelf niet; Bank Holliday, dus tot van avond wellicht, als je de meisjes komt halen!"

Blincke nam zijn hoed en jas uit het wachtkamertje, scharrelde nog even aangekleed rond aan zijn bureau.

Toen liet hij het slot van zijn zwarten actenmap dichtknappen. „Adieu!" met snelle stappen verliet hij het kantoor.

De rest van den morgen bleef Ferdinand alleen.

De muren, de ruimte, de kasten drukten hem, en ten slotte gevoelde hij zich achter de wijde vlakte van het bureau-ministre als een prentje, dat hij kende van een klein, klein negerknaapje, weggedoken in de immense ruimte van een tweepersoons ledikant...

Om één uur ging hij lunchen. Het kantoor was al leeg, en schoonmaaksters stapelden in een der zalen al stoelen op een, en sleepten rammelende emmers over den houten vloer.

Ferdinand zuchtte buiten van opluchting; hij klemde zijn wandelstok hooger onder den oksel, en wandelde de stad door, naar zijn club. Daar bleef hij wat lezen, boven, in een rustigen hoek, en, toen hij wilde weggaan, ontmoette hij op de trap Leo Steynen, die hem opwachtte met uitgebreide armen.

„De redding", riep deze, „de redding; wat heerlijk

dat ik je zie, ik ben namelijk zéér mélancholiek. Dat ben ik altijd wanneer ik je den vorigen avond gezien heb! Wat doe je vanmiddag?"

Het was drie uur.

„Neem mij mee naar Gerdy!" smeekte Leo, „ik ben zóó melancholiek, en het is jouw schuld; als ik je gezien heb droom ik àltijd náár."

„Gerdy is naar de naaister," deed Ferdinand huiselijk, en hij voelde dit, toen Leo lachte: „geen bezwaar, jij weet toch wel waar de borrel staat! In 's hemelsnaam, doe het. Ik kàn nu eenmaal niet borrelen vandaag, of het moest in een boudoir zijn! Dat is zoo mijn stemming op zon- en feestdagen."

„Vooruit dan," zei Ferdinand, eigenlijk is het een domme gril van je, maar zooals je wilt. Ik ben de laatste om een brandkast te willen maken van Gerdy's huis!"

„Ik ben zoo blij, Ferdy," zei Leo onder het voortloopen, „dat je niet sentimenteel doet; er zijn van die afschuwelijke oude-heeren die met zoo'n huilerige stem over hun oudbakken maîtresse kunnen praten en dat vind ik erger dan hun viesste borrelpraatjes. Vind je het ook zoo héérlijk om met oude heeren te borrelen? Dat vind ik bijna net zoo prettig als naar een straatveger te kijken. Je krijgt zoo het gevoel van: zóó erg behoef ik nooit te worden.

„Het is mij opgevallen Ferdy," ging hij voort, „dat jij zooveel jongensachtiger bènt dan je er uitziet. Mijn hemel, voor vreemden ben je compleet een oud man! Niemand zou je aanzien dat je nog pleizier in je leven hebt!"

Hij keek Ferdinand van terzijde aan, en deze, met de punt van zijn stok tikkend op de keien vóór zich, lachte zoowat voor zich heen.

„Dat komt, zeide hij, omdat ik geleerd heb de dingen te aanvaarden, zooals ze zijn. Sommige oogenblikken ben ik heusch nogal gelukkig, en een kleinigheid ergert juist weer zoo... dat kriebelt... groote dingen duwen je, en stooten je... je voelt er het leven door om je heen..."

Leo antwoordde niet: hij beschouwde Ferdinand altijd met eenig voorbehoud; omdat deze zich zelden bloot gaf, zelfs tegenover zijn beste vrienden.

„Misschien verbeeldt je je dat wel... of jij nu wel wéét wat het betéékent verdriet te hebben, alléén te zijn, jij die aan alle kanten gekoesterd wordt, thuis en dáár...?"

Volnay lachte vaag voor zich heen...: „och, ik geloof dat ik het verdriet kèn, zonder het ondervonden te hebben, zooals iemand deemoedig kan zijn zonder dat men hem ooit vernederd heeft... ik ben toch ook héél lang op mezelf aangewezen geweest!"

„Maar groot, werkelijk verdriet, dat je je geslagen voelt, in zak en asch zit?"

„Geslagen zijn is onsmakelijk, en wannéér ik dan al in asch en zak zit, is het tenminste in een sachet, en in sigarettenasch... Neen, Leo, je moet zelfs je verdriet weten te styleeren in den meest harmonieusen vorm...!"

„Een treurende Madonna...!"

„Neen, dat hebben andere menschen bedacht, of misschien treurde die onbewust in schoonheid...!"

„Daarom is jouw pose ook oneerlijk, gewild...!"

„Leo, wees nu even redelijk: wie heeft tegenwoordig nog tijd of gelegenheid om zijn natuurlijke persoonlijkheid uit te leven?

„Het is met menschen precies als met handschoenen, als je er twee bij elkaar hebt, dan wordt ieder op zichzelf nuttig in het paar... gescheiden zijn ze eenvoudig belachelijk!"

De ander haalde de schouders op, en zweeg.

Zoo gingen zij eenigen tijd zwijgend voort, tot in de stille straat eener nieuwe buurt, waar, in een klein benedenhuis Gerdy woonde.

Ferdinand had enkele bovenkamers quasi-verhuurd aan Gerdy's moeder. En Steynen was hier ook wel eens geweest, om te soupeeren, na de comedie, en op enkele feestavondjes, die soms bij de oude actrice gehouden werden.

Leo kreeg even een in zijn keel kriebelende humor, toen hij toekeek hoe Volnay de deur van het benehuis ontsloot.

Volnay stond iets voorovergebogen, het hoofd als in aandacht scheef, terwijl hij in zijn broekzak diepte; daarop stapte hij plichtmatig gedecideerd de stoeptrede op, en stak met rammelen van sleutels aan de bos, de sleutel in het slot en duwde met zijn schouder de smalle deur open. In het nauwe vestibuletje veegde hij nauwgezet zijn schoenen, en hield met iets komiek gastheerigs de glazen tochtdeur voor Leo open.

Links, vóór de trap was een kapstok, overhangen met pelerines en drie of vier mutsige hoedjes. Een

parapluie lag wijd-open te drogen. De wanden van de gang waren van witte kalk, waaruit stakerig een gasarmpje stak; op de deur rechts hing de bonte affiche van een September-stuk.

Achter in de gang stond de keukendeur half open. Een geur van zeep en rauwe groenten scheen van de kale wanden te wasemen....

„Afschuwelijk, — de gang," zei Leo zacht, en toen Ferdy wat verlegen pleitend antwoordde: „maar laten ze de keukendeur dan ook dichthouden" — barstten beide in lachen uit.

„Vréése lijk ben je zoo" — deed Leo vol afkeer — „net een huisbewaarder."

„Kom binnen."

Fred deed de deur-met-de-affiche open, en ging den ander voor in het vertrek. Van achter de piano, die schuin in de kamer voor de deur stond, keek Steynen naar binnen; Volnay bleef bij de tafel staan en riep:

„Goeden middag, Bik" — in de andere hoek van de kamer waren op een divan, die voor de lage vensterbank stond, de plooien van een kimono, om een paar opgetrokken knieën, en voeten in gele muilen. Van achter een in twee handen opgeheven bundel papieren kringelde blauwe cigarettenrook omhoog tusschen de spichtige bladen van een palm, die het hoofdeind van den divan overhemelde.

„Mòrgen, luie Bik," riep Volnay nog eens.

„Mòrgen," mompelde het verstrooid terug van achter de papierbundel, en onmiddellijk daarna kwamen brok-

stukken uit een rol, toonloos in snel geprevel....

Volnay stond nog bij de tafel, en wendde zich lachend om tot Steynen:

„Excuseer de koele ontvangst, Leo, — maar je ziet het, er wordt hier hard gewerkt!"

„Even nog," smeekte de stem, en toen ritselden de papierbladen neer, en de oude Bik was met verrassende lenigheid overeind om de beide jongelieden te verwelkomen.

„God, Steynen," schrikte ze, „ik wist niet dat jij er bij was, neem mij niet kwalijk hoor.... maar op het laatste oogenblik laten ze je nog gauw zoo'n rol leeren....!"

„Och, je ziet het" — deed Volnay verongelijkt — „voor mij komt het er niet zoo op aan....!"

Zij klopte hem op den schouder: „Zoo, brompot.... neen, zeg maar niets, ik weet wel dat je boos bent: Gerda's kamer in de war, Gerda uit, ik op de canapé, asch op den grond.... Maar vergeef het oude mensch! Boven is er 'n reuzenrommel.... van gisterenavond nog!"

„Feest?" vraagde Ferdinand ontstemd.

„God, nee.... zoo drie of vier collega's.... wees maar niet bang, Gerda was al lang goed en wel in bed!"

„Ja ja," zuchtte Volnay, „je maakt er een café van hier in huis!"

Ze keek hem verwijtend aan, en toen tot Steynen:

„Nu zie je het weer.... altijd hetzelfde, omdat ik nu die ééne kleine bovenkamer heb, en dat hokkige

slaapkamertje.... en ik doe hier toch een massa.... het huishouden drijft op mij!"

Steynen keek haar lachend aan; blijkbaar had de oude Bik haar toilet nog niet geheel beëindigd. Een blankzijden-kimono, ongetwijfeld uit Gerdy's kast, plooide om haar ietwat gezette gestalte. Daarboven was haar wonderlijk hoofd. Er waren tallooze papieren papillotjes als vlindertjes in de donkere haren over haar schedel verspreid; daaronder was rimpelloos, wat pafferig, heur nog jonge gezicht. Tusschen de bollige wangen, wat vlekkig door schmink, was stomp en wit-bepoeierd haar neusje, en als groote zwarte kralen waren heur lachende wijde oogen.

Zooals zij daar druk-gebarend stond, ietwat kinderlijk schuldbewust, was zij tegelijk grappig en tragisch, vooral toen zij vleierig tot Volnay zeide:

„Je begrijpt toch, Gerda is uit, en het meisje boven aan de wasch, en ik let hier op de bel!"

„Een mooie verschijning aan de straatdeur!" deed hij schamper, wat gegeneerd voor Steynen, die hem opeens zoo moest zien, te midden van het plat-burgerlijke, dat hijzelf in het huishouden van Gerdy verfoeide en liefst niet zag.

Toen bestreek zij verschrikt haar kapsel, en haalde de plooien van de kimono dichter om zich heen....

„Hemel — daar dacht ik niet eens zoo gauw aan... wat zie ik er uit.... Enfin, mijn charmes zijn er niet veel minder door, niet-waar, Steynen?"

„Zelfs nu ben je bekoorlijk, Bik!"

Zij lachte luid: „Zoo, dat is vriendelijker dan die

brombeer! Ik weet het wel, het spijt hem dat Gerda er niet is, en nu wreekt hij zich op de oude Bik!"

„Ik wreek niets" — Volnay haalde de schouders op — „alleen vind ik het hier ongezellig!"

„Nu, gaan jullie dan zitten!" deed ze huiselijk, „ik zal de boel wel opruimen!"

Volnay stak een cigarette aan; hij had spijt van zijn onhartelijkheid, maar de quaestie was, dat hij zich geneerde voor alles wat Steynen iets kon verraden van de huiselijkheid, die hij als een noodzakelijkheid aanvaardde onder dit dak.

Steynen zelve was hier alleen geweest op dolle nachtfeesten, en een heel enkelen maal 's middags, op de thee. Dan was Volnay hier als een renstalbezitter, die gemoedelijk temidden van zijn trainers verkeert; het onverwachte bezoek van nu was als een blik achter de staldeuren. Die overweging raadde Steynen bij Volnay, en hij nam zich voor, om die kinderachtigheid, die hem ergerlijk was, te negeeren.

Temeer werd hem dit duidelijk, toen hij met de actrice begon te praten, en in haar druk en zenuwachtig lachen en beweren een excuse, althans eene afleiding bemerkte van Volnay's ontstemming.

„Volnay is mijn huisheer!" lachte ze, „ik speel in massa's stukken de lastige schoonmoeder, maar thuis bèn ik het!" zoo trachtte ze Ferdinand telkens in het gesprek te trekken. Het speet Steynen nu de schuld te zijn van diens korreligheid, door zijne opmerking in de gang, en hij trachtte zoo vriendelijk mogelijk te zijn.

De inrichting van het vertrek was de manifestatie van het samenleven der bewoners. De oorspronkelijke opzet moest die geweest zijn van een morning-room: gebloemde cretonne meubeltjes en stoelen, lichte gordijnen, een verguld empire spiegeltje.... maar dan was er telkens het opdringen van knusse burgerlijkheid uit hoeken en gaten, de stijllooze verfraaiïngen, aangebracht door de oude Bik.

Het gehaakte kleedje, dat over de piano hing, de koperen vaasjes naast het empire schoorsteen-klokje; de rijzige gele kussens op den divan, waarboven twee Japansche waaiers tegen het behang gespeld waren, en, tot Leo's grooten schrik, een kanarie in kooi.

Aldoor moest hij naar de kanarie kijken, een geel, òvervoed suffig dier; onuitstaanbaar van smakelooze geelheid, was de kanarie en de krulboog der koperen stijltjes van de kooi-op-standaard was ergerlijk van pretentie.

Nu en dan wipte het dier van zijn stokje, en riep met iets zelfbewust liefelijks een langgerekt Pie-ie-ie-iet..

Ferdinand had een cigarette gerookt, achterover, op den divan, en nu en dan een woord meegepraat.

Het was Steynen daarbij opgevallen, hoe Ferdinand's aanvankelijke houding een voorgewende geweest moest zijn. Zoo langzamerhand bemerkte hij, dat zijn vriend zich werkelijk interesseerde voor de beslommeringen van het tooneel, hoe hij op de hoogte was van vele kleinigheden in het particulier leven, in de gang van het huis, en hoe hij hier blijkbaar een persoonlijkheid was.

Dit laatste deed hem opeens begrijpen:

Ferdinand thuis de niets, de chaperon van zijn moeder, en meegenomen in het hartstochtloos en zorgeloos gebeuren van de dingen van den dag. Ferdinand op het kantoor de natuurlijke adspirant-chef, die geleid werd in de lang beschreven banen van de oude firma....

Ferdinand was hier dè man; op hem rustten plicht en hoop, en misschien wat genegenheid en liefde; hij wist zich in dit kleine wereldje een factor, waarmede rekening gehouden werd, en van dit alles moest hij genieten met de jongensachtigheid, die hij thuis zich schaamde te toonen.

Telkens viel het Steynen op, hoe, in oogenblikken dat de actrice in haar gesprekken kwam op iets huishoudelijks, op iets duisters, zij zich met een: „nietwaar, Volnay" of een „vind je niet, Volnay" tot Ferdinand wendde, en in haar stem was dan evenmin iets van pose of berekening als in zijne antwoorden, die, hoe meer hij Steynen geïnteresseerd wist, eerlijker werden, nu en dan zelfs wat goedmoedig humoristisch op momenten, dat het aroma der vragen wat pijnlijk leek tegenover Steynen.

Zoo, toen de actrice met iets klagelijks sprak over de noodzakelijkheid van een ander en beter dienstmeisje, dat met haar naar de comedie kon gaan als kleedster, of bij het herstellen van haar toiletten....

„Vindt je niet, Volnay, of zou dat niet samen gaan?" had zij gevraagd. En Ferdinand had goedig geantwoord: „Nu, Bik, wanneer je niet bang bent voor

vetvlekken op je japonnen, en je laat Gerdy niet zonder bediening thuis, lijkt er mij niets tégen."

En uit zichzelf was hij toen begonnen over de „lucht" in huis, die hij kieschheidshalve aan de buren weet.

Steynen amuseerde zich, vooral toen zij opstond met de verontschuldiging dat het tijd „voor de middagdrank" werd, en dit zeide op een waarlijk huishoudelijken toon.

Toen zij de kamer uit was, had Steynen niet de lust gevoeld iets mals van haar te zeggen, en Ferdinand zweeg óók, totdat zij terug kwam met een karaf sherry en glazen. In dat korte oogenblik hadden zij elkander hun wederkeerig begrijpen toegezwegen. Ferdinand had gevreesd voor een àl te vriendelijke opmerking van Steynen, die hem diens ironie had kunnen doen vermoeden betreffende het milieu, waarvoor hij zijn welbehagen verraden wist. Maar deze had niets gezegd, wachtende op een soort excuses, dat hem gespeten zou hebben te hooren, want, zooals hij het voor zichzelf noemde: hij gevoelde iets voor de situatie.

Hij had Ferdinand bijgewoond zooals hij hem altijd meer geràden dan geweten had: iemand wien de ceremonieën een onbewuste dubbel-persoonlijkheid gaven. Hij had hem aristocratischer gevonden nú, dan bij de quasi-paradoxaal-decadente praatjes bij de Veere's after-dinner-koffie.

In zijn discours met de oude actrice legde hij onbewust iets eerlijk plichtmatigs, dat een zekere schat-

ting van hare ietwat verleefde persoonlijkheid verraadde. Een persoonlijkheid ook, die iets méér oprecht en onnatuurlijk verwordens manifesteerde dan die van de Veere in diens voortdurend trachten naar nieuwe affectatie.

„Kom, Ferdy," vleide ze, terwijl ze hem zijn glas vol schonk, „ben je nu niet meer boos op mij?"

Hij zocht zich een houding, door snel zijn glas aan te vatten, en toen, opziende, zeide hij: „Jawel, maar alleen omdat je weer tégen mijn uitdrukkelijk verzoek zoete sherry genomen hebt!"

Nu lachte ze luid: „In dat opzicht ben jullie toch allemaal mannen! Wanneer je in een restaurant champagne drinkt, moet die droog zijn, en je arme vrouw moet meedrinken, als je een kwade bui hebt is het net zoo... je vrouw moet er van mee-profiteeren..."

„Ik meen mij anders te herinneren," zeide Leo, „dat ik u wel eens met genoegen over droge champagne heb hooren spreken....!"

„Met mij is dat wat anders," antwoordde zij. „Ik ben een oude vrouw.... ik heb de gebreken van een jong meisje evenmin meer als de charmes"

„Kom, Bik!" troostte Steynen, „je kunt nog best mee!"

Zij haalde de schouders op, en bleef op de tafelhoek zitten; haar muiltje wipte nerveus van onder de plooien der kimono, en wonderlijk ernstig was opeens haar gezicht, toen zij antwoordde:

„Wat ben ik nu nog? Maar ik ben verstandig geweest. Ik wilde niet komische alte genoemd wor-

den, en daarom ben ik het maar gewòrden. Nu staat het zoo in het tableau. Ik behoef nu alleen maar komisch te doen.... het alte is er van zelf. En zoo is het ook het beste. Het is beter, dat jullie jongelui om mij lacht, dan dat je me uitlacht. Kom, Steynen, laat ik je nog eens inschenken. Het is eigenlijk de eerste maal, dat wij elkander zoowat particulier ontmoeten, niet?"

„Wel zoowat," lachte Steynen, „de andere keeren was het wel wat roezemoezig."

„Nu dan," ging zij voort, „jij hebt wel iets, dat mij ronduit tegen je kan doen praten. Je bent niet, wat Volnay was toen ik hem voor het eerst ontmoette.... zoo een, ja, hoe het te noemen.... zoo'n luxe-kind.... je hebt meer van het leven gezien, trouwens, ik weet méér van je.... heb ook wel wat van je gelezen....

„Kijk, toen ik Volnay voor het eerst sprak, toen kwam er iets kriebeligs in me. Ik voelde zoo, dat hij dacht: wat is ze ànders dan tante zoo en zoo.... In jullie families ontmoet je ook alleen „Lebemänner", geen „Lebefrauen".

„Zooiets ben ik nu.... ik heb meegemaakt, wat van een man iets aantrekkelijks maakt voor een klein meisje.... en ik ben — misschien wel daardoor — iets geworden. Wat ik nù ben, geldt natuurlijk niet meer mee. Vroeger, toen mijn man nog leefde, heb ik nooit begrepen wat een mooie tijd dat was. Wij hebben elkaar gevonden, zoo bij het tooneel, weet je... Straks, als je eens bij me boven komt kijken, Steynen,

dan zal ik je zijn portretten wel eens laten zien...."

Zij vertelde door, van de „Carlos" die hij geweest was, en de „Antonius" en toen, opeens, zonder sentimenteel te zijn, ging zij voort:

„Zoo is het niet meer nu, met het jonge geslacht! Gerda bijvoorbeeld! Het kind hééft talent, en ze zoú wat kunnen worden als ze wilde.... met hàrd werken.... En werken, och neen, — ze doet het niet.... voor zichzelf hoeft het niet, en voor d'r ouwe moeder ook niet. Zoo heeft ze het goed.... ik denk maar niet verder dan dat ze het goed heeft.... en als ik nou bedenk, dat ik op háár leeftijd mijn moeilijkste tijd had, dat ik feitelijk heel alleen stond en me tanden op elkaar moest zetten, en laveeren tusschen alle beroerdigheden door....

„En dat stelde mij wel gerust, zie je.... ik heb over al die dingen met Volnay gepraat, en hij weet wel...."

„Kom, Bik! niet sentimenteel worden!" riep Volnay.

Zij sprong van de tafel: „Dat is je eigen schuld, als je zoo onaardig bent, maak je me zoo!"

„Nu, vooruit dan, Bik, vergeef me maar!"

Hij klopte haar op den schouder, en opeens herinnerde zij zich, dat ze zich kleeden moest, en dat Gerdy direct thuis zou komen.

Bedrijvig sprong ze op: „Excuseer me zoolang!"

Toen ze de kamer uitgegaan was, lachte Ferdinand: „Is het niet mal, zoo gauw als haar stemming omslaat?"

„Je moet haar niet plagen!" zei Steynen, „wanneer

je in haar ziel gaat roeren, dan komt al het troebele bezinksel boven! Het is immers zoo gemakkelijk om haar een rustig leventje te laten! Ze is toch niet lastig voor je, en ze is zoo aardig!"

„Zoo, vind je haar aardig?" Volnay verraadde, terwijl hij dit zeide, ongewild een kleine blijdschap, en hij nam zich voor, om dat zelf ook te leeren zien en waardeeren.

Zij bleven te zamen in den zacht vallenden schemer, die de lach om Steynen's lippen verborg, en ook het ernstige zijner oogen.

* *
*

Het getingel van een tram, en het schuren der wielen langs den strakken baan was vèr; door de stille straat klapten voetstappen langs het raam.

Even bleven zij zwijgen, Leo in een fauteuil, Ferdinand achterover op den divan. Hun zwijgen was nu niet als daareven.

Beiden wisten ze het critisch, en het was Volnay, die het verstarren ervan voorkwam, zeggende:

„Nietwaar... een gepoeierde marquise is anders... en tòch, als Bik hare mémoires ging schrijven, dan zou er wel het esprit zijn, en de coquette allures van beminnelijke, grijzende behaagziekte.

„Ze is een stakkerd," zei Leo. „Zooals zij nu was, worden vrouwen van een anderen stand alleen door haar kamenier gezien. Ze was zoo hopeloos aan ons overgeleverd.... en ze was zoo éérlijk."

Hij herinnerde zich, hoe hij haar de enkele malen gezien had tevoren. Dat was op kleine avondfeeste-

lijkheden geweest: een souper nà een première, met Gerdy en Volnay en anderen, of op een verjaardagsfeestje, waarmede zij zich naar goedburgerlijken trant gaarne placht te fêteeren, en waarop dan allerlei collega's en vrienden genoodigd werden.

Dan was zij altijd de „nog goede" vrouw geweest; geanimeerd in haar gesprekken, licht bepoederd, en weggestreken de diepe voren in haar schmink-verwoeste gelaat. Dan was haar kapsel hoog en sierlijk geweest, haar kleeding jeugdig, en vroolijk haar oogen. En de geur harer kleeren, en haar gesproken woord waren dan vluchtig, en droegen in zich iets van lang ingedroogd, benevelend aroma, waarvan de nàgeur iets benauwends was, maar dat bij de eerste ontdekking er van iets verderfelijk jeugdigs meedroeg.

En nu gevoelde Leo zich, alsof hij haar betrapt had.... betrapt op den inkeer tot iets onvoorwaardelijks; de droeve ouderdom, die de terugblik in het vroegere en het ongaarne gewetene in de toekomst gelijkelijk van troosteloosheid doet zijn.

Het was alsof Volnay zijne gedachten tot hier gevolgd had, toen hij opeens zeide:

„En toch.... als je nu boven komt, en je ziet in wat zij „haar studeervertrek" noemt, al die tropheeën van vroeger, dan krijg je toch wèl het idee van: dat is een leven, dat iets waard geweest is. Maar het is gek, haar adoratie daarvoor bemerk je alleen in momenten dat zij poseert.

„Wanneer zij is, zooals daareven.... meestal onder invloed van het een of ander genotmiddel, dan is er

alleen akelige burgermans adoratie voor den gestorven man.... dan komt ineens de plat-burgerlijkheid je hinderen, zooals dat borduurwerkje op die stoelleuning...."

Leo lachte zwakjes, toen hij zijn gedachten van daareven hoorde uit Ferdinand's mond....

„Ten slotte," antwoordde hij, „blijft ook die volksgeest heerschen.... daar helpt niets tegen. Je sprak daarnet van een gepoeierde marquise.... nu, die kan alleen al uit het feit, dat zij marquise is, achter haar poeier verborgen blijven. Iemand, zooals Bik, vàlt uit haar rol.... die hééft nu eenmaal niet de energie om te zijn wie zij schijnt....

„Dat is nu eenmaal eerlijk in haar. Zij is en blijft een vrouw uit het volk...."

Fred antwoordde niet; hij dacht aan Gerdy. Soms had ook zij hem wel eens zooiets doen denken. Soms, wanneer er zeer bedroevende dingen waren, kon zij wel eens lamenteeren, hetgeen hij smakeloos vond. Een enkelen maal ook ergerde hij zich over hare zinlooze monologen tot den kanarievogel.... maar overigens dacht hij daar weinig over na. Trouwens van Gerdy had hij eigenlijk nooit veel verlangd. Het was niet zijn aard om haar te doen deelen in de weinige beslommeringen, die hem wel eens bezig hielden. Hij praatte weinig met haar, en liet zich ook niet te zeer koesteren. Onbewust verzette zich iets in hem tegen het impulsieve van haar natuur; daar was in haar het sterke van een oergezond kind, dat zich een sterk nageslacht wenscht.

Volnay was daarentegen tot sloome onverschilligheid gebracht door het dagelijksch keeren van dingen, waarop zijne persoonlijkheid geen waarmerk vermocht te drukken. Misschien ook was in hem de voortzetting eener in ledigheid tierende verwording, die in de derde generatie culmineert, en in de vierde de beslissing legt over het lot van geslachten.

Hij droeg op zijn linkerwang het lidteeken eener wonde, die hij zich toegebracht had, toen hij nog slechts enkele dagen oud was, zich krabbend in het aangezicht. Voor hem was de dubbele mogelijkheid om de voorlaatste van een geslacht te zijn, of zich in zijne kinderen te redresseeren. In hem stootten de dwanghandelingen, ontwikkeld in ledigheid, op het alomvattend natuurlijke, dat in sterk-gezonde menschen is.

Een tijd lang had Volnay wild en wispelturig geleefd, onbewust uitvierende eene overtuiging van in zijn nageslacht onder te zullen gaan.

Maar sinds hij Gerdy kende, was het, alsof haar vreugdigheid de gezonde kernen, die in hem waren, ontwikkelde... tegen zijn zin of momenteelen smaak wellicht, maar toch zóó krachtiglijk, dat die een rem geworden waren op zijn drang tot zelfvernietiging.

Toch had hij zich niet verloren in eene intimiteit met zijne maîtresse, die hij zeer bewust verafschuwde. Hoe en wat zij voor hem was, daarvan gaf hij zich geen rekenschap.

Hij leefde voor enkele momenten, die hem kostbaarder waren en zwaarder wogen dan zijne herinne-

ringen het waard waren, of zijne vooruitzichten hem konden zijn.

En Gerdy richtte, onbewust, haar wezen hem ter wille daarop in. Haar impulsieve gevoelens voor Volnay, van wien zij oprecht hield, snoerde zij in den vorm, dien zijn bijkans beredeneerd schijnende afgemetenheid haar gebood. Lang was zij al over de ontnuchteringen, die de verrassingen van zijn nu eens uiterst gepassioneerde, dan weer zoo ijzig koude wezen haar telkens deden gevoelen. In banden van eerbied voor wat zij als zelfbeheersching in hem beschouwde, beperkte zij wat haar wezen van onvoorwaardelijk liefhebbend volkskind haar gevoelen deed.

„Weet je," had zij wel eens tot Ferdinand gefluisterd, op het hoofdkussen, „weet je... dat vreeselijk wisselende in je maakt mij soms dol. Soms is het mij of ik je heb, geheel en al, voor altijd... en dan weer kan het zijn, alsof je niets om mij geeft, en of je belangstelling voor niets hebt."

Ferdinand begreep haar dan niet, want hij was er zich niet van bewust, dat èn in zijne hevige passie, èn in het ijskoude zijner natuur de manifestatie was van de zelfvernieling, die in hem drong. Van de eeuwige wetten der soort, die hem en zijne kinderen niet behoefde tot hare verbetering.

* * *

„Ik vrees," zeide Leo, „dat de modistenrekening je zal tegenvallen deze maand. Gerdy maakt het làng...!"

„Ze heeft zomerkleeren noodig," lachte Ferdinand,

„en ik beweer, dat een wijde rok haar afschuwelijk zal staan..."

Op eens bons-rinkelde het tegen de ruiten, en, opkijkende, zagen zij Gerdy, de hand boven de oogen tegen het raam gedrukt, buiten staan.

Toen ging vlug haar lenige gestalte langs het venster, de sleutel knapte in het slot, en reeds in de gang juichte haar blijde stem:

„Vrééselijk laat, vergiffenis..."

In een stroom van frisschen buitenlucht woei zij binnen, licht en blij: „Arme, arme Ferdy... gewacht met de borrel!"

Zij snelde op hem toe, terwijl hij zich lachend van de sofa opwerkte, maar, Leo bemerkende, bleef zij staan, en strekte haar hand naar hem uit.

„Vooruit, vergiffenis vragen," lachte Leo, terwijl hij haar hand drukkend, die in Ferdinand's richting bracht... „hij wacht al uren."

„O, Ferdy, wacht je uren," deed zij wanhopig... „jongen, je ziet er ellendig van uit... arme Ferdy, de karaf is bijna leeg!

„Ach, hemel," ging zij voort, om zich heen ziende, „en koekjes heb je niet gehad, en van die akelige sigaretten van Bik... en wat ziet het er hier uit... jakkes, wat een bende...!"

Leo zag toe, hoe Gerdy Volnay kuste, hoe ze opsprong, haar mantel over een stoel wierp en rond keek, van onder haar coquette hoedje.

Gerdy had een frissche buitenkleur op de wangen, bloesemjong was haar bruine hoofdje boven de kel-

kige omplooïing van de blouse-kraag uit het donkere tailleurpak. Zij was zoo slank, en zoo wèl-van-bewegen, dat Leo geboeid naar haar bleef kijken, terwijl zij daar stond.

„Beeldig, beeldig," riep hij uit. „Gerdy, je entrée was vorstelijk... daareven was de kamer een sombere wachtkamer, nu is het opeens een weelderig boudoir."

„Komt van de sherry," lachte zij, haar kapsel tusschen beide vlakke handen vormend. „Ik heb gerènd!"

„Leo en ik hebben uitgemaakt," zeide Ferdinand, „dat je bij je kleerenmaakster den zomer op twaalf maanden gerekend hebt!"

Zij keek hem uit groote bruine oogen van onder opgetrokken wenkbrauwen, zich niet bewust van schuld, aan, en deed verontwaardigd:

„O, Ferdy, en ik heb nog maar één pak en één japon besteld...!"

„Leuk?" vroeg hij, spelend met zijn cigarettenkoker, een niet brandende cigaret tusschen de lippen wippend...

„Ja, zalig," lachte zij, „hier, daar heb je vuur, je hebt het noodig!"

Terwijl zij het vlammetje uitblies, en naar Ferdinand kijkend de lucifer tastend in een bakje op de schoorsteenmantel legde, keek Leo haar aan.

Jong en frisch zag zij er uit, maar nu zij even niet lachte, waren haar groote oogen, onder lange wimpers, diep en rustig als onbewogen water. Smal was haar gelaat onder de breede overhuiving van naar

achteren gelegd donkerblond haar, en er was distinctie in het lichte buigen van de neus boven de lippen, die sloten, de bovenste iets over de onderste, alsof zij juist iets liefs gezegd had. Tegen het donkere van heur haar waren rose-licht doortinteld de kleine oortjes, en daaronder omving de omkelking van wit haar slanke halsje, dat als in aandacht het hoofd een weinig naar voren droeg.

Daaronder was natuurlijk-wèlgevormd haar slanke lichaam.

„Gerdy, als jij gaat zitten, dan lijkt het altijd alsof je iets gaat aanhooren," lachte Leo, „andere vrouwen gaan zoo breed-uit zitten, alsof ze iets gaan beweren!"

„Ik heb nooit veel te beweren," deed zij spijtig, „en als ik ga zitten, is het niet om op jouw complimentjes te wachten! Vertel liever eens wat jullie gedaan hebben al dien tijd!

„Jij, Ferdy," wendde zij zich opeens tot hem, „weet je wel, dat ik mij gisteravond gruwelijk verveeld heb? Ik heb aldoor hier gelegen, op den divan, met een allerzeurigst boek, en hoopte maar, dat je kwam. Iederen voetstap in de straat heb ik beluisterd! Het wordt tijd, dat ik mij een gezelschap-juffrouw ga aanschaffen! Eindelijk ben ik ingeslapen, tot half één... Toen kwam met veel gedruisch Bik naar binnen. Zij had met collega's bij Schiller gezeten, en ze bracht er drie mee naar haar zitkamer... Half weet ik nog, dat zij een glas whisky gedronken heeft vóór zij naar bed ging... het was een mooie avond!"

„Gisteren heb ik mij verveeld," zeide Volnay, „niet waar, Leo, de Veere was niet op dreef!"

„De Veere is het best, als hij niet op dreef is," lachte de ander, „gisteren was hij redelijk!"

„De Veere is ook geen vriend voor jullie," deed Gerdy wijs, „hij is veel te oud!"

„De Veere doet veel te jong, om niet veel ouder te schijnen dan hij is," zei Leo, „hij maakt dat..."

„Schei nu eens uit!" riep Ferdinand, „nu is de Veere al vier keer genoemd, vijf keer met dezen keer mee, en aangezien het hem toch alleen maar te doen is om de menschen over hem te laten spreken..."

„Zou ik het ook niet doen," sloot Leo af.

„Iedereen spreekt over hem," deed Gerdy peinzend... „weet je, vanmiddag..."

„Nu, in 's hemelsnaam dan nog één verhaal over de Veere," zuchtte Ferdinand.

„Vanmiddag, op het atelier," ging zij geanimeerd voort, „is er over hem gesproken! Allemaal zeiden ze...!"

„Wie, waar?" deed Leo verward.

„Op het atelier," herhaalde ze, „boven, bij de modiste!"

„Práát men daar dan over mènschen?" vroeg Ferdinand verbaasd.

„Natuurlijk," lachte zij, „natuurlijk, er wordt over àlles gepraat! Meestal breng ik iets mee voor de meisjes, bonbons of parfum; het is er altijd héél gezellig!"

„Nu, enfin dan, vertel dan van de gezellige boel!"

„Wees nu niet zoo flauw," klaagde zij, „waarom mag ik het die meisjes nu niet wat prettig maken... zij zitten er den heelen dag..."

„Maar vooruit dan, de zaak de Veere!"

„Ik weet niet hoe het kwam, maar opeens hadden wij het over hem. O, wat een griezelige man, zei madame Hélène, hij draagt de doodskleur op 't visage. En mademoiselle Renée brulde van het lachen, en riep: la mort habillée en gentleman. En toen vertelden ze allerlei gekke dingen van hem; dat hij gezien was, ergens in een stille straat, uit een auto stappen, en... en... niet alléén..."

Even schrok zij, want haar blik ontmoette in beteekenisvolle hardheid die van Leo.

„... Met... enfin, iemand van goede familie hier," overwon zij hare verwarring, „een getrouwde vrouw... en ze zeggen ook, dat hij... och, hoe heet dat, je begrijpt me, och, dat hij..."

„Dat hij wàt is?" lachte Ferdinand, „dat hij wàt is, Gerdy?"

„Och kom, je weet wel," zij bloosde licht... „dat hij ràre pretjes heeft met, enfin, je begrijpt me..."

Ferdinand liet zich luidkeels lachend achterover vallen op den divan.

„Dat láátste is héérlijk," riep hij, „och hemel, dat moest de goede Tom hooren... Maar dat is het interessante niet," ging hij voort... „wie is die stoute dame?"

Terwijl Gerdy antwoordde, onderving zij met een schichtigen blik Leo's antwoord.

„Dat weten ze niet," zeide ze, een schoenveter verschikkend, „dat is nu juist het geheimzinnige."

„Ik zou het dòlgraag weten!" lachte Ferdinand, „mama zou ervan genieten... en wat een smaak voor een vrouw... de Veere! Neen, Gerdy, dan was dát andere misschien nog maar béter!

„De Veere..." en hij liet zich weer lachend achteroover vallen... „Leo, stel je voor, hoe hij haar zal omhelzen... in een wolk van Rimmel-parfums... in een van zijn zijden pyama's..."

„Kom," zei Gerdy, „en nu maak ik er een eind aan... het is al genoeg over de Veere."

Maar Ferdinand lachte nog steeds, en omving haar taille, en trok Gerdy naar zich toe.

„Je bent braaf," lachte hij, „je mag nòg eens gaan praten bij de modiste... of wij laten haar eens hier komen om véél schandaaltjes te vertellen! Wàt, Gerdy, zullen wij er dan Leo ook bij vragen?"

„Bah," deed zij, „je bent een oude thee-tante. Mij kan dat alles niet ééns schelen."

Zij praatten nog een poosje door; Gerdy was vol attenties voor Ferdinand, en Leo raadde in haar discours de fijne tact van de vrouw, die zich bijna versproken heeft, en herstellen wil.

En hij had er haar te liever om.

Evenmin als Gerdy, wist Steynen met zekerheid iets over eene verhouding van Trude Volnay met de Veere.

Hier en daar werd er wel eens over gefluisterd, meer en badinage dan uit ernstige verdenking. Het

was een van die praatjes, die vanzelf verdwijnen, en een oogenblik boeiden door het onwaarschijnlijke ervan. Een paar jaar geleden was het stemmengemurmel luider geweest, maar sinds lang was het verhaal teruggedrongen tot de oorspronkelijke zegslieden, die niemand kende, of vermocht te noemen.

In de snelle kruising hunner blikken, hadden Steynen en Gerdy meer den schrik gevoeld van een mogelijke onkieschheid, dan van een geheim.

Juist toen Ferdinand opsprong, en van zijn horloge naar de pendule kijkend, zeide naar huis te moeten gaan, kwam Bik binnen. Nu was zij fleurig en vol druk bewegen. Er flakkerden bijou's op haar japon, en blank-rose was haar gezicht, waaruit ingénu de gepoeierde neus naar voren keek, en minder omrand dan zooeven leken nu hare oogen.

„Hallo!" riep zij, „daar is de oude vrouw... maar o, kinderen, wat zitten jullie in den rook! Wat een tabagie..." en met een zakdoekje smoorde zij pretentieus het laatste woord voor haar lippen.

„Gerdy, denk aan je oogen... je bederft ze... en hoe kàn men nu schemeren met z'n drieën!"

Met coquette bewegingkjes trok zij de gordijnen dicht, en draaide de staande lamp achter den divan aan. Bij haar voorbijgaan dreef een lichte geur van parfum achter haar na... Zij neuriede een operettewijsje, nu en dan wat uitzettend, in sterker toon, en brak toen het gesprek der anderen luid, opgewekt af:

„Blijven jullie eten? Lastige bengels? Dat wordt weer haasten; ik speel in 't tweede bedrijf, en als je

een auto voor mij bestelt, moet ik nòg om acht uur uit huis!"

„Neen, het spijt mij wel, lieve Bik, maar je moet ons excuseeren...

„Ten minste mij," herstelde hij, „ik moet naar huis, vanavond naar de comedie! Maar Steynen geneert zich niet voor mij!"

„Ik ga met je mee." Leo draaide zich om, terwijl hij het zeide. Hij had even Gerdy apart genomen, en haar haastig toegefluisterd: „Je spreekt er nooit over, nietwaar? van...!"

Zij had hem begrepen.

„Natuurlijk, Steynen! Stel je voor!"

Zij had hem oprecht aangekeken, met iets kinderlijk trouwhartigs in de oogen.

Even had het hem een gevoel van weemoed gegeven...

„Neen, jij ook niet," had hij gedacht, „jij wordt er óók geen, géén vrouw, die in 't leven speelt met hooge troeven... geen „grande cocotte", die haar posten en wachten heeft bij de hoeken, vanwaar de verstoring en de ellende zouden kunnen komen...! Jij bent er een van de soort, die lijden moeten... omdat zij méér geven dan zij ontvangen. Eerlijk kind... volkskind...!"

Met hoeveel verontwaardiging had zij de hooge troef uit handen gegeven, die haar misschien de voortdurende zorgeloosheid had kunnen geven...

„Kom," zei Leo, „ik ga zoover met je mee."

Bik had even, terwijl zij met Ferdinand sprak, ter-

zijde, als onverschillig langs hem heen gekeken, naar de plaats, waar Leo en Gerdy te zamen stonden.

„Adieu, cher-ami," deed zij wat koel tegen Steynen, „kom spoedig eens terug, met Volnay, nietwaar?"

Het prikkelde, wat zij zeide, en er hing een geur van gedroogd parfum om haar heen.

Zij heeft zichzelve weer hervonden, dacht Leo, zij schaamt zich... zij heeft meer routine dan beschaving.

In de gang waren Bik en Leo. Binnen sloeg Gerdy haar arm om Volnay's hals, en het warmde tot hem op van haar geheven gezichtje.

„Kom vanavond," fluisterde zij, wat schor, en als diep uit zichzelve.

Even keek hij haar aan, niet wetend haar drang tot verzoeten zijn leven-in-onweten, met haar heele wezen.

En toen, zich werpend in wat hij haar passie dacht, boog hij zich tot haar oor, en fluisterde:

„Ja, vanavond... wacht mij!"

In een langen kus bleven zij nog even innig bijeen.

Toen riep Bik hard uit de gang: „Vooruit, Volnay, anders moet je blijven eten," en zij gaf Leo een vriendschappelijken por in den rug.

„D'r uit, bengels!"

Toen zij terug kwam, bij Gerdy in de kamer, vroeg zij:

„En, wat had Steynen je te vertellen, daar apart?"

Gerdy schrok even, en, licht kleurend tot haar opziende, herstelde zij zich...

„Ach, niets... een práátje!"

Bik neuriede voor zich een:

Quand les filles sont gentilles,
les garçons sont polissons...

En op eens, wat fel uitschietend, riep zij naar de achterkamer, waar Gerdy zich verkleeden ging:

„Kind, verzwijg me niets; al is het ook nòg zoo mal, ik weet er raad op!"

Vanavond is het weer beroerd... er wordt gerookt in de zaal, en dan...

* * *

Bij den hoek sprong Ferdinand in een taxi, en groette Leo. „Adieu, als je vanavond komt... loge G, rechts...!"

DERDE HOOFDSTUK.

Ferdinand kleedde zich voor het eten; op zijn slaapkamer had hij den gashaard laag brandend gevonden, het licht uitvallend over de vacht, die er vóór lag. En op de canapé lag het overhemd blank-uit, de knoopjes er in gestoken, zijn sokken, boorden en een das. Daarnaast lagen zijn avondkleeren gereed. Hij wiesch en scheerde zich zorgvuldig, en toen hij zich behagelijk gevoelde in het frissche van zijn overhemd, de dunne sokken en lage lakschoentjes, met aan zijn hals het stevig omsluiten van zijn boord, zette hij zich in een fauteuil, waarnaast op een tafeltje zijn kinadrank stond. Dat waren zoo Volnay's vaste drankgewoonten, die hem noodzakelijker schenen dan voedsel.

Uit een wijd glas dronk hij de lauwe bittere drank, en opende toen de courant, die hij onderweg gekocht had. Zoo bleef hij rustig zitten, in half aandacht de drukregels volgend, totdat van beneden de galm van de gong opklonk door het trappenhuis, terwijl even later de huisknecht berichten kwam, dat mevrouw wachtte, en of mijnheer nog iets noodig had.

Zonder antwoord af te wachten, nam hij Volnay's jas en vest, en borstelde die nog even zorgvuldig na. En toen Ferdinand gekleed voor een tafeltje stond,

en zijn cigarettenkoker vulde, zette de knecht een raam open, en verdween toen met een goedig knikje, dat hij „gauw naar binnen" moest.

„Uw mama is er al!"

— — — — — — — — — — — —

„En om kwart vóór achten moet Gerard er zijn," hoorde Ferdinand zijn moeder zeggen, toen hij de eetkamer binnen kwam. De knecht, die de boodschap ging overbrengen, liet hem voorbij. Onder het lage licht van de lamp zat Ferdinand's moeder aan tafel; op het blank stralende van het laken rustten hare smalle armen uit kant van korte mouwen, en de slanke vingers, die tinkelden van ringen in het lamplicht, speelden nerveus met een servetring. Een beetje schel dreef haar stem nog nà in zijne begroeting, en aanstonds strekte zij de rechterhand naar hem uit, die hij even vasthield.

„U hebt u feitelijk te netjes gemaakt... tegen het eind van het seizoen..."

Zij lachte hem coquet toe, zonder den blik te doen zakken over haar toilet, zooals eenvoudige lieden doen, die men over hun kleeding spreekt; er was iets als tartende levenslust in de blijheid, waarmede hare oogen hem toestraalden.

„Niemand kléédt zich hier voor de comedie. Men behoeft het ook voor niemand te doen, maar ik doe het maar voor jou. Je behoeft je dan niet met zoo'n oude moeder te vertoonen. Ik heb trouwens iets donkers aangedaan, omdat de nichtjes meegaan."

Het plooïge zacht-groen van haar japon, die van

boven den hals half ontbloot liet en omkelkte met dof vieil-or, was pikant om het bleeke van haar teint en het hèlle blond van het hoog kapsel om het kleine hoofd. Zij droeg een collier van kleine parels, dat iets meisjesachtigs gaf aan de tengere lijn van haar hals.

„Het is feitelijk niets voor de meisjes vanavond," zeide zij, terwijl Ferdinand tegenover haar ging zitten. „Duclos is hier nòg eens geweest met een troep, en toen hebben ze drie één-acters gegeven, net als nu, maar rosse, rosse...

„Antoine was er kinderlijk bij... Enfin, Clarence verveelt zich en luistert niet. En Baby kijkt alleen naar de jongelui... Voor ons oudjes kan het geen kwaad... Neen, dank je, Hendrik... ik géén soep...!

„Ik heb vanmiddag thee gedronken... neen, Ferdy, je raadt nooit wáár ik thee gedronken heb!..." ging haar nerveus-schelle stemmetje voort, en zij boog zich geanimeerd op de ellebogen over tot Ferdinand, die met kleine lepeltjes zijn soep at, en met de linkerhand zijn brood brak.

„Denk eens" — voorkwam zij zijne gissingen — „denk eens, bij Rubinthal, je weet wel, de bankiers op de Heerengracht. Zij en ik hebben dat comité samen, voor ziekenhuizen. Ik had gedacht aan iets vreeselijk protzigs, maar doodgewoon alles, dóód-gewoon. Ken jij hem? — Ik vind haar héél geschikt, — heusch, héél geschikt. Eigenlijk had ik mij zulke menschen heel anders voorgesteld — maar zij schonk zèlf thee, en er waren komkommer sandwiches, en heusch allemaal heel nette dingen.

„Maar de vrouwen zijn altijd véél beter dan de mannen bij zulke menschen — hij is zeker een indringer, hé? Dat krijgen die menschen zoo sterk als zij iets bereiken!

„Het schijnt dat de Veere ze kent; heeft hij wel eens over hen gesproken tegen jou?"

„Ach," lachte Volnay, „ik ken hen wel van de beurs; een heel behoorlijke man, dat behoeft de Veere mij niet te vertellen! Het is alleen maar vervelend voor hen, dat wij nu eenmaal den náám hebben, dat men-niet-met-ze-omgaat. De Veere heeft ze op reis ontmoet, en nu eet hij er nogal eens, zoo twee keer per winter. Zij hebben den goeden smaak om hem ongegeneerd te vragen...!"

Zij zweeg even, en vroeg toen langzaam, als stelde zij zich een heele situatie voor:

„Wàt vind jij, moet ik haar mijn jour zeggen? Het is eigenlijk de moeite niet meer waard!... Ik vind het tòch altijd interessant om nieuwe menschen te ontmoeten!"

Ferdinand haalde de schouders op, zuchtend: „Er zijn hier geen nieuwe menschen; je kent ze allemaal van aanzien, en de meeste persoonlijk... Het is feitelijk afschuwelijk!"

„Voor jullie jongelui is het minder afschuwelijk dan voor òns! Jullie kunt overal komen tenslotte, maar wij zijn altijd op dezelfde kennissen aangewezen!

O, Ferdy, ik wilde dat ik met je kon meedoen; dat ik zónder mij te compromitteeren hier zoo kon leven als een vreemdeling dat in Parijs zoo heerlijk kan doen..."

„Het is hier geen Parijs," antwoordde Ferdinand, „en alle menschen zijn hier zwaar-op-de-hand! U bent nog een van de gelukkigsten!"

Zij wachtte tot de knecht de kamer was uitgegaan, en zacht de deur achter zich sloot; toen ging zij zacht voort, terwijl zij zich voorover boog:

„Maar waar jullie je dan zoo amuseert... de Amsterdamsche mont-martre... hoe heet het... de pijp, de nes!..."

Ferdinand schaterde.

„O domme moedertje... wat dènkt u wel van de oude stad.

Al die ròmmel, die vieze boel... neen het is alles niets, letterlijk niets. En vroeger zal het ook wel niets geweest zijn! De overlevering styleert alles wat vies en onsmakelijk is in bevallige vormen, maar de volksgeest verandert niet... de platte pretmakers-geest. Hier is nergens féést weet u! òf je voelt er zoo de geldverdienerij in, òf het is platte lòl.

Voor iemand die werkelijk luchtig feest gevierd heeft in het buitenland is Holland vréése lijk in dat opzicht! Soliede, stiekeme pret achter gordijntjes,... en in het publiek kwajongens, en poenen die niet de goede smaak hebben om pleizier te hebben, en daarom maar „lol trappen"...

Alleen in den Haag of Scheveningen, waar het specifiek Hollandsche zoowat verloren is, is het een béétje aardig, het jongelui's leven!"

Zij keek hem wat teleurgesteld, en toch met innig verlangen aan uit kinderlijk wijde oogen.

„En toch zou ik zoo dòlgraag iets daarvan meemaken. Ferdy, wéét je niets? Die kunstenaarsbals, die er van den winter waren...?"

„Kom, mama," lachte hij, „daar ben ik niet eens heengegaan...!"

„En zij dan, je petite amie, wilde zij niet? O, wat dom! Als ik háár was, dan moest je me daarheen meenemen...!"

Het viel Ferdinand ook dezen middag niet op, hoe zijne moeder sprak over háár, over Gerdy, met iets van geringschatting-als-pose... Zijne moeder beschouwde haar als een luxe, waarop hij als jongmensch recht had. En ànders had hij het dan ook nooit leeren beschouwen. Met iets van verontrusting was het dan ook, dat hij in zichzelve iets daartegen voelde revolteeren, tegen iets, dat hij als een schuld gevoelde door wat hij méér kréég dan hij te géven wist.

Hij herinnerde zich, hoe hij inderdaad een avond met Gerdy op een dier kunstenaarsfeesten geweest was. Hij had er zich iets van ongekende Bohème in gedacht, en was daarom gaarne opgegaan in haar enthousiasme er voor.

Maar groot was zijne teleurstelling geweest.

Het feest bleek hem niets anders te zijn dan eene min of meer demonstratieve vertooning van wat ieder der gasten voor het eigen geval qualificeerde als „jeugdige onbezonnenheid" of „beminnelijke en licht vergefelijke ontucht."

Geuren met zijne intieme aangelegenheden lag niet in Ferdinand's aard, en daarom had het hem gehin-

derd zich te bevinden, met Gerdy, te midden van ànderen, die zich streelden met het losse hunner connecties, of het doorzichtig-levensvreugdige hunner verhoudingen.

Gerdy had niets van dat alles begrepen, en, na aanvankelijk zich bedroefd gevoeld te hebben in zijn niet-opgaan in de feestpret, zich trouw tegen hem aangesloten in een reserve, waarmede ze hem-ter-wille hare ongekunstelde gevoelens insnoerde...

„En tòch... of het hier nu wel zoo anders is dan in Parijs bijvoorbeeld, dat wéét ik niet," ging hij als in zichzelve voort, toen Hendrik weggegaan was. „Men zegt wel, dat Parijzenaars vroeg naar bed gaan, en zich niet amuseeren in hun eigen stad...!"

„Dat doet er ook niet toe," viel zij, wonderlijk hartstochtelijk uit, „wat ik zoek, dat is niet de pret voor-en-met-jan-en-alleman... Ik wil emoties, zooals jullie die kent... oogenblikken van vergeten en intens leven!"

Er was weinig kleur op haar smalle wangen, terwijl zij dit met lichten keel-bijklank, zeide...

En Ferdinand, zijn moeder lachend aanziende, en haar hand grijpend over de tafel, fluisterde, quasi-geheimzinnig:

„Neemt u dan een amant...!"

Zijn woorden brachten haar volstrekt niet in verwarring, integendeel, hij vond haar zonderling ernstig, toen zij hem antwoordde:

„Een amant... vieux jeu... Weet je, wanneer een vrouw een amant moet nemen? Wanneer zij de levenskracht in zich voelt om maîtresse te zijn..."

Het had als een zucht geklonken, maar Ferdinand had dit niet bemerkt, althans gehouden voor sentimenteele pose. Nooit had hij een gevoel van medelijden gekend voor het eenzame leven, dat hij zijn moeder zag voeren, eerder had hij haar cynisch en koud gedacht, waardoor langs haar heen gleden de grove kansen op wat wel eens als „de genietingen van het leven" gedrukt staat.

„Het is gek," zeide hij, „hoe vrouwen uit onzen stand er beter in slagen de maîtresse te zijn van haar echtgenoot dan van hun amant...!

„Weet u," herinnerde hij zich op eens geanimeerd, „weet u, wat er van de Veere verteld wordt... neen, lacht u niet... de Veere..."

Op dat oogenblik kwam Hendrik binnen met het dessert; Ferdinand zweeg, en keek even lachend op tot zijn moeder: „Ik zal het u direct vertellen. Heerlijk schandaal!"

Zwijgend bleven zij, terwijl Hendrik met zachte, bescheiden bewegingen de borden wegnam, en toen terug kwam met schuier en blik, en minitieus begon de kruimels van het tafelkleed te vegen.

Ferdinand keek naar boven in het licht, en lachte vaag; zijne moeder keek even steelsgewijze naar hem op. Zij was bleek als daareven, en het hamerde vreemd in haar hart, dat zij trachtte te bedaren met lange ademteugen.

Tom de Veere was... Ferdinand had het er zoo jongensachtig uitgeworpen... dus het kon, het kòn niet...! Op eens omving haar weer in weeë verzin-

king het gevoel van gebonden te zijn in weeke banden, die niet knellen en niet bezeeren, maar onverbrekelijk zijn. Tom de Veere... Ferdinand kòn het niet weten... maar als hij... als Tom met een ànder...

Zij voelde hoe de opwelling van vernederd-zijn terstond week voor een van schuchtere berekening. De Veere... een ànder... afgebroken... de sleur, de wanhopige sleur... voor altijd... En aanstonds rees een wilde spanning, die scheen te scheuren de huid harer slapen, en haar wild deed persen de nagels in het zachte vel harer gebalde handen. Want géén vreugde wist zij meer in hare verhouding tot de Veere, die ontstellend snel teruggezonken was tot het niveau van hun vroeger verkeeren, dat nu slechts nog prikkelend was door de verzwegen en door beide zoo gevoelde wetenschap der genietingen van den ander...

Totdat ook dit niet meer spanning kon zijn dan voor korte momenten... haar was het als de vreugdeloosheid, waarmede zij een nieuwe japon voor de derde maal droeg...: tòch trachtend er van te maken wàt er van te maken was, maar voor zichzelf missend de vreugde van den nieuw geschapen vorm, waarin zij bestaan zou...

En tòch drong weer òp het hevig willen weten van wie en wat... Ferdinand, dien zij even aankeek, tinkelde op zijn lorgnetglazen iets van de schittering van het lamplicht tot haar over, en zij zag zijn mond lachend geplooid.

Hendrik, de oude knecht, droeg goedig-langzaam de dessertbordjes aan, en keerde om den schotel te halen.

„Neen, dank je," weerde zij, en zag met stijgende onrust toe, hoe Ferdinand zich langzaam bediende. Hendrik bleef staan bij de deur; toen op eens keek Ferdinand wat verschrikt op; zijn moeder riep, wat te luid en een beetje heesch:

„Hendrik, telefoneer of Gerard vooral op tijd komt!"

„Hij zou komen, mevrouw," stelde goedig lachend de oude knecht gerust.

„Telefoneer dan, zooals ik je zeide, nu direct!"

De deur sloot bescheiden achter hem, en zij, nu het oogenblik er was, miste den moed tot vragen.

„Hij is bepaald kinderlijk, nu hij ouder wordt," zeide zij nerveus.

Ferdinand keek lachend op. „O, mama, u bent prachtig; u bent zóó nieuwsgierig... ik zal het nog maar niet vertellen...!"

„Nu, zooals je wilt dan," verzuchtte zij haar uiterste spanning, „vertel het dan maar niet!"

„Zóó belangrijk is het anders niet!" troostte Ferdinand, „de quaestie is, dat men vertelt, dat de Veere een liaison heeft, hier in de stad, met een jonge vrouw van onzen stand!"

„En wie...?" waagde zij.

Hij haalde de wenkbrauwen op. „Nu vraagt u te veel!"

„Weet je het niet, of wilde men het er niet bij zeggen?" deed zij achteloos; het borduursel van haar kraag schrijnde haar als wondend, en de hak van heur linker schoentje boorde zij diep in het tapijt, als om vast te staan...

„Men heeft ze alleen gezien, ergens in een buitenwijk... meer weet ik niet. Zij moet gesluierd geweest zijn. Ik vind het geheel nog al mooi!" Hij zeide het luchtig-weg, onbewust, maar het scheen haar alsof hij de pijnlijke spanning in haar breken wilde. Zij wist het, hoe, wanneer en waar het geweest moest zijn! De Veere en zij, zoekend nieuwe emoties, waren onvoorzichtig geweest den laatsten tijd. Soms, als zij hem tegengekomen was, des middags, was zij hem voorgegaan, tot waar op een stillen straathoek taxi's waren. Zij had zich laten volgen, als in coquet spel, en hij had haar gevolgd, geprikkeld door haar nieuwe inventies. Dol, overmoedig had zij zich gevoeld, en had hem in laten stappen, ergens buiten de stad, vanwaar zij tezamen, zij dik gesluierd, naar het appartement gegaan waren dat hij lang geleden ergens gehuurd had... om elkander daar, als in eersten roes te hervinden.

Het spel had hen verrukt, beide, en wat gewekt uit den sleependen gang hunner verhouding... Dom geweest, dom geweest... klonk het nu in haar, en met schrik vond zij er iets in van loochenende oudheid.... van opflikkering van jeugd tot dwaasheid....

„U spreekt er immers niet over met hem, nietwaar?" vroeg Ferdinand toen hij zijn moeder even nadenkend zag... „misschien was het niet fair van mij om te vertellen... maar het is toch ook niet erg, Mama, hoe kunt u zooiets nu ernstig opvatten!"

Hij had het met eenige verheffing van stem ge-

zegd en verbaasde zich over het zachte in haar blik toen zij opkeek...

„Neen, Ferdinand, èrg is het zéker nièt... dom misschien!"

Het was haar opeens zonderling te moede: nog nooit had zij zich zoo oud gevoeld...

De ontspanning harer vrees tot vreemde wijdte, liet groote ledige ruimten in haar, die langzaam volstroomden van nieuwe gedachten... Hoe nu... dus géén ander... dus toch...

De wijde perspectieven van verandering hadden zich gesloten... en duf en overbekend sloten zich weer de oude toestanden om haar heen. Tom de Veere... en zij... hoe làng al... en hoe gewóón. Niet het frissche, nieuwe, dat een ontbinding had meegebracht, geen nieuwe mogelijkheden of kansen... alles het oude, het vroegere... Alléén... alleen het woord, het oordeel van haar zoon, onbewust over háár, zijn moeder... dat het niet èrg was... Zij keek hem van onder haar wimpers even aan..., neen Goddank, een moralist was hij niet... Hij had de goede smaak om te léven... hij veroordeelde niet... En zonderling, in steeds breeder contouren teekende zich in veel details de werkelijkheid vóór haar, dat ze zijn moeder was. Dat hij van háár was... van hèm...

Reeds lang was weg uit haar het ontrafelen van toestanden tot oorzaken, en zij had de momenten weder te aanvaarden, zonder de groote lijn erin na te sporen... En Ferdinand's rechtswoord had dan ook onbewust in haar geraisonneerd...

„Mama," zeide hij opeens, spattend zijn vingertoppen door het kommetje, „het schijnt wel, dat u het niet aardig vindt van de Veere. U moet het u niet aantrekken, en het hem niet kwalijk nemen! Een man heeft nu eenmaal zijn menus plaisirs, en ik begrijp wel, dat een vrouw partij trekt voor de àndere . . ., die het slachtoffer is . . . maar . . .!"

Zij schrikte op. Wat indien Ferdinand bemerkte . . .

„Neen," deed zij luchtig, „dat moet je niet denken. De Veere is zijn eigen meester."

„Nu is de quaestie maar," ging hij vroolijk er op in, „wie zijn eigen maîtresse is . . .! Veel smaak heeft zij niet . . . of zij moest zijn haut-gout appreciëeren . . .!"

Het schokte haar meer dan het vorige, maar zij bedwong zich, zeggende:

„Je hebt hem vroeger niet gekend! Er zijn natuurlijk twee gevallen mogelijk . . . of zij is een burgervrouwtje, dat geïmponeerd is . . . of . . . zij is iemand die hem heel goed kent. Jullie kunt in je tijdelijke amours de allerhoogste eischen stellen, maar meisjes en ook vrouwen, die in beperkte milieu's leven, vatten daarin genegenheden en vriendschappen op, die uiteraard geïnfluenceerd worden door de omstandigheden . . . zooals een klimaat sommige dingen in de natuur laat geschieden, die onder andere omstandigheden onmogelijk zijn. Hoe dikwijls is het voor jullie niet onbegrijpelijk dat dit-of-dat-meisje, dien-of-dien-man kiest . . . en het is toch zóó logisch.

Zij voelt de omstandigheden . . ., haar vriendschappen

worden er door beïnvloed... zij kan uit geen breeder kring kiezen... zij is òpgesloten, en schept zich het ideaal, dat jullie zoekt..."

Zij wilde nog meer zeggen, maar schrikte van het klagelijke in haar stem, en, met superieure beheersching van zich zelve ging zij voort: kijk vanavond naar Clarence en Baby... als de Veere hèn vraagt, dan némen zij hem. Zij hebben niet geléérd zelfstandig te kiezen; wanneer zij trouwen, is het om met den man zich samen te onderwerpen aan wat de omgeving van hen máken wil. Wij zijn nu eenmaal geen energieke menschen, — behalve oom Frans misschien — wij worden verdrongen door sterkeren..."

„De koffie is op meneer's kamer" kwam Hendrik tusschenbeide.

„Kom, Mama, wij gaan nog even naar boven!" Hij kwam op haar toe, en deed wat hij anders zelden bedacht... hij kuste haar. Zonder te kúnnen afleiden waaròm of hoé, voelde hij het klagelijke harer verdooling onbewust, en de overgave, waarin zij, zachtkens haar hoofd tegen zijn schouder legde, was hem iets ongekends.

Hij nam haar arm, en voerde haar naar zijn kamer, waar zij van zijn cigaretten rookte... heusch-rookte-als-een-gróót-mensch... zooals hij het noemde, mèt inhaleeren... en weer vroolijk pratend op een stoelleuning zat... als vroeger. Maar telkens kwam in haar, mèt de vrees voor ontdekking van wat zij een leelijke sleur in zich wist, de breede, zorgelijke droefenis van wat het bewustworden in haar was van één-

zaamheid... Totdat Hendrik kwam melden, dat Gerard vóór was...

* * *

De nichtjes Blincke hadden al gewacht, nauwelijks was er gebeld, en was Ferdinand uit het rijtuig gesprongen, of zij kwamen naar buiten, hoog gehouden hun rokjes, en diep met de kin gedoken in het donzig wit harer boa's.

„Één, twee," telde Ferdinand, „gauw maar d'r in," en toen het portier dichtklapte, zette hij zich behoedzaam op het kleine bankje naast Baby, die wanhopig riep:

„O, tanteke! als het maar niet véél te laat is. Als ik het begin van een Fransch stuk niet hóór, begrijp ik er niets van!"

„Je zult het tòch wel niet begrijpen," plaagde Volnay, maar toen zij bij het passeeren van een lantaarn zijn lachenden blik zocht, zag ze hem naar buiten kijken, blond en wat wezenloos...

„Clarence," zei Ferdinand's moeder, „het is goed, dat je niet meer zooveel uit zult gaan. Je ziet er slecht uit!"

Clarence glimlachte moe: „Ach, tante, dat zegt nu letterlijk iederéén.... sommigen zelfs als complimentje..."

„Het stáát je ook," lachte Ferdinand, „dat zeide iemand gisteravond!"

„Gisteravond...?"

„De Veere...!"

„O, de Veere... Hij zou vanavond óók komen..."

„Praten jullie nu in 's hemelsnaam eens over iets anders dan de Veere!" riep Trude, onwillekeurig wat luid, „iedereen praat àltijd over de Veere..."

„O, maar dat wìl hij ook," viel Baby ijverig in, „dat is zijn grootste glorie, als er over hem gesproken wordt!"

„Dat heb ik vandaag nòg eens gehoord!" zei Ferdinand ernstig, en niemand zag den lach, die om zijn lippen was terwijl hij naar buiten staarde... Alles hetzelfde, hetzelfde, hetzelfde... dacht hij.

Baby's veeren boa, nauwelijks geurend naar parfum en de kleerenkast, streelde hem nu en dan even zacht, wanneer zij zich bewoog; op het nauwe bankje zat zij dicht tegen hem aan, en lachend verweet hij haar, dat zij véél te dik werd.

Zij noemde hem schertsend „magere sprinkhaan" en dreigde hem van het bankje te dringen.

Clarence praatte met Trude over de zomerjaponnen.

„Baby," plaagde hij, „je hebt je weer schandelijk geparfumeerd... voorloopig is de coupé weer onbruikbaar."

„Niet waar," voer zij uit, er woei hem een minuscuul zakdoekje voor de neus.

„Ik ben verkouden, geef eens hier!"

„Neen."

Ferdinand greep naar het zakdoekje, dat zij snel terugtrok, terwijl hij het volgde, en hare gehandschoende handjes, glad en rond, in de zijne hield.

„Kinderen, maak jullie toch niet zoo'n spektakel,"

brak Trude hun spel af. „Ferdinand is soms nog net een kind."

„Baby ook," zuchtte Clarence, „maar die heeft er ten minste de jaren nog voor..."

„Nu hoor je het zèlf, Baby," deed Ferdinand ernstig, „wij hóóren niet in gezelschap van menschen, die het druk hebben...!"

„Wij zijn niet èrnstig...!"

„Neen, dat ben je niet," gaf ze lachend terug, „hoewel je er altijd uit ziet of je nèt iets diepzinnigs gezegd hebt!"

„In dat opzicht ben ik net als jouw corset," fluisterde hij, „ik zorg uit pure wuftheid voor de strakke lijn...!"

Baby gierde... en riep naïf uit: „Foei, Ferdy, wat wéét je van mijn corset!"

„Ferdinand," zei Trude bestraffend, „je houdt weer gekke praatjes tegen dat kind!"

„Mij lijken het tamelijk smakelooze grappen," verzuchtte Clarence, „en dat wordt nu directeur van Van Duin en Zoonen!"

„Van Duin is een goede bank," zei Volnay, „maar van corsetten en andere prettige dingen weten ze niets af... neen, dan wenschte ik wel eens chef te worden van Paquin of Hirsch."

„Daar zou je heusch nog niet zoo ongeschikt voor zijn," beweerde zijne moeder, „en je zou ook geen conquêtes maken bij je dames-clientèle..."

„O, tante," riep Baby opgewonden, „in mijn paskamer zou ik hem niet willen hebben."

„Kind, bemoei je toch niet met àlles," deed snibbig haar zuster, „ik houd mijn hart al vast, wanneer jij het volgend jaar uitgaat...!"

„Nu," antwoordde ze, haar neef hartelijk den arm knijpend, „Ferdy zal mij wel helpen, hè? Op mijn eerste bal, als ik muurbloem ben...?"

„Voorloopig zal ik uitstappen," zei Ferdinand; het rijtuig was onder de lichtstralende overkapping van den schouwburg gereden, en de palfrenier liep met de hand aan het portier met het rijtuig in de file mede.

„Elf uur, Gerard," riep Volnay van het trottoir, en hielp toen de drie dames uitstappen.

* * *

„Ssst," deed de ouvreuse, toen zij de bovengang van den schouwburg binnen kwamen, „het gaat nèt beginnen," fluisterde zij, op de teenen naar de logedeur gaande, en die voorzichtig openend.

Daarachter was in duister de zaal; juist klonk de laatste gong-klank weg, en roodig licht vergleed in breede strepen tegen den onderkant van het scherm.

„De meisjes vóór," fluisterde Trude, en, terwijl zij in zacht frou-frou harer rokken zitten ging, keek zij om zich heen in de duistere loges, en over de breed wijkende hoofdenrijen der stalles.

Terwijl het scherm opging en bescheiden de logedeur achter hen dichtklikte, herinnerde zij zich nog geen programma te hebben.

„Ferdy, haal mij een programma," zij legde haar hand op zijn arm, „ik kèn die troep niet."

Hij keek even, wat hulpeloos om zich heen:

„Even wachten tot de entre-acte?"

„Neen, nu," drong zij aan, „het is zoo wanhopig zònder!"

Hij stond op, schrikkend van het even knappen van zijn overhemd, en ging in de gang.

Juist kwam, van de andere zijde, de Veere; hij ging op de teenen, een hand gedrukt tegen de geaccentueerde taille van zijn smoking, waaruit coquet links de zakdoek wipte. De linkerhand stak hij Volnay toe:

„Wat zwerf jij hier? Verveel je je nù al...?"

„Ik zoek de programma's," deed Ferdinand afwezig, een suppoost wenkende.

„Je doet net, alsof je er op uitgestuurd wordt... door wie?"

„Mama."

„En anderen?"

„Nichtjes Blincke."

„Ik heb het bar druk gehad vanmiddag. Houd er anders niet van zoo laat binnen te komen... Straks kom ik bij jullie, is er plaats?"

„Mama's jas hangt over de vijfde stoel," lachte Ferdinand, het programma betalend, „als zij daarvoor jou in de plaats wil zetten?"

„Heilige stoel!"

„Tot straks!"

Ferdinand ging naar binnen.

Toen hij zijne moeder het programma in den schoot legde, trok zij hem aan den arm tot zich over, fluisterend:

„Kijk even hiernaast, is hij dat, waar wij het vanmiddag over hadden?"

Hij keek over het lage tusschenbeschot, en zag in de richting, die zij hem aanduidde, enkele loges verder, achter een dame, die hij niet kende, Rubinthal, den bankier, geleund tegen het beschot, aandachtig, over zijn baard naar het tooneel kijken. Het zwak-roode licht van een lampje gloeide over het blank van zijn overhemd, en gaf zijn profiel: één complex van voorhoofd, neus en baard, als beet hij iets te zamen.

„Ja," knikte Ferdinand... en zacht: „Wat gebeurt er op het tooneel?"

Baby wendde zich ruischend om, fluisterend: „Niets, hij heeft hààr bedrogen, geloof ik!"

Volnay slikte zijn lach terug: „Stil, Baby!" Vattend haar glad-glacé handje, dat ze hem achterwaarts toestak, kneep hij het zacht:

„Heel ondeugend, niets geen stuk voor jou."

Zij gaf hem den druk terug, en dat doorbeefde hem even warm, terwijl hij zich recht zette.

Als in convergeerende lijnen was de aandacht in het wijde huis gericht op het tooneel, waarvan in de ruimte uitklonken de vibreerende, dan weer helle klanken van Fransch...

Volnay lette op, hoe Rubinthal telkens iets éérder glimlachte, dan de confusie van geruchten die een aardigheid volgt door het huis ritselde.

Hij zelf vond geen aandacht; er was iets gespannen in hem, dat hem het denken belette, iets dat als strak,

berstens-strak gespannen was in zijn borst, en waarin raisonneerde iedere beweging, ieder geluidje van Baby die vóór hem zat.

Ja, het was hem, of zóó fijn zijn waarnemingsvermogen was, dat hare kleine gedachten, fijn en snel als pijltjes, het deden trillen in-hem, en of zijn hart klopte in het tempo van haar hartslag.

Hij voelde zijn denken verstarren tot eentonig, sterk ruischen in zijn hoofd, van voren, ònder den schedel door tot in zijn hals, waar het àftintelde langs zijn ruggemerg.

Zijn adem nam hij lang en aandachtig, speurend er in naar het geurige van heur haar en kleeding...

Baby... hij kende zijn jongste nichtje feitelijk pas een jaar, toen zij — niet lang nà hem — van kostschool gekomen was. Jonger en impulsiever had hij haar gevonden dan Clarence, die — verwend door de aandacht der jongelui, en verdoofd in tè veel uitgaan — apathisch was geworden.

Een enkele maal, des zomers op het tennisveld, of buiten aan zee, had hij haar wel eens ànders gezien, éven... maar dan had haar opgewektheid hem bitter geleken...

Baby was ànders...

Niet de jeugdige, frissche onbezonnenheid, die hij eerst in haar wezen geraden meende te hebben, was het, die hem boeide, niet het vroolijke, impulsieve dat in haar geprezen werd; onbewust wist Ferdinand nu en dan iets uit haar in hem raisonneeren, iets machtigs en verlammends, dat hem de ooren deed

suizen als nù, en hem even deed gevoelen iets van een intens, vol-vibreerend leven. Iets van het leven, dat hij zelve in zich gevoelde: het leven dat drijft op lichte emoties, op kleine ontstemmingen, en machtig òpklinken door lichten aanstoot van sympathie.

Als gelijk gestemde klokken wist hij soms hen beiden, waarin dezelfde klanken verwekt werden, en die verklonken mèt en dóór elkander in innige en totale oplossing, tot stemming van volmaakt-tot-niet-vergaan...

En daardoor begreep Ferdinand alle dingen die dit meisjesleven ongezegd, onbewust en, ongeformuleerd tot platte realiteit, doorhuiverden.

Hij vatte ze alle, en koesterde zich in het machtig-verrukkelijke dier verzwegenheden, waarvan de formuleering — hij wist het — louter plat en banaal geweest zoude zijn...

Zooals hij zich herinnerde eens genóten te hebben tusschen de ruïnen van Pompeï, waar hij in vage en half verteerde muurschilderingen eene hem sympathieke verfijning gevonden had, waarmede het décadente in hem wonderwel harmonieerde, zoo was het hem een genotvol spel in Baby's oogenschijnlijk zoo pure en gezonde wezen symptomen te vinden, zijner eigen natuur.

* *
*

Plots òpklateren van lach brak zijn zoete verstarring; hij verzette zich tot aandacht voor het spel... en vreemd was het opeens, toen hij vóór zich Baby diep hoorde zuchten, en óók verzitten zag tot aandacht... wèg van onder de biologie, die hij zijne gedachten over haar wezen geweten had.

Even keek ze om, naar Trude, en toen naar hem, zònder lach, en met iets als gebróken traan onder de wimpers harer hàlfoogen. Zij lachte hem even vermoeid toe in een tweeden zucht en fluisterde: „zoo inspannend, dat vlugge Fransch . . ."

Het stukje verliep, luchtig Fransch éénactertje van twist en verzoening door list, via drie of vier trappen van hóóger inventie dan de vorige telkens.

Het scherm zakte, de zaal was in licht en terstond vol bewegen van tot-elkander-wendende menschen, . . . een nàplooi van lach om de lippen.

Ferdinand was gaan staan, en keek, tegen den achterwand van de loge geleund, de zaal in.

Zijne moeder zag hij naar links knikken, en hij haastte zich haar groet te volgen, naar de Rubinthals: zij buigend in dwanglach, hij, ietwat knechterig-groetend, met een nàknikje tot Ferdinand.

En toen boeide zijn moeder hem en Clarence in een spel van kennissen ontdekken, en met-wie-zij-waren, en hoè gekleed, en groeten hier en daar, waarbij hij haar telkens zijne binocle moest geven en afnemen.

Baby zat, de gevouwen handjes tezamen op het donkerrood der ballustrade, met opgeheven hoofd, en keek óver de menschen.

„Amuseer je je, Baby?" vroeg Trude.

Clarence antwoordde voor haar zuster, iets flauws, waarvoor zij de schouders ophaalde; daarna vroeg zij om het programma, waarin zij zich verdiepte.

De logedeur piepte open, en Volnay, omkijkende, zag de Veere's hoofd:

„Màg ik?"

Hij vroeg het wat gemaniereerd, en hield de rechterhand op de plaats van zijn strak-wit hemd, waarachter zijn hart moest kloppen.

Ferdinand betrapte zich op de vergelijking met een steward, op een groote boot, die komt waarschuwen voor het eten.

Trude reikte hem, recht voor zich ziende, de hand, hem als mechanisch groetend; Clarence wendde zich om, met een vermoeid lachje-van-welkom, en Baby, opschrikkend van het programma, stond half op, en begroette hem met een „shake-hands" die hem deed uitroepen:

„stevig hoor!" en grappig betasten zijn geklemde hand.

„Is het góéd?" vroeg Trude naar de Veere opziende, „áárdig is het wel!"

„Hoogere pretenties heb ik óók niet," lachte hij, „blijkbaar is het nogal een evenement!"

Hij streek vaag zijn blik langs haar japon, en zij, dat bemerkende, keek lachend naar hem op:

„Goed" knikte hij, „hoe ken je de Rubinthal's? Ik dacht dat ik daar alléén aan huis kwam!"

„Liefdadigheid."

„Alle Menschen werden Brüder," de Veere lachte weer. „Baby is heelemaal onder den indruk!"

Zij keek meer natuurlijk-ontstemd dan vriendelijk tot hem om: „Ik heb ook nog niet èrg veel stukken gezien van dit soort! Op kostschool gingen wij alleen wel eens naar het Théatre Français..."

„Racine, Molière..." deed hij vermoeid-ontzet... „men zegt dat die menschen óók geestig waren...!"

„En toch" zei Clarence langzaam, „zouden ze jou misschien niet gewaardeerd hebben...!"

De Veere liet zich gaarne door jongeren tutoyeeren, en het streelde hem, dat Clarence zich zooveel moeite gaf voor hem.

Hij boog zich àl te opzichtiglijk tot haar over, en fluisterde iets ondeugends... te geraffineerd om terstond het effect hiervan in de andere loges waar te nemen, maar zag de plooi harer lippen verstijven.

Toen zette hij zich achter Trude:

„Mag ik blijven?"

„Ach ja, als je niet tè veel kwaadspreekt..."

Totdat het klinken der tooneelklok weer de zaal deed duisteren, de roode lichtband deed opgloeien langs het gesloten doek, spraken zij.

Het tweede stukje was bedenkelijk!...

Zoo keken tenminste de gezichten, die men zich haastte te trekken, toen wéér het scherm daalde. Het was alsof ieder voorzichzelf snel afbrak de lichte draad van genieten, die ijl trillend gespannen geweest was tusschen hèn, en het korte gebeuren aan de andere zijde van het voetlicht.

„Géén Racine of Molière, Baby, maar tòch aardig," riep de Veere, terwijl men zich opmaakte om de loge te verlaten.

„Ik weet niet," antwoordde ze „of Racine of Molière nog geapprecieerd zouden worden als zij nù schreven. Er is zooveel wáárheid, die wij gaarne òngechargeerd

zien, zooals wij die medemaken ... En och, ... dit kan *ik* niet beoordeelen ... zulke dingen hèb je hier toch niet!"

Terwijl ze het zeide, wachtten haar oogen een ontkennend antwoord, en het speet haar zichtbaar, toen de Veere lachte: „Ach ... ik weet het ook niet of zulke luchthartige menschen hier rondloopen ... Je kunt toch nóóit zien of je eigen das scheef zit ... en van anderen weet je toch nooit iets zéker in Holland ... Het is hier te mistig!"

Trude en Clarence waren de loge uitgegaan, de gang in, en stonden te praten met kennissen; de Veere volgde hen, en Volnay bleef nog achter in de loge, waar Baby, wat droomig, tegen het beschot geleund stond. Zwijgend keek hij in de roezige stalles, vol ledige plekken nu, en zag hoe met korte zetjes het brandscherm daalde.

„Vervelend, hè? Pauzes zijn zoo ontzaglijk vervelend, Baby. Na een pauze heb ik altijd een gevoel, als wanneer je aan de telefoon geroepen wordt, terwijl je zit te ontbijten. Na een pauze is ieder stuk ongenietbaar ..."

Baby blies in het programma, dat ze opgerold in haar hand hield.

„Laten we nog éven binnen blijven ... gauw, doe de deur dicht, anders zijn wij onbeleefd ...!"

Ferdinand wipte het deurtje dicht.

„Voel je je niet prettig van avond?"

„Jawèl"... zij rèkte het woord. „Alleen de Veere kan mij zoo hopeloos ontstemmen, wat kwam dié hier nu weer doen!"

Volnay antwoordde niet. Hij had zijn plaats willen afstaan, maar de Veere was achter Trude gaan zitten; Volnay had telkens terzijde gekeken, als hij haar iets toefluisterde, onder het stuk. Het had hem hinderlijk afgeleid, en het had hem ook geërgerd. Belachelijk... was hij jaloersch?... Jaloersch op de Veere?...

Mama had als in aandacht aldoor strak vóór zich gekeken, en geen oogenblik had ze haar gezicht vertrokken, als hij iets zeide... Één keer alleen; — het was Ferdinand òpgevallen — één keer had ze midden in een opmerking van Tom zich voorover gebogen tot Clarence, en haar gevraagd om haar tooneel-kijker hoewel hij, Volnay, toch de hàre had. En toen had Tom weer haar aandacht willen trekken, en zijn hand op haar arm gelegd... zij had die toen... zonderling... met een brusque beweging terzijde gestooten, terwijl zij den kijker voor hare oogen bracht... Zònderling... toch ècht Mama.., de Veere kòn toch ook èrge dingen zeggen... zoo tegen Baby ook... wat wìst dat kind nu van kwaad... zij kende er de werkelijke vòrmen niet eens van...

„Vindt je?" vroeg hij, om méér te hooren, „vindt je hem zoo vervelend?"

„Ik weet niet," antwoordde ze, tot hem schuivend tegen den achterwand van de loge, „ik ben geloof ik bang voor hem... ik weet niet waarom, of hoe... hij heeft mij ook nooit iets gedaan... maar ik, ik zou niet alléén met hem durven zijn, begrijp je, zooals met jou!"

„Met mij?" — lachte hij — „zou je niet bang zijn met mij alléén?"

„Néén," besliste ze, en keek hem aan met kleine brandhelle puntjes licht in hare oogen,... jij hebt niet zulke fletse wangen, en zulke làchende oogen, zoo gèk lachend, en jij parfumeert je ook niet zoo wee..."

„O, het parfum van de Veere is vréése lijk... het is maar een héél klein beetje,... maar het kriebelt, het prikkelt door je hééle lichaam!"

Ferdinand lachte... „en waar ruik ik dan naar."

Even keek ze lachend naar hem op... „jij,... ik weet niet... laat eens ruiken."

„Baby pas op, iedereen kijkt naar je," zei hij... maar ze gierde van het lachen, en liet zijn hoofd los dat ze naar zich toegetrokken had.

„Héérlijk is het," proestte ze, „iets van Lavendel, iets frisch... je merkt dat het er pàs op is, en bij de Veere is het zoo ìngedroogd, zoo wee, zoo dóór en dóór."

„Waarom lèt je op al die dingen, Baby," vroeg hij opeens ernstig...

Zij haalde de schouders op.

„Ik lèt er niet op, ik mèrk het."

„De meeste meisjes merken alleen maar de dingen waar zij op lètten."

„Ik weet niet wàt het is, maar ik voél het zoo."

„Wat voel je dan nog méér?"

„Wat ik straks al zei!"

„Van de Veere?"

„Ja," zeide ze zacht, en toen wat ongeduldig, als benauwd in hare eigene gedachten:

„Kom, laten wij er niet meer over praten... het maakt mij beroerd!"

„Beroerd... wat een woord, Baby!"

„Een héérlijk woord," lachte ze, „ik hoùd van zulke hévige woorden... ik houd van vloeken... o, ik vloek dikwijls in mezelf, en ik benijd jullie jongens dat je het onder elkaar kunt doen... Ik vloek wel eens tegen Clarence."

Ferdinand schoot in den lach:

„Tegen Clarence,... en wat doet zij dan?"

„Zal je het niet vertellen?" smeekte ze... „Clarence ... Clarence vloekt terùg...!"

„O, neen maar," schaterde hij... „Clarence, die vloekt... het kàn niet...!"

IJverig ging zij voort:

„O, maar jullie kènt Clarence niet... zij is véél héviger dan je denkt... Soms kan Clarence rázend zijn, om sommige dingen...!"

„Leuke dingen!" vroeg hij vaag.

„Neen, vreemde dingen," antwoordde ze peinzend... „kleinigheden meestal, allerlei onzinnige kleinigheden ... om jou óók eens...!"

„Om mij?"

„Ja heusch, maar je belooft plechtig er niet over te spreken?"

„Heilig!"

„Clarence was laatst woédend op je, omdat je... neen het is eigenlijk te belachelijk...!"

„Nu, waaròm dan," drong hij aan.

„Omdat je... ik begreep het eigenlijk zèlf niet

waarom Clarence zóó woedend was... maar je had haar met Flora van Weel zoo mal aangekeken, over tafel, terwijl ze praatte... en dan nòg iets!" aarzelde ze.

„Aangekeken," zocht hij... „en het andere wat was dat?"

Baby keek om zich heen, en toen, zich op haar toonen heffend tot zijn oor, fluisterde ze:

„Clarence heeft je gezien, laatst, toen ze uit de comedie kwam; je liep met Steynen,... en, en met nòg iemand, een dáme, een dame die-mèn-niet-kènt, zeide ze..."

Volnay verbaasde zich: „een dame, wèl, wie kàn dat geweest zijn...!"

„Kom, doe niet mal!" — met een gesmoorden juichtoon sprong zij tegenover hem, en tikte met het programma op zijn wang... „stel je maar niet aan, neef je... zeg, wie was het?"

„Ik wéét niet," redde hij,... „misschien..."

Zij kwam vlug tegenover hem staan, drong tegen hem aan, en vroeg:

„Zeg, Ferdy,... was het zoo'n ráártje... zèg?"

Ferdinand voelde het dringende in haar vraag, iets warm-gloeiends dat hem verstoorde... verstoorde door het plots ongebreidelde ervan.

„Hoe méén je," vroeg hij koel... „een ráártje?"

„Hè", zuchtte ze, nog verlangend, „zeg nou, wees niet zoo flauw opeens... wàs het zoo'n, zoo'n lichte juffrouw? Clarence dacht het...!"

„Baby," deed hij ernstig, zijn houding zoekend, „eerstens dènkt een jong meisje niet over zulke dingen,

en tweedens kun je van mij niet denken dat..."

„Dominee," onderbrak ze hem, „schijnheilige Ferdinantje... mij maak je tòch niets wijs! Kom, vertel mij, hoe is zoo iemand... ik wou zoo dolgraag weten, of dat nu een gewóón mensch is...!"

Volnay voelde zijn stemming hinderlijk gebroken, en wist slechts schaamte in zich, tegenover wat hij haar deugd-bewuste nieuwsgierigheid dacht.

„Wij gaan naar de anderen," besliste hij, de deur openduwend.

Zij volgde zwijgend....

* * *

Toen hij haar — even later — met anderen zag praten, vroolijk lachend in den foyer, kwam het gevoel van daareven weer terug.

Weer gewóón was zij nu... en daareven... zou zijn plotse schaamte eene misplaatste geweest zijn? Was het mogelijk dat zoo'n kind, zoo'n meisje vèrder was dan hij, dat zij de zonde àls zonde, onbewust wist te waardeeren? Zou het géén loutere nieuwsgierigheid geweest zijn?...

En hij, die zich door burgerlijke schaamte weerhouden gevoeld had te zèggen...

Bah... hoe dom, hoe bekròmpen was hij... Zou dat komen van Gerdy... hàd zij hem wellicht zoo doen gevoelen, door wat in haar de platte moraal was, waardoor zij zich nog eenigermate opgeheven dacht? Niet méér, niet méér zooals vanmiddag... hamerde het hem opeens metaalhelder door de gedachten.

Géén intimiteiten van een ànder soort meer dan die het genoegen verschaften.

En vàn zich werpend de beklemming van hetgeen hij als stoere, hinderlijk ongestijlde waarheid voelde, trad Volnay vooruit, en mengde zich onder de kennissen in den foyer, ... en praatte, en hij was zooals men hem kende, en zooals zijne moeder, omringd door wat er „upper ten" in de comedie was in den anderen zaalhoek was, als zij, de zorgelooze, die te léven wist, in de vrijheid van wat men zich voorhoudt te zijn:

„Gezelschappelijke onafhankelijkheid ..."

* * *

„Wil je nog even met mij oploopen?" vroeg de Veere aan Volnay — „het is een mooie avond!"

Zij stonden bij het rijtuig.

„Goed, vlug dan maar meisjes," besliste Trude, „stapt in!"

„Zal ik maar even méégaan?" aarzelde Ferdinand.

„O, hemel, niet voor òns" bepaalde Baby voor allen, terwijl zij in het rijtuig wipte ... „zoo zitten wij nog ruimer!"

„Dank voor je geleide," knikte Clarence.

„Flap" — ging het portier, en terwijl de paarden aantrippelden, in gewoonte, nà het portierschot, sprong de palfrenier op den bok.

Het rijtuig rolde weg, en een tram schoot er tingelend achter heen ...

Zij stonden op het wijde plein, de Veere en Volnay.

„Zoo, Ferdinand, ik laat je nu maar aan je zelf over... een vriendendienst, — wàt?"

Hij lachte, en klopte den jongen man op den schouder — „of als je mijn whisky waardeert boven de geneugten van Gerdy's boudoir... je bent welkom!"

Volnay lachte... „je weet je door een vriendendienst van anderen te verzekeren... maar ga mee, een beetje kletsen..."

„Dank je," lachte de Veere... „ik houd er niet van om anderen hors d'oevres te zien eten, wanneer je zelf geen souper krijgt... bonne nuit!"

Alléén, voelde Volnay weer de ontstemming in zich rijzen, maar terstond verdreef hij die met de herinnering aan zijn vóórnemen... het heerlijke òm het machtige ervan en niet verzwakt door de zwaarte van angstige gevolgtrekkingen...

Baby had hem geléérd en wéér spande het in hem plots, en er raisonneerde in hem de stille gedachte, die tot hem kwam van uit een veerend coupétje, dat deinde over de bolkeien van een donkeren gracht, achter den sprong-gang der paarden.

En terwijl de taxi voortschommelde in de verlatenheid van buitenwijken, suisde het onder zijn schedel van strakke gedachten-afwezigheid, en trilde door het gespannene in hem, de gelijkgestemde geest van ééne, die vèrweg hetzelfde dacht...

Zij zat in het duister der coupé, zwijgend, gedoken in het geurige zacht van veeren-boa, de handjes tezamen, en keek naar buiten in den lichtschijn der

gaande lampen,... terwijl Clarence en Trude tegenover haar zacht spraken...

Zij wist niet, maar trachtte te vormen in beeld en wetenschappen het hevige, dat breed in haar onderbewuste Zijn welde... en dat haar machtig beklemde zonder op te lossen in hèlder doorzien.

* * *

Gerdy had gewacht, dien heelen langen avond, met een boek, dat haar hevig geboeid had.

Zoodat, toen de sleutel ritselde in het slot, zij haar warme hoofdje in blijde verrassing ophief.

De blijdschap bléèf, want zelden had zij Ferdinand zóó opgewekt zien komen.

* * *

En hij behield het starre suizen van gedachtenloosheid... Maar plots doorvlijmde het hem hevig, toen hij haar kuste, op den mond, dat het Baby was... die zich in machtig-zwoele-verrassing tot hem ophief... dat het hàre lippen waren, die warm en zacht de zijnen drukten...

— — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — —

In het kleine bedje, onder de wit-gebloemde hemelgordijnen, waarop zacht viel het stage schijnsel van vèraf brandend nachtlicht, sliep Baby onrustig.

Zwaar en beklemmend waren hare droomen, en nu en dan schokte ze wakker, en keek de kamer rond, waar de vage vormen der licht-cretonne meubeltjes

onwezenlijk en spokig schenen... en waar vreemde schaduwen bewogen langs het uit zwakke lichtplek wegschemerend plafond...

... Totdat zij tegen den morgen voorgoed verzonk in vasten droomloozen slaap... een handje boven dek, en de warme, droge lippen gespleten, als in aandacht voor ónbegrepen dingen.

— — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — —

Droef klonk op lichten morgenwind de klank over van klokkespel, dat uitwoei van een hoogen toren in de mistige kilte van den nieuwen dag... de klanken dreven over de stad, en waren nog slechts een vaag gerucht in een buitenwijk, waar een lantaarnopsteker ijlig ging langs nattige gevels, de laatste lichten doovend, en waar hol klonk de stap van een arbeider, die naar zijn werk ging...

VIERDE HOOFDSTUK.

Mr. van Duin was nu aan het einde van zijn reis, die hij, hoe langer hoe meer, als een soort bedevaart was gaan gevoelen. Reeds bij de grens-visitatie, toen de joviale, luidsprekende conducteur de eerste was geweest, die hem in het Hollandsch had toegesproken, was het hem duidelijk geworden, hoezeer hem alles zou gaan aangrijpen — in het vaderland. Hij had den overgedienstigen man even aangekeken, terwijl het luide van diens stem nog trilde in de soezige coupé-ruimte, en toen had hij mèt de biljetten een groot geldstuk overgereikt; daarna, toen de man mẹt veel tikjes tegen het schuinoploopende petje verdwenen was, betrapte hij zich op een stil na-genieten van diens vertrouwelijke gedienstigheid... tot het hem trof hoe zijne vrouw rustig was blijven doordutten, scheef het blonde hoofdje tegen haar reiskussen. Nurse was met gedempten stem blijven voorlezen, en Floortje luisterde met dezelfde donkere strak peinzende oogen als tevoren.

Gilbert — het jongetje — sluimerde door in zijn hoek, het mondje even geópend. Hem had het Hollandsche element niet getroffen, en zij zaten er allen, zoo ongeveer als het de heele lange reis geweest was, van Parijs naar hier, en den dag te voren van Beaulieu naar Parijs.

Gedurende het winteroponthoud aan de Riviera, en het voorjaar, dat zij daar afgewacht hadden had hem de trek naar al het oude in Holland niet zóó bevangen als nu, nu de luide joviale stem van den conducteur hem nog naklonk, en hij zich diens woorden herzeide, genietende van den Hollandschen klank ervan.

Hij was de wagengang door gaan loopen, spiedende in de lichte coupé-interieurtjes, naar Hollandsche gezichten, reiskoffertjes van gevlochten riet, eau-de-cologne geurtjes, en losse klanken die hij vermocht op te vangen... altemaal dingen die hem Hollandsch waren en hem nu plots als zoodanig wonderlijk boeiden.

En de lange Amerikaan, met het scherpe, bruin gladde gezicht, had quasi nonchalant sigaretten staan rooken in het gangetje, geleund tegen de deurpost van een 2e klasse compartiment, waarin een Rotterdamsch gezelschap druk na-snapte over het voorjaarsreisje; het had hem alles wonderlijk geboeid: de gillige lachjes van het jonge meisje, de goedige, gewichtige bromstem van den dikken vader met de garen reishandschoenen, en het rekkerige gepraat van de moeder er tusschendoor. Machtiger dan het gedreun onder de wijde stationskappen van de steden van oude en nieuwe wereld, waar hij rustig zijn „Herald" had doorgelezen, had hem het avondvertier bevangen aan het Utrechtsche station, waar hij met aandacht het gaan der reizigers en beambten had gevolgd, leunende in de vensteropening.

Den jongen die hem in het voorbijgaan sigaretten en chocolade aangeboden had, had hij wel de hand willen

schudden, en de wijding van dit alles was hem niet eens verstoord door de apathie van Gilbert, die weer rustig was ingeslapen, met het blik hopjes, dat hij hem gekocht had, in zijn vuistje.

Toen de trein het station uitgerold was en weer voortdreunde door het duister, waarin hij de groene weilanden met in het perspectief draaiende slootlijnen raadde, toen was hij weer in het compartiment gekomen, waar Lucie — zijn vrouw — was wakker nu, en zich door Nurse het kapsel liet ordenen. Zij had geglimlacht om zijn stralende gezicht, en al het enthousiasme waarmede hij haar van Holland sprak; zijn Hollanderschap gaf hun Amerikaansch huishouden een soort cachet, een soort van feudaal overwicht in den New-Yorkschen kring.

Zoo ongeveer als een Hadschi, die van de Heilige Steden in zijn dessah terugkomt, zoo was het gevoel geweest, waarmede ze — drie jaar na hun huwelijk — met hem in New-York was teruggekeerd; en hun huis was daar vol met Delftsch en Brabantsch porcelein, en eiken kasten en kisten, en alles wat sindsdien hun Hollandsche reputatie gevestigd had. Zij voelde dit alles onbewust als iets dat hun luxueuse bestaan motiveerde — een factor die in zoovele milieu's die hen omringden ontbrak, en die er wonderlijke leegten liet, die zelfs door intellectueele genietingen niet gevuld werd. En zij wist er zich superieur door boven de parvenu-in-de-derde-generatie onder haar landgenooten, die sprak en dronk en zat met een gemakkelijkheid, welke pas voor de tweede maal in zijn geslacht aangeboren

was... want de stamboom, die zijn vader zich had laten aanmeten paste hem kwalijk, zooals de goedzittende rok van zijn grootvader noodzakelijk plomp gevormd geweest moest zijn naar diens werkmanslijf.

Zij luisterde lachend toen hij Floortje tot zich trok, en haar vertelde van de Hollandsche familie, en Amsterdam, en de grachten, die er al lang waren toen Broadway nog niet was, en heel Amerika nog een woestenij. Het kind hoorde aandachtig toe, een klein elegant dame-kindje met groote donkere oogen, waarin de ernst was, die Amerikaansche meisjes tot hun zestiende jaar zoo kenmerkt, totdat het naderende leven hen doet meegaan met alle anderen, die vluchtig heen willen strijken over alle gebeurlijkheden daarvan. Zij leunde tegen zijn schouder, de andere hand tusschen de zwartleeren ceintuur van haar reispakje en, toen hij uitgesproken had vroeg ze, een beetje vermoeid: „Do they really all wear white caps, and wooden-shoes". Hij lachte luid, en toen, opeens ernstig vertelde hij haar over de deftige oude huizen, en van het Amsterdamsche geslacht der van Duin's kooplieden, die vroeger groote houten schepen de wereld over zonden en wier afstammelingen nu, in hun ouderwetsche kantoren door telefoon en telegraaflijnen met de wereldmarkt in onmiddellijke verbinding stonden. En in zijn vertellen kwam zijn piëteit boven, voor zijn oude geslacht, en voor de deftige witgekraagde burgemeesters en raden, wier portretten hij beloofde haar te zullen toonen.

Lucie keek haar man ernstig aan; in Amerika had ze hem nooit zoo hooren spreken, in hun kring, waar

hij het Hollandsche element was, een der weinigen, wier verleden hun toekomst waardig was, en zij kon het zich niet verklaren hoe de dampige avondlucht die binnen trok, en haar deed hoesten, hem plots weer deed ademen den geest van al die eerbiedwaardige oude heeren, wier verwantschap zij eigenlijk slechts als een practisch soort gezelschaps-cachet beschouwde.

Wanneer hij zoo gesproken had, een enkele maal, in de laatste jaren, dan was dit haar ook niet anders geweest, dan een bewijs van zijn eerlijken trots daarop; de eerste jaren van hun huwelijk waren zij op reis geweest, en toen was in Amerika haar oude leven teruggekeerd, te midden der vroegere kennissen, waaronder hij zich spoedig prettig voelde. En daarna was zijn werk gekomen, eerst een bezigheidsbaantje op het kantoor van haar vader en toen, meer en meer, had de jonge advokaat zich omgewerkt in een Amerikaansch zakenman, de soort waaronder zij al haar leven verkeerd had, en wiens Hollandsche afkomst hem een aureool weefde temidden van die anderen.

Op het oogenblik vond ze hem plotseling theatraal, zooals iemand die in Tirol met een kuitbroek gaat loopen of in Venetië guitaar speelt, en het hinderde haar, dat Floortje, die in Parijs het Louvre, en in Dresden de Pinacotheek met een wijs toeristen-gezichtje doorgeloopen had, hier in Holland haar waardigheid van Amerikaansche zou vergeten voor wat zij wel eens noemde: decoratieve herinneringen. Want, al had ook een goed-Hollandsche naam haar eervoller

geleken dan een versleten adellijk blazoen, toch bezat zij tegenover de afstammelingen der eerste kolonisten dat typisch Amerikaansche gevoel, dat hen deze doet ontvangen, zooals men een oude nicht van de verarmde familietak rondleidt door de nieuwe woning — met ietwat zelfbewuste vereering voor het oude, waaruit men al dit nieuwe had opgebouwd.

Eigenlijk had zij zich voorgesteld op andere wijze met hem en de kinderen hier terug te keeren; met ietwat kinderlijken triomf, over hetgeen zij had weten te maken van de ingedutte grootheid: een practisch man ván de wereld, en cosmopolitische kinderen, die met de gouvernante thema's maakten op het terras van het Rigi-Kulm Hôtel, en in de „kinder-auto", met den dikken engeneer-chauffeur voorop, naar de teekenmeester reden.

Van Duin keek op zijn horloge. Het was negen uur, en de trein snelde voort, licht stommelend over de rail-lassen; door het gangraampje drong wat rookigkille nachtlucht binnen.

Met een zucht verzette zich Lucie.

„Nog làng?"

„Wij zijn er direct;" hij ging weer in het gangetje staan, leunend tegen het binnenraam, terwijl in de coupé de anderen zwijgend bijeen bleven.

Gilbert slapend; nurse uitstarend door het raampje, Lucie licht mééveerend in het bewegen van den wagen, en Floortje, rechtop, de handjes in den schoot, recht voor zich uitstarend: wel-opgevoed, rustig meisje.

Opeens draaide van Duin zich om; zijn luide stem

klonk onwezenlijk in het rumoerige zwijgen daarbinnen, zooals men in halfslaap opschrikt van een onbegrepen klank.

„Flora, just come here, — look, that's Amsterdam!"

Gilbert was wakker geworden, en wreef zich de oogen uit. Floortje sprong naar buiten, waar haar vader zijn arm om hare schouders legde, en door het fijn-regenbestriemde portierraam wees:

„Kijk, dáár,... dat is Amsterdam."

Het kind keek in het lichtjes-getinkel, dat op niet-te-schatten afstand was in den donkeren sluierlucht.

En verbaasd keek zij naar hem op.

„That 's Amsterdam?..."

De kinderen waren nooit in Holland geweest; half geloovend keek zij nog eens uit met den goeden wil van iemand wiens beste vriend een geestverschijning aanroept...

Dat, dat getinkel van enkele lichtjes, plots rijzend uit den nacht... dat, één stàd...?

En even dacht zij aan den rossen gloed dien zij gezien had boven steden die zij kende, de ros-rookige fabrieksbuitenwijken van Londen, het machtige van New York in lichtreclames, het wijde licht van Parijs... dàt Amsterdam...?

„Daddy," drong zij tegen hem aan: „it *must* be a smart village!"

Hij lachte, om het naieve waarmede ze hem trachtte te verheugen...

„Father's village!"

Zwijgend bleef hij uitstaren in den nacht, naar de

lichtjes, wier aantal groeide, die zich ordenden in rijen en groepen; de trein denderde over een spoorbrug waarachter zich het perspectief van het kanaal teekende in reeksen van tinkellichtjes. En toen kwamen donkere huizen silhouetten, die raas-daverden in de ruiten... en veraf werd een schijnsel bemerkbaar, vaag in natten nevellucht...

De stad.

Plots, na een bocht, wierp zich de trein er in.

Snel voorbijschieten van glimmig-natte straatkeien... een booglamp die kleurenlicht schitterde in de drop-striemen op het raam... een gracht... instantané van avondbewegen onder wazige lantaarn-schijnsels...

... Amsterdam.

Schuif-streefden de wielen in tempering langs de rails; smal perron vlijde zich langs den treinsleep... rommeling onder kap... confusie van geluiden, en scherp áánjanken der remblokken.

Ruk-schok.

De trein stond stil,... en aanstonds omgaf hen in huiselijk gedruisch: het roepen en loopen om en van kruiers... het voorbijratelen van wagentjes...

Nog even bleef van Duin stil, in aandacht staan.

Zooeven onder het rijden, toen klep-tikkend de conducteur zich langs hem gedrongen had door het gangetje gemoedelijk zeggend: „Amsterdam mijnheer — kruier noodig?" — had hij licht geknikt... herkennend in die woorden de formule van al zijn denken nu...

Amsterdam — Holland.

Zij wàren er.

En het was of plots het tijdsbegrip in hem stil was, in de herkenning van al het oude, het goed-ouderwetsche.

„Hier meneer," deed gedienstig de conducteur, „kruier pak eens aan!"

Uit het net tilde hij de vele bontbeplakte valiezen, en zwaaide ze om het deurhoekje in de gang, waar zich de kruier belastte.

„Reçu groote bagage, meneer!"

„Hier" — van Duin herstelde zich.

„Vooruit," riep hij, „klaar?"

Lucie schikte zich in den mantel die Nurse voor haar ophield. Gilbert stond wat versuft, diep in zijn lange jas gedoken, en gaapte; Floortje sprong naar binnen en gaf vader jas en hoed.

„Bent u nu tevreden papa?"

„Hallo, hallo!" — hij boog uit het raam waar — zoekend — de kamenier langs ging.

* * *

Bescheiden zong de laatste slag van tienen nà, tusschen de wanden van het ruime vertrek.

„Ziezoo," zuchtte Blincke, enkele papieren tezamenvattend, en duwend in de portefeuille, waarvan zijn lange gesoigneerde vingers het slot dichtknipten... „ziezoo... dat is klaar!"

Ferdinand strekte zijn van het gebogen-zijn wat pijnlijken rug, en stond op... „dus dat laat u mij verder over?"

„Ja," besliste Blincke, „doe jij de rest!"

Zij hadden den heelen avond tezamen gewerkt op Blincke's ruime studeerkamer, aan het beheer van Volnay's kapitaal.

„Het is toch wèl zonderling, die heele financieele regeling," zei Ferdinand, terwijl hij, op den hoek van het groote bureau-ministre zittend, een cigarette opstak en het brandende uiteinde beschouwde, het beblazend met pluim van rook...

„Ach," antwoordde Blincke, met ietwat quasi zorgeloos klinkende verheffing van stem... „misschien... misschien ook niet! Het is moeilijk te zeggen wàt je vader er mede beoogd heeft... blijkbaar heeft hij vertrouwen in jou gehad... misschien ook niet bedacht, dat hij zóó jong zou kunnen sterven..."

„Heeft hij er wel eens met u over gesproken?" vroeg Ferdinand, zijn oom recht aanziende.

„Neen..." aarzelde deze, „... of misschien toch ééns ... er waren... och, je bent wel oud genoeg om het te mogen weten... er waren wel eens momenten dat je vader verdriet had. Hij twijfelde wel eens of hij je moeder wel gelúkkig kon maken..."

„En" drong Ferdinand aan...

„Nu, en in een van die neerslachtige buien heeft hij mij eens om raad gevraagd. Al het geluk van zijn huwelijk, zeide hij, was gebracht door jouw geboorte... dat had alles goed gemaakt. En dáárom verklaarde hij mij, voelde hij ook, dat aan joú de toekomst moest toevertrouwd worden. Jij moest het stuur overnemen...

De kleine jongen — zeide hij tegen mij — zal zijn

rol blijven spelen, ook als ik eens mocht sterven. Ik lachte hem uit, en noemde hem melodramatisch,... maar toen keek hij mij aan met den grootsten ernst, en vertelde, dat jij ná je meerderjarigheid de beschikking zoudt krijgen over het heele kapitaal... je weet, je moeder heeft weinig of niets... althans niet van beteekenis."

„En mama?" vroeg Ferdinand, „wat meende zij?"

Zijn oom lachte, de schouders ophalend.

„Je moeder, jongen, die heeft nèt zooveel verstand van geldzaken als de tafel hier. Zij heeft de maatregel wel met verwondering gehoord... Nooit heb ik met haar over dat gesprek met je vader gesproken... natuurlijk niet.

„Ik herinner mij, hoe zij, kort vóórdat je uit Engeland terug kwaamt, bij mij geklaagd heeft. Het was een afschuwelijke dwang meende zij, om een moeder afhankelijk van haar kind te stellen."

Ferdinand lachte.

„Toen heb ik haar niet gezegd," ging zijn oom ernstig voort, „dat er méér achter zat; dat aan jou de beslissing zou zijn over je moeder's daden, dat zij niet zal kunnen hèrtrouwen zonder dat..."

Volnay maakte een afwerende beweging, maar zijn oom vatte de uitgestrekte hand, en die rustig op tafel terugbrengend, vervolgde hij: „zonder dat jij er je volle sanctie aan gaaft. Je hèbt het recht — een recht waarvan je natuurlijk geen gebruik maken zult — om de zéér ruime jaarlijksche toelage, die je moeder uit je vaders nalatenschap geniet in te trekken...

„Één ding heeft mij wel eens gedrukt; je vader heeft natuurlijk niet kúnnen vermoeden, dat hij zoo jong sterven zou... anders had hij begrepen, wat die maatregel beteekende: achttien jaren van onzekerheid voor je moeder. Zij had alléén het vruchtgebruik van je vader's geld .. haar eigen inkomen is daarnaast niet van beteekenis. Achttien jaar lang kon zij alleen trouwen, indien zij dat recht prijs gaf, dat recht èn de luxe, waarin zij en ik nu eenmaal grootgebracht zijn..."

„Maar waaròm..." probeerde nog eens Volnay.

Blincke maakte een gebaar van niet-weten... „waaròm?..." herhaalde hij, en hield het woord lang aan...

* * *

De Blincke's waren oorspronkelijk géén gefortuneerde familie, zij waren een zijtak van een patricisch geslacht, dat overigens uitgestorven was.

De fortuin was echter Ferdinand's grootvader, Gerard Blincke, gunstig geweest. Zij had het doen zijn, dat diens zuster getrouwd was met den veel ouderen Richard van Duin. De van Duins waren een oud Amsterdamsch koopmansgeslacht, wier wapen herhaaldelijk voorkomt in de blazoenen, die in oude eiken lijsten gevat zijn, hangende in een der zalen van het stadhuis. Hunne schepen hadden alle zeeën bevaren, hunne vaderen en kinderen troonden op de kussens der Amsterdamsche burgemeesteren en raden, wier roep grooter was dan die van vorsten en pausen...

Richard van Duin, het hoofd van het oude bankiers-

huis, was met een juffrouw Blincke getrouwd; uit hun huwelijk was Alfred het laat geboren eenig kind. Maar in 1889, bij het groote spoorwegongeluk van Bois-Ferron waren beiden omgekomen.

Gerard Blincke, die toen acht-en-veertig jaar oud was, en reeds lang getrouwd, was sinds enkele jaren verbonden aan het bankiershuis van Duin. Bij den dood van zijn zwager wist hij het huis in eene Naamlooze Vennootschap te doen veranderen, waarvan hij directeur werd. Hij was het slechts zes jaar, en liet bij zijn dood als eenig vermogen na, de weinige aandeelen, die hij had moeten koopen als directeur. Zijn zoon Frans was hem opgevolgd als directeur, en Gertrude, zijn eenige dochter, was toen vier jaren getrouwd met den huzaren-luitenant Volnay. De beide kinderen waren opgevoed in de luxe, die zijn groot inkomen hem veroorloofde.

Het huwelijk van Gertrude was tot stand gekomen onder het stralende licht van de kroon op een der feesten in het oude huis der van Duins, dat nu Frans Blincke bewoonde.

Alfred van Duin, de wees, Frans Blincke's zeven jaar jongere neef, had de wijde wereld verkozen boven den zetel in het oude kantoor.

Hij had gestudeerd te Leiden, daarna veel gereisd, en was ten slotte in Amerika getrouwd.

Trude verloor in hetzelfde jaar dat haar vader stierf, haar man, ten gevolge van eene vergiftiging, die hij zich door het onmatig rooken van cigaretten op den hals gehaald had.

En zoo was dan Ferdinand de vermoedelijke opvolger van zijn oom Blincke, die alleen twee dochters had, als directeur der Naamlooze Vennootschap Van Duin en Zoonen's Bank...

Ferdinand was zeer gefortuneerd, daar zijn vader bij diens overlijden zijn geheele vermogen aan zijn zoon had overgelaten, terwijl zijne moeder tot aan zijne meerderjarigheid er het vruchtgebruik van zou genieten...

„Ik verzoek" — aldus luidde de slotclausule van diens beschikking — „mijn zoon Ferdinand Volnay, dat hij zijne moeder na dien tijd eene jaarlijksche toelage zal doen uitkeeren, waarvan het bedrag door hem zelve, of in overleg met haar, bepaald kan worden..."

Het is niet te zeggen waaròm hij daartoe besloot.

Wèl droeg het testament de dagteekening uit een jaar, waarin de vreugde van hun huwelijk voornamelijk nog bestaan had in het tweejarig kind.

Niemand heeft ooit geweten, in hoeverre Volnay en zijne jonge vrouw gelukkig waren... voor de wereld waren zij het volkomen.

De Veere had wel eens meewarig tot Blincke gesproken over diens overleden zwager: „De dwaze goede jongen," had hij gezegd, „hij gunt zich niet de rust om gelukkig te zijn. Hij ziet véél meer in Trude dan er ten slotte in haar is; zij is zoo tevreden met ongecompliceerd geluk. Ik ben bang dat zijne zwaarmoedige overwegingen nog eens haar ongeluk zullen worden...!"

En zoo was het ook gegaan.

Volnay's laatste beschikking was zijn jonge weduwe tot een dwàng geworden, die haar belet had te hèrtrouwen... Er waren dikwijls combinaties gemaakt, veel was er gefluisterd... men wist of wenschte...

Maar Trude was alléén gebleven, om onafhankelijk te zijn, zoo làng mogelijk, misschien ook te fier om geheel zonder geld, dat de weelde van haar leven droeg, te hertrouwen..."

Zij was jong gebleven, en merkwaardig weinig veranderd. Haar stem was iets heller geworden, hare manieren gedecideerder, en wat strakker de lijnen van haar gelaat... zooals dat in het vierde jaar van haar huwelijk al begonnen was...

Acht jaar geleden, toen hare — even hevig als plots-werkelijk gerezen — liaison met de Veere in haar leven gebroken was... toen had hij haar gevráágd, te trouwen...

Zij had de reden verzwegen die haar weigeren deed... uit koppige fierheid, en misschien ook wel om zich niet van hem afhànkelijk te maken, na de tien jaren van vlot en voorspoedig leven, van haar weduw-schap...

Niemand wist in hoeverre hare flirtations op badplaatsen of mail-steamers schuldig geweest waren... misschien de Veere, die zweeg, en haar vertelde van wat de zonde in zijn leven geweest was... later, toen hunne verhouding nieuwe prikkels eischte...

En zoo was verworden de verhouding tusschen hen beiden, tot een vicieus en fijn verborgen spel van

zonde, dat telkens nieuwe en heviger vormen van emotie wilde: ontmoetingen, in het buitenland, dáár waar zij zich veilig wisten, of in Amsterdam zelve, waar zij met tactvol uitgesponnen listen elkander wisten te vinden.

En in hen beiden was verworden het aanvankelijk spontane van elkanders vondst; honderden bijomstandigheden hadden zonderling gerekt en gekneusd dien band, en zij beiden waren zieke, droeve schijnmenschen, die hunne désillusiën trachtten te vergeten in enkele haastige uren van vergeten, dat geen rust was, van rusten, moe elkander stuttend, dat geen vergeten bracht.

En hunne oogen bleven droog en brandend, als bij lieden die geen tranen vinden voor hun verdriet, wier aard zich schikt naar het machtige der omstandigheden... wier droefheid puilt en glipt uit allerlei wonden, hen door zichzelve geslagen, als ironie en spot met wat anderen het heilige in het leven is...

* * *

Zij hadden eenigen tijd gezwegen, Ferdinand en zijn oom; de zachte rust-tik van de pendule dreef de seconden weg in de schemerhoeken van het vertrek... Toen opeens fèl rèngde het telefoontoestel.

Blincke luisterde; eerst teekende zijn gezicht verrassing, toen blijdschap.

„Ja, Alfred," lachte hij in aandacht, „ja, kom, zeker, hartelijk welkom! Tot straks. Alles goed, Lucie...?"

Het antwoord bleef weg, en hij legde de haak neer, lachend opziende tot Volnay.

„Denk eens, Alfred..."

„Is hij er al...?"

„Hij komt, nu direct! Hoe grappig... laat eens kijken, vijf, zes jaar is hij niet hier geweest... Kèn jij Alfred goed?"

Ferdinand kende hem weinig.

Zij zetten zich, en wachtten, Blincke vertellend van vroeger, en van Alfred.

„Je weet," lachte hij, „die Amerikaan is nog altijd een der grootste aandeelhouders in onze goed-Amsterdamsche instelling...!"

* * *

„Taxi, Sir?" de chasseur schoot toe, toen hij den langen Amerikaan, gekleed om uit te gaan, de trappen naar de hall zag afdalen.

„Neen," zeide Alfred, met een vagen lach, „ik bestelde een rijtuig!"

„Rijtuig, o ja, het is er mijnheer!"

Alfred lachte om zijn denkbeeld. Een rijtuig, een echte Amsterdamsche vigelante... zoo een waarin hij zich herinnerde vroeger naar kinderpartijen gereden te zijn...

De glimmig-zwarte bak wachtte beneden aan de hôtel-stoep, en haastig stapte hij in...

Ja, het wàs er nog:

Hij snoof de wonderlijke geur van paarden en oud laken, en betastte de hàrde kussens, het strakke

blauw-harde bekleedsel... als vroeger... Met Trude ... ja, met Trude had hij gereden, naar partijtjes, kinderbals, poppenkast, beschuiten met muisjes... hémel hoe vèr en hoe zonderling was dat alles...

En de rug van den koetsier, het àfhangend dek onder hem... Van Duin lachte kinderlijk luid, en keek naar buiten, waar hij herkènde, en zocht, en vond of miste.

De weg naar het oude huis van zijn vader, waar nu Blincke woonde... hoe vertrouwd was die hem gebleven: Kijk die lichten in het water, dáár, die schuit en de grappige smalle wipbrug met kettingen en ringen...

Het juichte in hem in jonge blijheid; Lucie moest dat alles zien morgen, en méégenieten. Luider òp klonk zijn hart in sneller bons, bij het langsratelen der grachten... hier was àlles als vroeger.

De duistere boomrompen dekten borden en schilden van kantoren... het vage duister gaf het breede, de stemming, die dezelfde was als in van Duin's jeugd. Hij genoot, en floot opeens een oud wijsje, dat hij zich herinnerde van kinderfeesten:

... Over Londen èn Parijs
Gáát de weg naar Rome...

En van Duin, de man die reisde van Rome naar Parijs en van Parijs via Londen naar New-York, hij zong in zichzelf het liedje, zooals hij dat vroeger gedaan had, terwijl bij hem, zonderling, rees zijne voorstelling dier steden van toèn: „roode, of zwarte stippen op een kaart aan groen-blauwe rivieren.

Hij dacht niet aan Ritz of Savoy, maar hij zag de dikke, rood-zwarte stippen, neuriënd:

„Over Londen en...

Het rijtuig stopte, en tegelijk met het afbreken der wielenrateling klapte het portier dicht..: Van Duin was thuis.

Hij bèlde, voorzichtig, als om de oude herinneringen niet te wekken, en, als vroeger, klonk uit vèrre diepte in de marmeren achtergang de koperklank.

Hij beluisterde het slof-slof der komende dienstbode... zijn hart was vòl, overvòl.

„Alfred!"

„Frans, kerel wat een baard!"

Van Duin keek de kamer rond...: „als vroeger," fluisterde hij in aandacht, „als vroeger... bijna precies als vroeger!"

Toen bemerkte hij Ferdinand. „O," riep hij verrast, „je... och neen, natuurlijk, Ferdy, kerel, hoe gaat het jou. Neen, wees maar niet bang; ik zal niet zeggen wàt-is-hij-groot-geworden... hemel neen, je bent bijna even oud als ik, nu, ja, 13, 14 jaar, wat is dat op onzen leeftijd?"

„Welkom neef," deed Ferdinand hartelijk, „hoe geschikt dat je vanavond nog komt...!"

„Ik moest, ik moest..." lachte Alfred, „ik heb me bliksemsnel verschoond... Lucie soupeert met de kinderen op haar kamer... je kent mijn kinderen niet! Niet te veel verwennen hier, hoor!

„Waar was je den laatsten keer dat ik hier was —

o, ja, natuurlijk, in Engeland, college... mooie tijd zeker, enfin, je hebt het hier natuurlijk ook best, bij oom Frans...

„Wat, oude Frans," sloeg hij Blincke lachend op den schouder, „weet je nog? Jij pas getrouwd, ik zoo'n jong van 16, 17, bij jouw te logeeren, en dat ik den sleutel niet kreeg 's avonds?..."

„Je bent dezelfde nog, Alfred," lachte Blincke. „Toen was je ook al zoo'n aap...!"

„Och hemel," zuchtte van Duin. „die tijd, wat ligt er weinig tusschen, en hoe véél!"

En plots ernstig, vroeg hij: „En nicht Clara... hoe gaat het haar?"

Blincke haalde de wenkbrauwen hoog op, in verouderd smartgevoel:

„Met Clara gaat het redelijk nu... Laat Lucie eens bij haar komen, op een middag, na drieën... en natuurlijk jij, jij ook,... en de kinderen, dat zal haar plezier doen!"

Blincke's vrouw was verblind, langzamerhand; het was begonnen na de geboorte van Baby, nu negentien jaar geleden. Meestal was zij thuis, moe en zwak geworden onder de hevige verandering voor haar, levenslustige vrouw eens, nu hulpeloos, meestal blijvend bóven, op haar kamer, waar vreemd haar omhingen de portretten van wie haar lief waren — te zien alleen voor anderen,... en op het tafeltje naast haar de groep van hare kinderen....

„Graag Frans," zeide van Duin hartelijk, en opgewekter: „En de meisjes... zie ik ze nog?"

„Straks," keek Blincke naar de klok, „over een half uur zullen zij thuis zijn, zij waren... ja, waar waren zij... ik wéét het niet eens, waar mijn dochters waren... een concert, theetafel... liefdadigheid... enfin, ik weet niet...!"

„De èrnstige man," lachte van Duin; en toen gingen zij zitten, en praatten over ernstige zaken, nu en dan luchtig, allengs vroolijker, en, toen het zacht tikte tegen de deur, klonk een hartelijke lach de meisjes tegemoet...

„Kom binnen, kom binnen," riep jongensachtig Alfred, „hier is de oom uit de Far West... niet schrikken hoor!"

Clarence en Baby kwamen binnen, Baby nieuwsgierig, half spotlachend, Clarence werend van voor haar oogen den lichten tabaksrook, die zweefde door het vertrek.

Van Duin begroette hen, en lachte, en praatte,... en het donzig witte van hare avondmantels lag speelsch-zoet over het donkere leer der fauteuils, terwijl zij praatten, en lachten en vertelden, en vroegen naar Lucie en de kinderen, die Baby „zoo dólgraag direct morgen zien" wilde.

Clarence stond het eerst op; „tot morgen dan? of is Lucie te moe om al te ontvangen?"

„Zij komt hier, zij komt hier," riep van Duin, „o, je zult haar zien, ze verlàngt naar jullie...!"

„Ach, dat zal wel niet," zeide Baby wijs... „Hollandsche meisjes, daar haalt ze haar neus voor op..."

Alfred schaterde: „Hollandsche meisjes zijn brutaal tegen hun ouden neef!"

„Nacht Ferdy!" — Baby zeide het zachtjes, de oogen neergeslagen, maar de druk van haar handje was warm en zacht.

„Ik heb je dàgen-lang niet gezien!"

„Wèl gedacht?" waagde hij, de anderen spraken met elkander. Het doorvlijmde hem weer fel, en hevig van dien nacht... en hij schrok van het lichte in hare oogen...

„Ja, wèl gedàcht," zeide zij langzaam; terwijl zij zich omdraaide, streek als toevallig het zachte van haar mantel, dien zij onder de arm droeg, làngs hem, en er dreef een lichte geur nà van onschuldig parfum, als van lavendel uit de linnenkast.

„Baby is gróót geworden," plaagde van Duin, toen hij haar goeden-nacht zeide.

* * *

„Ferdinand, het is nu óver elven, en als je nog sluiten wilt op kantoor, en deze papieren opbergen..."

„Ik houd je ook niet langer op," haastte zich van Duin, en, toen Blincke hem verzekerde hoe graag hij hem nog houden wilde, toen zeide Alfred, wat verlegen lachend:

„Ik wilde vanavond nog even het kantóór zien."

„Vooruit dan, als je dáárop beter sláápt," deed grappig Blincke, „hier Ferdinand, de sleutels."

Volnay propte de lange sleutels in zijn broekzak: „hoe mal van je, Alfred, wat is er nu aan het

kantóór... behalve dan," haastte hij zich er aan toe te voegen, „dat je het morgen ook nog zien kunt!"

„Ik ga tòch graag even mée, tenminste als je het goéd vindt!"

„Nu, graag!"

* * *

In het rijtuig, dat Alfred had laten wachten, reden zij tezamen weg, de beide neven, die weinig spraken, weinig als zij elkander kenden, en niet willende uiten het observeeren dat zij elkander deden.

Zij zwegen, of Ferdinand vroeg naar de reis, naar het seizoen dat Alfred had meegemaakt aan de riviera.

De ander antwoordde weinig, en verstrooid, zoodat Volnay eindelijk niet vèrder vroeg.

De rammelstootende coupé ging de grachten langs, en zij staarden naar buiten, de neven die elkander zoo vèr en vreemd waren.

Volnay gevoelde zich wat ontstemd door het zwijgzame van zijn neef.

Ook iets als een lichte teleurstelling was er in hem; hij had zich den ander plooïger voorgesteld, meer man-van-de-wereld.

Hij begreep niet het hevige der herinneringen in van Duin, die uitstaarde in de spiegeling der gracht-lichtjes, herkennend de slingers er van, en dan weer opkeek, naar boven, waar hij raadde achter het duistere der boomen de vertrouwde omtrekken der trapgevels...

Van Duin was het die de stilte verbrak, luid-joviaal,

overschreeuwend de lichte sentimentaliteit, die hij voelde rijzen.

„Alles als vroeger hier, nietwaar, geen stéén verlegd... aardig, aardig...!"

Ferdinand tastte naast Alfred's bedoeling, toen hij zuchtte: „Ja, hier blijft alles... hier komt pas met de eeuwen nieuws, en dan zoo langzaam als het wisselen der boomen van kaal tot groen in de lente! Onmerkbaar!"

Van Duin lette niet op het schimpige in Volnay's toon, en, doorgaand in zijn gedachten, lachte hij, terwijl even zijn stem oversloeg:

„En nu merk ik het nog meer dan voor 6 jaar, toen ik terloops even hier was, in dien tijd heb ik èrg naar Holland verlangd, en speciaal naar Amsterdam.

„Weet je, het kan mij zoo weldadig aandoen, en toch wat weemoedig, als ik daar over het groote water iets hoor, of krijg — door anderen — van de bank, van het huis dat nòg mijn naam draagt! En dan...!"

„Och Alfred" — Ferdinand viel hem in de rede, hartstochtelijker dan hij zelf wilde — „dat is nu net als dat je prentbriefkaarten krijgt van een plaats die zoo èrg mooi lijkt.

„En als je er heen gaat, vol verwachting en verlangen, dan vindt je niets dan teleurstelling. Je merkt dat het er toch maar doodgewoon is... net als ergens anders... misschien nòg wat saaier!"

Van Duin keek hem van terzijde verbaasd aan...

„Maar wat zou je dan willen, jij... hier wèg? Jij,

die aangewezen bent om de opvolger te worden hier, van Blincke, jij die hier een positie kunt krijgen in je eigen land, waar iedereen je kent, en je naam kent...? Kom, je meent het niet!"

Volnay haalde de schouders op.

„In je eigen huiskamer kent ook iedereen je naam, en je hebt het er zoo behagelijk mogelijk... en zou je er willen blijven? Je leven lang?"

Om een hoek rolde het rijtuig, een zijstraat in en stopte.

„Zoo, daar zijn wij," zei Ferdinand, „hier is dus eindelijk het plekje van Europa, waar je het méést naar verlangd hebt!"

„Ja, heusch verlàngd!" zei de ander langzaam, en, terwijl hij uitstapte ging zijn blik met iets als een liefkozing langs den breeden gevel van zwart geoliede baksteen, de licht-geelige vensterbank, de grijze zandsteen boven de ramen, en vestigde zich op de deur, de breede soliede, vet-glimmend groen geverfd.

„Zoo, zoo, zoo!" deed hij dwaas, zooals men een héélen ouden vriend begroet, met wien men eens, làng geleden, héél intiem was... „zoo, zoo... de oude, hij is er nog!"

Ferdinand belde, en de concierge deed open, achter in de gang brandde laag een gaspit en uit de portiersloge viel zacht licht van een lampje.

„Zoo is het, zoo is het!" knikte Alfred en hij keek den portier lang aan... een nieuwen.

Hij ging Volnay vooruit, naar de zijdeur, waarachter hij het chefskantoor wist; hij streelde de oude

houten knop, en op eens herinnerde hij zich, van héél vroeger, hoe hij, kleine jongen, daaraan draaide en vergeefs trok, totdat men hem hielp...

Daarbinnen brandde een lamp, half-licht van onder groenen kap, dat diffuus was in de wègdonkerende ruimte. En Alfred snoof, als een jachthond die spoor heeft, en haalde dan diep adem... Het wàs de oude geur:

De onzeggelijk oude geur van oververfd eikenhout, van làng geleden gerookte sigaren... de geur die hij zich herinnerde als het plechtig aroma uit zijn kinderjaren, dat hing in deze ruimte...

En dáár, dáár moest zijn vader gezeten hebben, voor het hóóg-óprondende cylinder-bureau, waarover het lamplicht glansde, en daar waren de portretten, van andere firmanten, in zwarte en bruin-zwarte lijsten, geelgevlekt achter het spiegelend glas.

...Alles, alles was er nog... de breede hooge brandkast, nu helderbruin, en die vroeger schilferde, van gelige plekken. En de spiegel in gekruld-houten lijst boven den breeden zwart-marmeren schoorsteenmantel...

Ferdinand ging langs hem héén, en draaide het licht hooger, en plots kwamen voor Alfred de voorwerpen naar voren, vanwaar hij ze geraden had, in schemerhoeken.

Als vreemde, onbegrijpelijke dingen glommen hem telefoontoestellen tegen, en kasten van schrijfmachines . . maar toch waren daartusschen oude bekenden, zooals de groote inktkoker, op het wijd-vlakke bureau-

ministre, dat in het midden van het vertrek stond.

Voor het bureau, waar eens zijn vader gezeten had — hij herinnerde het zich op eens schel-duidelijk — in een armstoel, stond nu een Amerikaansche wipstoel, en het behang was ook nieuw, hoewel als vroeger, donker, en met verguld relief-patroon, als leer.

„Nu," lachte Volnay, „je bent er, ga nu zitten en geniet!"

Hij schoof een deur open, en daarachter donkerde een ruime zaal; achterin een lichtplek van een lamp over een bureau.

„Maar meneer Vroon, zit u daar nog?"

Volnay's stem klonk hàrd tegen houten kastdeuren, en beschotten, en zijne voetstappen op den planken vloer raisonneerden luid in de stilte van de wijde kamers.

Van ver, wat slaperig, hoorde Alfred het verschuiven van een stoel, een kuch-lachje, en de hol-droge stem van iemand, die, wàkker in deze slapende ruimte, antwoordde:

„O, ja, — ik had te doen — komt u sluiten?"

„Ik heb u toch niet langer hier gehouden dan uw bedoeling was, het is laat geworden!"

Volnay's stem wekte de slapende omgeving, en „neen neen" deed goedig de oude stem.

„Er is hier iemand, die u misschien gekend hebt, heel vroeger, gaat u eens mee!"

Twee paar voetstappen kwamen nader; een helder klinkende en een wat sleepende, doffe.

Alfred was opgestaan, en ging naar de tusschendeur.

Vroon, Vroon, had hij verstaan... den naam herinnerde hij zich niet...!

In de deuropening kwam een klein, kaalhoofdig mannetje, de bril op het voorhoofd geschoven, stoppelgrijzig de ronde kin boven het lage boordje, zwart strikje, slodderige jaspanden, beefhandjes aarzelig. Het mannetje boog, hoekig, in niet-herkennen.

En „nu?" bereidde Volnay's stem de verrassing voor.

„O, ja," deed beleefd, de niet begrijpende stem... „u is meneer..."

„Van Duin," vulde Alfred aan... „hoe gaat het u?"

Ook hij herkènde niet.

Maar op het gezicht van den ander gleed lachend herinneren; de beefhandjes schoven de bril omlaag voor lachend nijpende oogen, en strekten zich toen uit, in blij ontvangen...

„U, u... meneer Alfred... bent u het. . och nee... wat, wat... groot, wat groot, wat een mènsch...!"

„Ik herkende u niet..."

„Zooláng, zooláng," lachte Alfred, zonder nog vaster herinnering te vinden... „u bent immers...?"

„Zeker, zeker," lachte de ander, „zeker die ben ik, Vroon, de boekhouder... ja... och, och, u die hier spelen kwam, u die potloodjes van mij kreeg... dáár op die eigenste plaats...!"

Hij wees in de duistere ruimte achter zich, waar de eenzame lamp straalde over een bureau, naast andere, en waarop een leeg melkfleschje stond, naast een glas, en opengeslagen dikke boeken...

„Dáár op diezelfde plaats... en waar u van mijn drop moest snoepen en mijn papiertjes, om te vouwen..."

De herinnering kwam licht in Alfred op... en in plotse hartelijkheid, méér om dat stukje vroeger, dan om den man, dien hij zich niet meer herinnerde, drukte hij hem de handen, en lachte:

„Ik wéét het wel... ik weet het nog wèl... toen vader nog leefde...!"

„Toen uw vader nog leefde..." met iets plechtigs in zijn stem herhaalde het mannetje: „ja toen... och, och" — confuseerden zich zijne herinneringen weder — „hoe lang is dat alles geleden... dat u hier was, en speelde bij mij, en op mijn bureau moest klimmen...!"

Ferdinand liet hen beiden over aan hunne herinneringen, en begon zijn sluitingswerk.

Toen hij terug kwam drukten de anderen elkaar de hand.

„Tot ziens dan; ik blijf hier nog een héélen tijd!"

„Ja, doet u dat," lachte schor het mannetje... „doet u dat, een van Duin was er in làng niet hier, in héél lang!"

Volnay ging met zijn neef het chefskantoor binnen.

„En nu?" vroeg Ferdinand, „moet je nog le tour du Palais maken? Of wil je weg?"

„Geen van beide," antwoordde zijn neef, „ik wilde hier nog wel wat blijven praten met jou, of wordt het je te laat?"

„Mij niet, maar jij, nà je reis...?"

„Een mensch is in een nieuwe omgeving niet spoedig moe; voor mij heeft het hier alles zoo intènse bekoring; natuurlijk véél méér dan voor jou!"

„Het schijnt wel," spotte Volnay, „hoewel" — voegde hij er ernstig aan toe — „de herinnering aan je vader..."

„De herinnering aan mijn vader is alleen maar een variant op het machtige motief... hier is de rùst; niet de sleepige rust van velen van ons in Amerika en ook niet die doode rust van Engelsche Manor's met breede zachtgolvende lawns... en niet de vermoeiende rust van de zee... neen, het is ànders, hoe zal ik het zeggen... het is de Hòllandsche rust, waarin iets bezònken is, iets van arbeid, die nog in de sfeer hangt, en van rechtmatige zelfstreeling... Neen, val mij nu niet in de rede," ging hij voort, „want dat ken je nog niet, dat kende ik ook niet op jouw leeftijd, en dat zàl ik ook nooit anders weten dan uit mijn gevoelens... Ik weet wel dat ik dit, en het recht er op verloren heb; ik heb één zoon, en die zal ook Amerikaan worden; hij zal van dat alles alleen den trots overhouden, dat hij van een èchten Hollander afstamt..."

Volnay keek, van over het breede bureau ministre, zijn neef aan, wiens vaag-glimlachend gelaat was opgeheven naar het gaslicht.

Eenige familiegelijkenis viel niet in hem te bespeuren; zijn trekken waren scherp en regelmatig, zijn smalle voorhoofd was licht ingedeukt bij de slapen, nerveus, als van een raspaard. Heel zijn gestalte had iets

gestijlds: de Amerikaansche zakenman in de vormen van een Engelsch cricketer, en zijn nerveuse wil moest een stèrke zijn.

„Eens," ging hij voort, als tot zichzelve, „was ik, zooals jij nu... je behoeft het mij niet eens te zèggen. Je vindt het dull hier, saai... je wilt weg. Ik heb dat óók gewild.

„En ik heb het gedáán; in de jaren die ik in Leiden heb doorgebracht, en later, op reis, heb ik Amsterdam niet gemist, integendeel, ik waande mij vrij, en los van alle traditie en dwang.

„— Traditie... zònderling hoe ik daar toch, onbewust, aan vasthield, trotsch als ik was wanneer men in het buitenland de naam van mijn familie kende... die nu al bijna een Amerikaansche is.

„De enkele malen dat ik hier terugkwam, verlangde ik al direct weer wèg te komen; ik had hier ook weinig... alleen je grootvader, mijn oom; verder niets, behalve dan Frans, die toen jong getrouwd was. Ik was tè onafhankelijk weet je, en een traditie alléén was niet voldoende om mij hier vast te houden.

„Daarbij kwam, dat ik hier alle netten wist, waarin moeders van „ebenbürtige" dochters mij hoopten te verstrikken... en ik vluchtte.

„Toen ben ik, na mijn huwelijk met Lucie, nog eens hier geweest, eigenlijk vooràl om ze te laten zien, dat ik nu heusch, heelemaal wèg was.

„En gek, nu, vijftien jaar later, is machtig in mij opgestaan de drang om dit alles nog eens te zien met de oogen van vroeger..."

„Dit is wèl de stemming voor herinneringen," zei Volnay.

Buiten de lichtplek op het bureau, was in diffuus schijnsel het wijde vertrek. Alleen het tikken van de schoorsteenpendule stootte zachtkens de momenten voort door de stilte, die òm hen was. Ergens vèr weg zweemde, onbestemd, klokkegalm, en daarin klingde bestemder mede het verluiden van een uur.

„O, het is hier alles zóóveel voor mij," zuchtte Alfred, en toen opeens, Volnay helder aanziend, voegde hij er aan toe: „Jongen, blijf hier, later zul je het voelen wat het waard is om in je eigen land te zijn, bij' menschen die je kènnen; voor menschen als wij is de traditie zulk een màchtig ding; wij zijn zèlf traditie, en wij verwòrden in den vreemde...

„Ik zelf, ik ben Amerikaan; ik bèn geen zoon meer van mijn vader. Alles wat hier in Amsterdam aan mijn geslacht herinnert is voor mijn kinderen een curiosum, geen steun meer, zooals dat had kunnen zijn. Wij menschen hebben zekere plichten, onloochenbare plichten; als wij niet voortzetten hetgeen vóór ons gedaan is, dan konden wij al die werkende voorvaders wel missen.

„Ik voel bij mezelf, dat mijn gezin geen voortzetting is; bij mijn kinderen begint iets nieuws. Als zij hier later komen, dan vinden zij alles, behalve de schrijfmachines en de telefoon, grappig-ouderwetsch; ik stoot mijn blik tegen die dingen. Wanneer mijn kinderen die portretten zien, aan de muren, dan zijn zij even stil, en zeggen: o, oude Hollanders... zij hebben

niet de herinnering aan de dingen die ze plastisch maken voor òns. Zij weten niet wat en hoe iemand was als mijn vader, die daar in dien hoek gezeten heeft...

„Van Duin en Zoonen's bank... wat zegt de náám hun? Niets meer dan die van de een of andere firma op een vijftiende étage in Broadway.

„En wat is zij voor òns..: de wetenschap van oude rechten, van oude plichten die ons rechtschapenheid en menschwaardigheid bevelen..."

Toen hij even zweeg, bracht Volnay in:

„Voor jou is dat alles misschien zoo, maar voor mij... en voor oom Frans?"

„Oom Frans is directeur; hij begon met een groot inkomen, en nu heeft hij een groot inkomen, èn een groot kapitaal... dat hij aan de beurs verdiend heeft. Heusch, Alfred, wij zijn niets meer, wij zijn geen vorsten meer in dit koninkrijk..."

„Maar jullie zijn toch stadhouders! Je oom Frans is toch een màn, zooals er hier altijd gezeten hebben: een patriciër, en het is een geluk voor hen, dat hij zijn stand weer gelijkgekomen is in deze nivelleerende tijden..."

„Hoe kan jij dat zeggen Alfred, jij die ze dagelijks om je heen moet zien, zulke menschen die verdiend hebben...!"

Alfred lachte: „...ach, dat zijn àndere menschen... die zijn er nog niet in gegroeid; zelfs hun kinderen zijn er nog niet in gegroeid, maar menschen als Blincke's en van Duin's zijn er voor bestèmd om regenten te zijn..!"

„En Volnay's?"

„Dat is hetzelfde. Jouw kapitaal is ook Hollandsch, jij bènt een Hollander..."

„Kom Alfred, het is belachelijk wat je zegt, stel je nu even voor. Ik word later directeur hier, ik trouw en sterf... Ik heb niet eens de behoefte waar oom Frans mee in de zaak gekomen is, en mijn grootvader: om gèld te verdienen..."

„Wees daar dan blij om, je kunt je hier in Amsterdam aan honderd dingen wijden... je kunt doen wat je voorouders gedaan hebben, regentenzetels veroveren... wanneer iemand als jij..."

„Alfred, Alfred, je bent er zoo uitgeraakt... Een Parijsch rentenier in het Parc Monceau is daar méér in aanzien dan tegenwoordig een Amsterdamsch regent bij den winkelstand... Het is mij direct opgevallen, dat je hier binnen bent gekomen, dat je in Holland teruggekeerd bent met middeleeuwen-idealen. Dat denken ze zoo bij jullie in Amerika, dat wij nog leven onder den invloed van de oude vormelijke menschen die hier nog zijn... maar jij, jij moest toch beter weten..."

„En tòch is het zoo." Alfred boog zich in zijn stoel voorover, en hief zijn wijsvinger tot luisteren manend op.

„Hóór!"

De slotklanken van den toren klingelden weg, onbestemd, en Alfred lachte, met iets zegevierends:

„Hóór je dat? — hóór je de klank van het oude klokkenspel, misschien van Hemony, waaronder jullie

leeft, die over jullie neerklinkt iederen dag, en die je zelf niet eens meer hoort!

„Zoo moet je mij begrijpen: je dènkt nieuwe dingen te kunnen beginnen, en je stelt je voor dat dàt het wàre is... en toch leven jullie onder de klank van het oude, dat niet weggaat. Je bent te véél één met die dingen, dan dat je er op letten zoudt; je stapt langs je grachten, en woont in je 17e eeuwsche huizen, en voert je oude familiewapens, en zoekt je kennissen onder hèn die ook oude wapens en portretten van voorvaderen in fluweelen mantels hebben, en je wilt eruit, eruit... om vrij te zijn.

„Pas op Ferdinand! weet je wat die vrijheid beteekent?

„Die is vernietiging van je zelf; in deze omgeving wordt je gelukkig als je oud zult zijn... wanneer je haar ontvlucht ben je vroeg-oud, en zul je het rustige geluk niet vinden. Neen, lach maar niet, ik spreek nu niet van mij zelf, Ferdinand, maar van jou! Voor jou dreigt het gevaar het meest. Jij bent opgevoed door een vrouw, en je leven is er een geweest vòl luxe; je bent niet de naief-sober-levende man, die eens hier zat, en die de geest der oude regentenfamilies in zich had. Jij eischt méér, en andere dingen van het leven, je ziet ze liggen om je heen, wanneer je weggaat van hier, in badplaatsen, en overal waar luxe nieuwheid is... en je denkt ze daar zoo gemakkelijk te vatten... Maar je vergeet één ding, en dat is het volgende:

„Die dingen zijn niet bestèmd voor menschen zooals

wij; de luxe is een artikel uit een duizendguldens bazar voor jan-en-alleman; wij encanailleeren ons, door de luxe daar, temidden van genotjagers-zonder-traditie, te zoeken... onze luxe moet een àndere zijn, waarvoor wij de grondstoffen in ons zelf dragen, en die zijn: plicht, plicht en nog eens plicht. „Net zoo goed plicht om te léven en-grand-seigneur, als om te zijn grand-seigneur in al ons doen en laten. Wij behoeven toch niet naar een vergulder te gaan om een wapen te laten ontwerpen... nu dan, evenmin behoeven wij ons te koesteren in een luxe-electrisch bad, zooals menschen dat doen, die niet onder de warm stralende glorie van een vóórgeslacht kunnen leven.

„En daarom zeg ik nog eens: Ferdinand blijf hier; wees strèng voor je zelf, om de positie waardig te zijn, die je bekleeden zult. Juist voor jou zal het gemakkelijk zijn, om van het oude huis weer te máken wat je er — misschien terecht — in verloren voelt gaan... en ik ben in de gelegenheid je daaraan te helpen...

„Daareven heb je me misschien wel verdacht van theoretische ontleding van de practijk... ik die dan toch een van Duin ben... maar er zijn zooveel redenen die mij noodzaken tot het standpunt waarop ik nu sta... mijn zoontje, dat nooit een Hollander zal zijn, mijn vrouw, mijn positie in New-York... neen, neen, ik ben verloren voor de zaak, hoewel niet, neen zeker niet, voor de traditie.

„Wat doet het er toe — lachte hij — of mijn geld

belegd is in steels of in aandeelen van van Duin en Zoonen...? Niets, nietwaar... en dàt is het, wat ik je wilde zeggen: Een vrij belangrijk deel van mijn vermogen zit in van Duin's Bank; jij, die directeur zult worden, zou jij niet je persoonlijken invloed willen vergrooten, jezelf verbinden aan het huis dat je lief moet zijn? Ik sta tot je beschikking, en zal het je zoo gemakkelijk mogelijk maken!

„Wat ik nu doe, gevoel ik als een concessie aan de plechtige tradities van ons huis die ik, ik weet het wel, niet gevolgd heb. Ik kom bij jou hiermee, omdat je niet zult trouwen — dat dènk ik tenminste — met een van je nichtjes Blincke... neen nietwaar?"

„Neen," schudde Volnay.

„Nu dan... ik wilde graag veel, héél veel in jouw handen zien; de oude van Duins waren regenten, de Blincke's stadhouders... wordt jij dictator... Je vader's kapitaal stelt je er toe in staat.."

Volnay had geluisterd, en, toen zijn neef uitgesproken had, voelde hij een lichten wrevel, dien hij zich niet te verklaren wist. Misschien was het teleurstelling. Hij had zich zijn neef anders voorgesteld, krachtiger; hij vond iets sentimenteels in diens betoog, dat hem ontstemde.

En het was dan ook met weinig hartelijkheid dat hij zeide: „Je voorstel is wel héél vleiend, Alfred, maar ben ik nu wel de juiste man om..."

„Alleen het feit, dat je de tradities van ons huis kunt voelen, dat je de plichten kent die in het ridder-

boek van onze koopmansstad staan, máken je den geschikten man...!"

Hoe ver was dit alles van wat Volnay zich heldere „business" dacht... en hij luisterde verbaasd, toen van Duin voortging:

„Toe, Ferdinand, doe het. Heusch, ik heb de wereld toch gezien; ik hèb meegeëlleboogd tusschen de luxe-veroveraars, en, goddank, ben ik goed terecht gekomen. En juist in het rustige van mijn geluk van nù, heb ik een eenzaam, en niet al te zwaarmoedig De Profundis uitgesproken. Nu slaag ik er in: „to make the best of it", en mijn lieve vrouw maakt mij dit niet moeilijk... maar een afgedwaalde bèn ik, ...en dat komt omdat geen vader mij heeft vastgehouden aan mijn jasje...

„Ik was tè onafhankelijk. Maar jij, Ferdinand, hebt je moeder toch hier; je moeder van wie iedereen evenveel houdt, die een Blincke is, die hóórt in de omgeving waarin jij kunt opkomen!"

Volnay voelde zich in Alfred's hartstochtelijk spreken verzacht, en het was dan ook met voorzichtig afweren van dit motief, dat hij lachte:

„Ach, mama... die is even gelukkig in Biarritz als op de Keizersgracht!"

Maar Alfred aanvaardde ook deze reparti niet:

„Je moeder," zeide hij rustig, „is precies zooals jij... ze is een kind gebleven, al den tijd dat ze getrouwd en alléén geweest is. Zij vindt hier óók haar geluk op de een of andere manier. Ik zeg nog eens zij is, misschien dan onbewust, een Blincke en ze hóórt hier...!"

„Mama is niet zoo'n erg kind meer," lachte Ferdinand, „zij weet nu héél goed wat zij wil, en ook wel wat ik wil...

„En dan, Alfred, is er een groot ding dat je vergeet. Zelf sprak je daareven over de nivelleering in de maatschappij. Die is natuurlijk, nivelleering. Die is óók in het kapitaal. En daarom is het misschien een dràng in ons, om dat te vernietigen, te verspreiden, wèg te dragen... een natuurlijke drang, die langzaam opruimt dien stapel geldstukjes, die hier op dit kleine plekje wereld gecompileerd zijn... kan dat niet de natuur in ons zijn, Alfred?"

De ander lachte: „Jij bent geen Marxist, en ik geen filosoof, daar zouden wij ook niet verder mee komen. De zaak is eenvoudiger; ik geef je een goeden raad. Ik weet zéker, dat je datzelfde gevoel moet krijgen dat ik nu heb: van weemoedig terugverlangen... en een schuldig gevoel tegenover de heilige tradities wanneer je ooit hier vandaan mocht gaan..."

Van Duin's stem klonk even na in het vertrek, en toen zwegen zij beiden, Volnay trommelend met een vouwbeen op tafel, dat telkens terugveerde en opwipte aan het lenige einde...

Geen geluid kwam van buiten, alleen kraakte iets in de belendende diepdonkere zaal. De stilte was diep en zwaarmoedig, en in vage glimmen viel het lamplicht in de glanzend bruin oververfde randen en sculptures der lambrizeering.

Rustig tikte voort de klok... en weer kwam van

verre klokgeorgel door den nacht, vaag, in vlagen van duidelijker tot hen over.

Zij beluisterden het beiden nu, enkele klanken waren het, die uitvaagden, ondervangen door zwervenden avondwind...

En toen was er weer de diepe zwaarmoedige, ongebroken stilte, die duurde, duurde, dekkend hun beider tastende gedachten met het zachte van starende oudheid in onveranderlijk Zijn. —

Toen klopte het bescheiden op de deur, die tegelijk openkierde:

„Meneer, het is over twaalf... weet u het?"

Alfred van Duin zag toe hoe zijn neef opstond, en haastig de kastsloten navoelde.

Hij vond zijn bewegen ongedecideerd en slordig, in zonderlinge tegenstelling met zijn zorgelijk, wat oud-heerig gelaat...

Lichte twijfel omving hem... Misschien... misschien... dacht hij, kàn hij, zal hij willen, door die anderen, vóór die anderen...

En opstaande keek hij nog eens de portretten langs, de oude, in lijsten van zwart en bruinzwart, en hij staarde in de oogen die flets en slapend geleken op het papier, met gelige vlekken hier en daar, beschut door glas, dat in lichte reflexen onderving den schijn van de eenzame lamp...

VIJFDE HOOFDSTUK.

„Et la tristesse de tout cela..." Steynen herhaalde het bij zichzelve, voortdurend en onbewust, terwijl hij voortliep, en zijn brein zong het in allerlei maten en zangen... et la tristesse de tout cela... de deun die zijn gedachten droeg...

Hij was bij Gerdy geweest, om met haar iets te bespreken van de Revue, waarin zij en haar moeder zouden meedoen. Dat was al voor eenigen tijd zoo afgesproken; de oude Bik, wier engagement tòch afliep nu, met het eind van het seizoen, had na eenig marchandeeren toegegeven, Gerdy ook.

Maar Gerdy had nog zooeven tegen hem gezegd:

„Je weet het Leo, met hart en ziel doe ik het niet; alleen maar omdat Ferdy het nu zoo dòlgraag wil..."

Steynen wist het: Volnay had een kinderlijk behagen in het geval, en hij interesseerde zich uitermate voor alles wat de revue en de artisten betrof, nochtans het dédain voorwendend, dat zijn groote nieuwsgierigheid dekken moest.

En juist daarom had Leo zich zoo getroffen gevoeld dien middag, toen hij vrijuit met Gerdy gesproken had. Sinds het moment, op dien middag,

waarop door een snellen blik hun beider vermoeden geen geheim meer voor elkander was, sinds dat oogenblik meden zij het onderwerp.

Maar nu had Steynen het aangeroerd: „als je dan voor Ferdinand wat zijn wilt, doe hem dan dit pleizier!"

Onmiddellijk daarop had hij zich geschaamd, door haar antwoord dat hem verraadde dat niet hij het behoefde te zijn, die háár onvoorwaardelijke toewijding dienstbaar moest maken aan Volnay's wèlzijn.

„Natuurlijk," had zij geantwoord, en daarop, met eenigen trots:

„Hij wéét het niet, Ferdy, maar hij heeft mij toch nóódig..."

En terwijl zij dit zeide, keek zij Leo aan, en raadde: „en ook dàt zal ik hem nooit zeggen! Juist daarin vind ik zoo nu en dan iets dat mij sterkte geeft, in dat geheim dat ik voor hem bewaar!"

Het verdriette Steynen haar zoo te zien, zoo moedig en zoo zelfbewust; hij wist zoo goed hoe zeer zij hem koesterde, hem verwende... en al haar levenslust en vreugd vormde en beheerschte als middel tot zijn wèlzijn...

En daarbij schoot het Leo zoo droevig te binnen hoe weinig, hoe bitter weinig zij inderdaad voor Volnay was... Volnay die haar gaarne als zijn rust, zijn zoete wáárheid had... maar die toch zoover van haar was, en zich daarvan rekenschap gaf.

Hoe zoude zij ooit kunnen beletten dat hij vernàm...? Hij die zooveel menschen ontmoette, en

haar minder van zichzelve zeide, dan aan een hunner...

Arme, arme verspilde goedheid, dacht Steynen, maar hij richtte het scherp-blonde vogelhoofd terzijde, en zijn ietwat heesche stem klonk eerlijk, toen hij zeide: „probeer maar... probeer maar, Ferdinand is gemakkelijk te leiden."

Arme Gerdy — dacht hij — het bloemetje in Ferdy's knoopsgat dat hij wegwierp voor een van zijn moeder... zijne moeder, onder wier invloed hij véél heviger en directer stond dan onder de háre.

De zelfbewust-verstandige Gerdy, die niet wist of vermoeden kòn, dat haar geluk bestendigd of vernield kon worden door één woord van die àndere... die vrouw wier schande ze meende te moeten bedekken.

En toen was opeens in Steynen de lust gekomen om te wéten, alles te doorzien, haar vragende:

„Dus je bent je er wèl van bewust iets te zijn voor hem?"

Weer was haar antwoord ànders dan hij zich gedacht had:

„Te zijn... och, te zijn... ik probéér het," en hartstochtelijker: „ik begrijp hem natuurlijk niet in alles, en dikwijls weet ik niet hoe ik het best voor hem ben. Dat zal wel dáárdoor komen, omdat hij anders is dan ik ben, van ander hout, dat weet ik heel goed... Maar... kijk... ik voel zoo sterk dat hij rust noodig heeft... dat hij altijd zoekt, en niet vindt... en dat probeer ik hem te geven: rust!"

Zij zat op den rand van de canapé, de handjes in de schoot gevouwen, en bewéérde ernstig, als een kind.

Steynen beschouwde zij als een goed vriend; hij was een van die menschen, wier passies zich niet uiten in

hun persoonlijkheid, en niet in hun daden. Wanneer hij zijn scherp-blonde vogelhoofd schuin hield, als zijn heesche stem, grappig accentueerend, en zangerig, klonk, en lichte plooitjes uitwaaierden van den ooghoeken in zijn doorgaans bleek gezicht, dan boezemde hij zoo intens en eerlijk vertrouwen in.

En als hij vertellen ging, vertellen van het vele bekoorlijke uit zijn doorgaans eenzaam leven, dan kon Gerdy achterover liggen op de canapé, en sigaretten rooken, en àldoor zijn stem aanhooren.

Hij was een dier menschen bij wie geen groote geesteskracht op den voorgrond komt, maar van wie men intuïtief weet, dat zij in moeilijke dagen goeden raad zullen geven: juist door de harmonie van hun eenzame leven, in het bezonkene van hun zijn... Zij had heel goed gevoeld dat hij niet verder door had willen gaan op intimiteiten van haar of Ferdinands leven, dat het hem geen vermaak zou geven om door te praten over het geheim van Trude Volnay dat zij beide wisten.

En zij had hem gewaardeerd in zijn rustig praten over andere dingen, in zijn begroeting van de oude Bik, wat flatteus doend over haar nu zoo volmaakte toilet.

„Dus mòrgen?" had hij bij het afscheid gezegd.

„Morgen vroeg weer! Afgesproken!" had zij beloofd en in de gang: „in die vreeselijke tochtige zaal... enfin, het moet hè?"

Morgen zou er weer gerepeteerd worden.

* * *

En nu liep Steyen naar huis, zijne gedachten dragend op het aldoor zingende refrein: ... et la tristesse de tout cela...

Hij was er de man niet naar om door krachtig optreden iets te influenceeren op den loop der dingen... Het was hem voldoende om de oorzaken te kennen in de wetenschap der verhoudingen... En hier wist hij zoo zéker het droeve van haar opoffering, en hij haatte op dit oogenblik Trude, die bewust Ferdinand overliet aan een àndere vrouw, wier gevoelens zij niet kende en niet wilde kennen... die het genoegen van haar zoon moest zijn... meer niet.

Steynen gedroeg zich altijd uiterst vormelijk, tegenover Trude.

Hij raadde het droeve in de verscherpte lijnen van haar kindergezicht, hij doorvoelde hare macht over Ferdinand, die berustte op de wetenschap dat hij was als zij: vol gestijlde levensdrang, — en die gesteund werd door het bewuste van haar overmacht als vrouw over den jongen man wiens ontwikkeling zij dacht te leiden door de invloeden òm hem, die zij alle in handen dacht te hebben.

Dáárom liet zij hem Gerdy, wier eerlijke impulsiviteit haar verzekerd was door de Veere, en wier verhouding tot Ferdinand zij dacht te volgen in het contact-houden met zijne gevoelens daaromtrent. En daardoor wist zij Ferdinand, in wien zij het standsbegrip sterk ontwikkeld wist, veilig voor ontijdige verwikkelingen.

Het was een eerzucht — Steynen voelde het —

van haar verwòrden moederschap, om haren zoon aan hare voeten te hebben en te houden.

Zij coquetteerde met zijn geestelijk Zijn, dat zij afmat met de maat van het hare, en zij voelde dat zij slaagde, zooals zij hem zag, als háár schepping: precieus, zelfvergenoegd, en niet-al-te-geestig.

Trude's jeugd was er aanvankelijk eene geweest van zorgelijkheid; de oude Blincke had zoowat gesukkeld vóórdat hij in de zaak van zijn zwager kwam, toen was het beter gegaan, aldoor beter... en de laatste jaren van haren jonge-meisjes tijd hadden opééns gebracht de weelde en zorgeloosheid, die zij zich als goed recht had toegekend.

Het gèld was haar méér geworden dan het ooit de sober levende patriciërsvrouwen van haar voorgeslacht geweest was, zij koesterde zich er in en aanbad het met een devotie die kwalijk paste bij de oude familie-traditie.

De clausule waarin haar man de financieele macht in Ferdinand's handen legde was een sterke factor geweest in de vorming van haar houding jegens den zoon. Zij begreep niet het ietwat sentimenteel-symbolieke, dat haar jongensachtig terneergeslagen man in deze bepaling gelegd had.

De vreugde van het moederschap was een geheel onbewuste in haar geweest, en ook het geluk dat zij daarin haren man geschonken had.

En het was ook geen boosheid of nalatigheid harerzijds geweest die het ongeluk gebracht had in het huwelijk: zij de te kwader tijd eerzuchtig

gewordene, hij de goedaardige, wat sentimenteele sportman.

Hij had het kind het stuur van het geluk in handen meenen te geven... zij zag daarin het middel tot machtsuitoefening.

En zoo was het geworden, dat Trude machtsdorst over den jongen had, dat zij hem wilde beheerschen en imponeeren: eerst in de korte perioden van zijn opleiding ver-weg, waarin hij zijne opwachting bij zijn moeder mocht komen maken, later in de macht van haar vrouwelijkheid waaronder ze hem gevangen had, toen hij thuis kwam... een onbedorven, hoewel wat verweekelijkte luxe-knaap.

— — — — — — — — — — — —

...O, Steynen wist het alles... hij had het lang reeds opgebouwd en ontwikkeld, in zijn aandachtig scherp-blond vogelhoofd... maar hij bewaarde dit alles voor zichzelve, in stille uren uitgewerkt en genoten in het drukke van partijen, als hij sprak en lachte... en wist.

De verhouding tusschen Trude en de Veere kende hij pas kort; uit allerlei kleinigheden had zijn nijver brein de mogelijkheid geschapen... die plots tot waarheid uitgekristalliseerd was op dien middag, toen Gerdy hem schrikkend aanzag.

Hij had het alles weer serieus, en ernstig overdacht den avond daarna, in zijn fauteuil, een boek op den schoot en schuin het aandachtshoofd naar een bruine balk in het plafond geheven.

Dien avond had hij veel zonderlings gecombineerd...

en wellicht het einde voorzien van deze verwikkelingen. Want Steynen wist veel, maar volgde objectief het ontwikkelen der gebeurtenissen.

Misschien — zoo dacht hij — zijn de allerbeste vrienden wel die, die de dingen harmonisch laten ontwikkelen, en helpen als de omstandigheden daartoe gelegenheid laten.

Hij gevoelde niet de behoefte, om zich moeizaam te dringen in de confusie van gebeurlijkheden... hij was een man die de eenzaamheid smaakvol wist te maken; hij was geen filosoof, wilde dat ook niet zijn, maar hij wist te leven...

Steynen's ouders woonden in Indië, waar zijn vader een groote tabaksplantage had: hij had hen in jaren niet gezien.

* * *

Steynen liep voort naar het café, waar hij Volnay hoopte te ontmoeten.

Het was een gewoonte van hem, dat hij altijd ging theedrinken. In tea-rooms kwam hij, op het uur dat daar rumoer was van pratende dames, en getinkel van lepeltjes en schotels en kopjes, en temidden daarvan gevoelde hij zich wèl, om de breede bladen van de middagcourant uit te vouwen en zich te verdiepen in de lectuur er van.

Hij schuwde rookige bitter-gelegenheden met natberingde tafeltjes, waar heerschige kellners luid riepen, en, tegen half zes eenige tafels behangen werden met

witte lakens, waaraan uit-zijnde buitenmenschen hun middagmaal gaan genieten.

Zoo ging hij ook nu het pretentieus-paleizige café binnen, waar doorgaans géén geur van alcoholica zweeft, en waar de rook van cigaretten bescheiden wègzweemt in het hooge der zalen.

Toen hij binnentrad, herkende hij in snellen oogopslag in de achterhall Trude, die met een zwaaizwierige dame daar zat, het gezicht hem toegewend.

Hij groette plechtstatig, en ging toen rechts-af, in de rustige zaal, waar strijkmuziek bescheiden aan klonk van roezige verte.

Daar, in de omvatting van breede canapé bestelde hij zijn thee, en wachtte op Ferdinand, die komen zou. Wanneer Steynen wachtte, was en geleek hij nimmer ledig; hij scheen vol aandacht, voor het gebeuren òm hem, dat hij beschouwde met ònbewogen aandachtsgezicht, de wenkbrauwen wat hoog, en de waaierrimpeltjes zijner ooghoeken divergeerend in strakke geestesspanning.

Hij overdacht nog zijn gesprek met Gerdy van dien middag, en zijn opmerken van Trude hier, leidde zijne gedachten tot Volnay's onbewustheid van het devote in haar overgave. Hij wist het niet en zou nooit weten... wìlde misschien ook niet.

Maar er was nog een andere factor, die Steynen niet kende, en die Volnay vèrder gebracht had van Gerdy dan al het andere.

Dat was de ontmoeting met Lucie geweest, zijne Amerikaansche nicht. Haar passief daarheenleven, hare

getemperde en gebonden belangstelling voor de dagelijksche dingen, en vooral haar ingetogen genieten van wat zij waardeerde in het leven, harmonieerden wonderwèl in den sfeer van Volnay's gedachten, die, al te zeer beïnvloed door het strenge der plichten, die hij onverstoorbaar om zich wist, steeds in jeugdig opzweepen vèrder kwamen van het eenvoudig geluk dat hij hier aan de alledaagschheid bekampen moest.

Ook dit had zijn invloed gehad op de laatste dagen, en weken; hij had Gerdy verwaarloosd, en de enkele malen dat hij bij haar kwam, zocht hij nieuws en opwekkends in het drijven van haar tot de Revue, waarvan hij zich iets nieuw-bekoorlijks in hunne verhouding voorstelde.

En Steynen had zich, goedig, zoowat met haar geoccupeerd, had haar vaak bezocht, en rustig gepraat, waardoor hij — zooals dien middag — innig was gaan beseffen hoezeer hare toewijding een ware was.

Hij tuurde voor zich, door de deuropening in de vóórhall, waar telkens de fonkel-draaideuren rond zwiepten in luchtzuiging, en telkens nieuwe menschen binnenkwamen, oogzoekend... andere uitgingen, handschoenen dichtknoopend, — totdat hij Ferdinand bemerkte, die bleef staan, en zòcht.

Steynen zag zijn blik vagen eerst, zich toen verscherpen, éven, en in snel beheerschen zich afwenden, de deuropening in, waar hij zich vestigde op hem.

Ietwat gepreoccupeerd, slordig in zijn gaan, kwam

Volnay op hem toe; er was een vluchtig blosje op zijn wangen, en zenuwrimpels plooiden zijn voorhoofd, terwijl hij, de handschoen losknoopend, de wandelstok onder de oksel naderde.

Dàt oogenblik spande zich Steynen's voorhoofd strakker, zijn oogen waren vragende, terwijl hij Volnay groette: Wist hij?... was de flitsende gedachte, die hij aanstonds terugdrong.

Ferdinand moest zijn moeder gezien hebben, vóór hij hierheen kwam... kon het zijn dat... Er viel weinig uit hem op te maken, hij was wat vormelijk, als altijd, en hij lachte terwijl hij iets volstrekt onbelangrijks zeide.

„Ik heb alleraardigst gedéjeuneerd," ging hij voort, „met Alfred en Lucie, vóór beurs. Natuurlijk werd het te laat. Jij hebt toch een gelukkiger leven; veel vrijer... het is een uitzondering dat ik zoo vroeg weg kon gaan vandaag...!"

„Zoo, je moeder is hier ook," deed Steynen achteloos, en aanstonds observeerde hij Volnay scherp.

„O, ja," deed hij verrast... „zeker met vriendinnen.. ik zal straks even gaan!"

Maar zij praatten door, en Volnay maakte geen aanstalten, om gevolg te geven aan zijn uitgesproken voornemen.

„En jij?" vroeg hij, „met welk exquis genot heb jij je middag weggemaakt?"

„Ik, ach, even bij Gerdy geweest, heel gezellig."

„Zoo, héél gezellig?" sneed Volnay af, en deed zijne bestelling; toen leunde hij even zwijgend achter-

uit, stak een cigarette aan, en zette zich met een zenuwbeweging recht.

„Verdomd," vloekte hij binnensmonds, en tot Leo, die hem verbaasd van terzijde aankeek:

„Ja, ik erger me hier; die afschuwelijke proleten die er hier om je heen zitten. Je zou niet met ze aan één tafel willen eten, en hier hebben ze het recht om naast je te gaan zitten . . . !"

„Je weet te veel wie en wat ze zijn," antwoordde rustig Steynen, „in het buitenland zou je je er niet aan ergeren."

Hij lachte stil voor zich heen; en voelde in zich ontspannen de korte schrik van daareven: dat Ferdinand wéten kon . . .

Zoo gecompliceerd was het al weer niet; hij had alleen zijn moeder gezien met mevrouw Rubinthal, de pralende, en dat ergerde hem.

Leo praatte over andere dingen en hij verheugde zich stil over Volnay's stille ergernis, toen, even later een groote glanzige auto vóórrolde, en de beide dames door de deuropening even zichtbaar waren in het voorbijgaan . . . Ferdinand's moeder strak vóór zich kijkend . . .

„Het is vervelend dat mama dat nu weer doet," zei Volnay geërgerd, „liefdadigheid is goed, maar dan binnenshuis . . . Die vrouw heeft géén reputatie... Stel je voor dat ik hier met Gerdy kwam . . . daar dènk ik toch immers niet over?"

Steynen zweeg, en haalde de wenkbrauwen hoog.

* *
*

Toen Ferdinand 's middags thuis kwam, had hij het vaste voornemen, om — vóórdat hij met zijne moeder uit zou gaan — over het geval van dien middag te spreken. Hij wist dat zij hem gezien had dien middag, en vertrouwde dat zij begrepen zou hebben dat hij ook háár opgemerkt had.

Onder het naar huis gaan herhaalde hij voortdurend bij zich zelve den zin waarin hij het haar zeggen zou, hoe hij het betreurde, dat zij zich vertoonen ging met zulke menschen, waarmede men toch niet omging.

Dat was nu eenmaal zoo, de man, Rubinthal, had geen slechten naam; op zijn vrouw viel niets anders te zeggen, dan dat zij duizend gulden aan een liefdadigheidsvereeniging gaf, om ergens een kaartje te mogen pousseeren...

Het waren van die menschen, met wien men slechts in verband met liefdadigheid genoemd wil worden, en met wie de conversatie moeilijk was door ontstentenis van gemeenschappelijke kennissen. Het had Volnay gespeten, dien middag; terwijl hij zich kleedde herhaalde hij telkens bij zichzelve den nauwkeurig geformuleerden zin, zooals hij dat al dikwijls gedaan had, vergetend de motieven die hem moesten steunen.

Toen hij gereed was ging hij naar de woonkamer, zette zich in een fauteuil bij het raam en wachtte...; herhaalde den zin bij zichzelve, tusschen krantenregels dóór, die hij las, zonder ze in onderling verband te denken.

Zij zouden dien middag eten bij oom Frans, met Alfred en Lucie en de Veere. Trude was laat, en

dit prikkelde Ferdinand te meer. Beneden voor het raam, hoorde hij telkens hoe het paard langs de keien schrapte, en licht tinkelen van het tuig. Hij volgde den tragen grooten wijzer der pendule, die door de zwarte IX heen was, en nu het wit van de plaat liet zien, in telkens breeder streep, de zevende ure tegemoet tikkend.

Toen kwam Trude binnen, haastig hare handschoenen dichtknoopend, achter haar de kamenier die de avondmantel droeg.

Ferdinand was opgestaan; hij had eenig schuldigheidsgevoel in haar verwacht, maar zij scheen hem nauwelijks te bemerken, en beantwoordde haastig zijn groet:

„Ben je klaar? Het is laat!"

Hij bemerkte, dat zij onder het smalle van haar half-décolleté bloemen droeg; witte bruingevlekte orchideeën, die breed gaapten als grimmige muilen van tusschen de plooien van de avondmantel die zij zich had laten omslaan.

Zwijgend kleedde hij zich, en volgde zijn moeder in het rijtuig, dat snel aanrukte en voortveerde.

Nu wilde hij het zeggen, snel en gedecideerd; hij keek terzijde, en zag haar rechtop zitten, wat bleek; het geurde om haar van zwaar-bitter parfum.

„Het heeft mij gespeten mama, u vanmiddag gezien te hebben in gezelschap van . . . !"

Hij schrikte en zweeg in het heftige van haar antwoord: „En ik heb mij geschaamd over de lompheid van mijn zoon!"

Volnay bemerkte dat dit een ànder gezichtspunt was, doch bedekte zijn verwarring onder schamper-kalm:

„U weet heel goed mama, wat menschen als ons past. Wanneer u zich vertoont met die vrouw, dan beteekent dat voor de-hemel-weet hoeveel menschen een toenadering tusschen ons huis en de louche zaken van dien mijnheer Rubinthal!"

„Ferdinand, maak je niet belachelijk door inconsequenties! Eerstens kan ik omgaan met wie-ik-wil zonder daarbij rekening te houden met mogelijke connecties van een bankiershuis, en ten tweede zou ik dan nog altijd het voorbeeld van jou moeten zien!"

„Een moeder die haar zoon als voorbeeld wil hebben!"

„Een lompe jongen die opzettelijk zijn moeder negeerd!"

Hij schrikte terug voor hare heftigheid:

„En die vrouw was tenminste zoo kiesch om te doen alsof zij je niet gezien had... En wat mij het meeste engert, dat is je inconsequentie, je karakterlooze inconsequentie..."

Zij dempte haar stem.

„Je geneert je niet om je met allerlei menschen te vertoonen waarmee je je amuseert!"

„'s Avonds?"

„Nu, 's avonds of overdag, je doét het! Ik weet natuurlijk niet in hoeverre dàt onschadelijk is voor den naam van je bank..."

„Mama, daar gáát het niet om," probeerde Ferdinand.

„Daar gaat het wèl om!"

Hij was machteloos in de beklemming die hem hare ijzige kalmte gaf; het blonk even onder

hare lange wimpers, groen-grijs door de oogen.

„De quaestie is," hervatte hij nog eens, „dat u met menschen òmgaat, die daar niet voor in aanmerking komen. U compromitteert u!"

Toen zij zweeg, ging hij, bang voor de stilte, voort: „En wat hèbt u er aan, er zijn toch menschen genoeg die een goede reputatie hebben. U weet toch zelf wat zij was... dat zij geërfd heeft van een amant... dat hij haar dat heeft doen aanvaarden, dat...!"

„Nu is het genoeg," beet zij af. „Je behoeft mij niets nieuws te vertellen..."

Inderdaad wist Trude Volnay alles, en meer dan Ferdinand haar dacht te openbaren. Zij had feitelijk maar àl te gaarne deze gelegenheid aangevat om zoo'n vrouw te leeren kennen, die een verleden had, misschien doordat zij zelve voelde, dat het tegenwoordige haar spoedig als een verleden moest gaan drukken.

Want zij had nimmer vrouwen gekènd, die eenmaal zoovèr waren als zij zichzelf gevoelde... verstrikt in een liaison zonder liefde, achting of zichtbaar eind. In bange uren was haar het eenzaam tasten in de toekomst zwaar gaan wegen, en zoo trachtte zij nu te weten, te begrijpen van anderen, wat voor haar komen ging.

Trude Volnay wàs ook geen vrouw, die verwikkelingen behoedzaam en tactvol uiteen-rafelt.

Zij was als een geestelijk onbedorven, hoewel gezelschappelijk overprikkeld meisje uit het ouderhuis gekomen; had in haar huwelijk decepties op zich laten inwerken... en was ten slotte de maîtresse geworden

van den man, die haar nooit aan iets anders had kunnen of willen doen gelooven dan aan genotzucht...

Nu kwamen de moeilijke jaren... nu zij haar zoon rijp wist om haar te oordeelen... nu zij dubbel vloekte de eenzijdige tactiek van haren man, die hem het scherprechterswapen had nagelaten.

Zoo had zij de vrouw van den bankier Rubinthal, van wie de Veere haar verteld had, over wie zij de menschen om zich fluisteren hoorde... zoo had zij in laatsten drang tot het vinden van een richting, die vrouw gezocht.

Eerst waren het korte bezoeken geweest; later langere, waarin de bankiersvrouw haar met de geestelijke eenvoud van eene die altijd gemeden is, door wie zij intuïtief haar meerderen wist, verteld had van zichzelve... aanvankelijk uit blijdschap over die eene die tot haar kwam... maar langzamerhand allengs meer begrijpend. Nu reeds voelde zij door Trude's ongezegde bekentenis, een komende macht rijzen, die zij ging bezitten over het opgejaagde vrouwtje.

Eenerzijds had dit haar een lichte wrok en achterdocht bezorgd, nu zij begreep, althans intuïtief gevoelde, waaròm die andere haar gezocht had... en dan, zonder te weten, dàcht zij aan de Veere. Zij kende de Veere, en was hem gaan observeeren, gereed tot haat, sinds zij vermoeden dorst.

En nog was haar vermoeden niet sterker, en niet zwakker geworden.

De Veere was glad en ondoorgrondelijk, Trude verraadde alleen door belangstelling, die méér dan

dat was... en haar haat had zich aanstonds geconcentreerd op den gladden society-man, die wel de diplomatieke energie bezat om te verbergen, maar zijne krachten blijkbaar niet aanwendde tot het — zoo noodige, en zoozeer verzuimde — soigneeren van den geestestoestand zijner maîtresse.

Want Trude was, ondanks zichzelve, hulpeloos en onbesloten... zoo als ook dóór en dóór goede paarden schichtig en hulpeloos kunnen worden, wanneer een onbekwame hand hen van den goeden weg afstuurt, en dan de teugels viert.

* * *

Trude antwoordde niet: in haar rees een breed-wee gevoel van onbestemden angst voor de toekomst. Zij gevoelde zich duizelig, en leunde achteruit in de kussens... zij wilde het niet hooren, en het klonk door de woorden van haar zoon: het rechtwoord.

En toch, dacht zij moe, heb ik hèm niets misdaan, en niemand... hoogstens mijzelve...

Het wee-wankele gevoel omvatte haar als zoovele malen, en zij sidderde... van-avond was hij er, de Veere. Zij wilde het wel uitroepen, aan tafel, dat ieder het zou hooren, om er van àf te zijn... maar dan weer voelde zij zich blozen bij de gedachte alleen... zooals een knaapje denkt aan de mogelijkheid van betrapping bij booze zaken...

En toch, zij wist het, zij bewonderde de Veere; zij trachtte, als hij, het koele cynisme te bewaren voor menschen en dingen van den dag; zij was trotsch op

de vluchtige openbaring van wat zijn vermoeide oogen gezien en opgemerkt hadden... wat niemand vermoedde of wist. En telkens boeide hij haar weer door andere dingen..; méér nog misschien in zijn fijn-canailleus spreken en handelen in gezelschappen waarin zij ook verkeerde, dan in de stille uren... die in haar eens den scherp-spottenden uitroep hadden doen wellen:

„Wij zijn hier zooals twee moede boomen, die tegen elkander uitrusten van de stormvlagen, in een hoekje van het bosch waar niemand komt."

En hij was sentimenteel, dat hij zichzelf wonderlijk wel vond afgaan, daarop ingegaan: „En onze tranen vloeien dooreen, zooals de herfstbladen dier boomen zich vermengen op den boschgrond..."

Met een sniklach had zij hem toen tot zich getrokken... en beiden hadden zij zich geschaamd daarná.

„Wij worden kindsche oudjes," had hij gezegd... en zij had stil geglimlacht, door een traan die verfonkelde in hare wimpers...

Hun verhouding bracht nog kort en dwaas geluk ... zooals alle onware vreugd zich in tranen pleegt uit te putten.

* * *

Ferdinand had boos gezwegen. Hij had niet eens bemerkt, hoe zijn moeder bleek en moe in haar hoekje leunde. Hij gevoelde zich alleen geslagen, geheel geslagen, en schaamde zich voor zichzelve en voor haar...

Het rijtuig stopte en even daarna opende licht het deurgat van het huis der Blincke's.

In de salon vonden zij de anderen al bijeen; Ferdinand kwam ietwat ontstemd achter zijne moeder binnen. Hij had gezien hoe zij iets verschikte aan haar kapsel voor de gangspiegel, en had achter haar, op de trap, gevoeld, hoe zij energie bracht in haar bewegen, dat aanvankelijk gemaniereerd leek door den dwang dien zij zich aandeed.

Tante Blincke zat op de canapé, een blauwe bril voor de blinde oogen, en lachend de welkomstmond tot de binnenkomenden gericht. Naast haar zat Lucie, blank-blond-tenger als een Saksisch porceleinen beeldje, onbewogen lachend.

Blincke verwelkomde zijn gasten, en Alfred maakte zich los uit een pose tegen den schoorsteenmantel, waarmede Baby hem geplaagd had, hem vergelijkende met de houdingen die zijn naamgenoot de Musset in salons placht aan te nemen.

Beiden lachten helder na, terwijl zij zich opmaakten de binnenkomenden te begroeten. De Veere stond naast mevrouw Blincke, en naast hem stond bleek en moe Clarence, die van onder hare wimpers Trude's toilet opnam . . .

Ferdinand bemerkte, terwijl hij zijn oom de hand schudde, Trude's schichtig-onbeheerschten blik in hun richting.

Toen ging hij naar zijn tante toe, en groette ook Lucie, die haar blanke handje ophief voor zijn kus.

Baby nam hem quasi gewichtig apart: „Ferdy,"

zeide ze, „het is de eerste maal dat ik je ergens zóó onbehoorlijk je entrée zie maken... je mouw is vol wit," en zij sloeg zacht het stof van zijn jas.

„Dank je, Baby," lachte hij, en opeens doortrok hem weer het machtige gevoel dat hem hare beroering of het diep-donkere harer oogen altijd gaven.

En, waarom, dat wist hij zelf niet, maar hij hoorde zich opeens aan haar oor fluisteren: „Ik heb van de week héél duidelijk van je gedroomd!"

Er was geen verbazing, maar wel een diep-vrouwelijke lach in haar oogen toen ze antwoordde: „En wàt deed ik... weet je het nòg?"

Hij aarzelde, den luchten toon niet verder vindend... en daarom schertste hij wat luider:

„Je was weer nieuwsgierig en stout... zooals altijd!"

Hij gevoelde, onbestemd, de blinde oogen op zich gericht, en, zich omwendend zag hij de lachende gastvrouw-mond in zijne richting, éven trillend de onderlip in willen-spreken, en een diepe plooi daarlangs in de wang.

Hij ging naar zijn tante toe, en vatte de hand, die bevig-zoekend op de zijleuning der diepe Chesterfield-canapé waarde.

„Tante, zóóveel familie is in lang niet bijeen geweest... nietwaar Lucie, het oude huis moet zich jong voelen nu er weer een van Duin onder het dak is..."

Zij lachte, en sprak in het gebroken Hollandsch, dat de blinde als grappig-verrassend klankenspel beluisterde:

„Ja, het oude huis der van Duin's . . . de schilderijen kijken mij zoo vreemd aan . . . die bij ons kèn ik zoo langzamerhand . . . maar deze kènnen mij nog niet . . . En ik ben toch óók een van Duin" deed zij lachend verongelijkt.

De blinde oogen waarden langs de wand, waar, boven de donkere betimmering, zij de ernstige-wit-omkraagde gelaten wist.

„Zij zouden dankbaar zijn Lucie, zooals wij, dat je een van Duin gelukkig maakt!"

Terwijl Ferdinand doorpraatte met zijn tante, leunde Baby's arm achter hem om op den sofa-rand; de lichte beroering zòcht hij, en vond er weerstand in, en telkens voelde hij de blinde oogen vagen, en afwijken als in lichte verontrusting om niet geziene dingen. Het gaf hem een besef van niet-doorvoelde zonde, dat hem zwaar woog, en zijn spreken tot Baby ernstiger deed zijn.

Toen de breede deuren opengeschoven werden, was de eetkamer donkerdiep achter het lichte van de salon, alleen fonkelhelder het tafelvlak, waarover het licht uit lage kloklamp afviel.

Ferdinand at zwijgend zijn soep, hij zat aan het smalle tafeluiteinde; tegenover hem zat Clarence, een licht plekblosje onder de oogen, teruggebogen, de hand spelend op het tafelvlak terwijl zij met Alfred sprak, aan haar linkerzijde.

Links van Ferdinand zat Baby, die haar moeder terecht-hielp bij haar beverig tasten: tante Blincke trachtte vriendelijk in te gaan op het praten van de Veere

die tusschen haar en Clarence zat... maar in de aandachtsplooien om haar lachende mond was iets van critisch beluisteren van zijn spraak, dat zij zelve niet wist, zooals een ziende zijn oogen dwang aandoet om niet zijne nevengedachten te doen raden.

Clarence keek langs Alfred naar Trude, die met haren broer, en met Lucie die tusschen Frans Blincke en Ferdinand zat, geanimeerd praatte.

Hij lachte wat goedig-afwezig voor zich heen, de grijze haren in zijn baard zilverden in het lamplicht.

„Ferdinand zal het je beter kunnen zeggen," antwoordde hij op Lucie's vraag, door Trude gesteund: of Brussel nu prettig was in het voorjaar.

Ferdinand ving een blik van zijn moeder op, waarin hij voorgewende animo las en daarom wendde hij zich met zijn antwoord tot Lucie aan zijn rechterzijde, verklarende dat het feitelijk dè goede tijd was om er even heen te gaan.

„Verveelt het je nu al hier, in het oude stadje?" vroeg hij lachend na.

„O neen," haastte zij zich... „integendeel... maar het is een stàp nietwaar? — het is een reisje van niets... en ik wilde er eens heen, ach, zooals je nà de comedie wel eens soupeeren wilt..."

„Zonder het stuk vervelend gevonden te hebben!" lachte hij, en toen, quasi ernstig: „Het spijt mij zoo geducht, dat ik zoo weinig tijd heb om het je hier prettiger te maken, 's middags en zoo..."

„Och," deed zij coquet, Baby betrekkend in het gesprek, „de jonge meisjes hebben dat meer noodig

dan ik, die moeder ben! Met de kinderen heb ik hier al heel wat afgedaan! Utrecht, den Haag, Delft, Leiden..."

Baby had al lang geluisterd, en tante Blincke, die de zorgende hand miste, keek ook, in starren lach opzijde, in de richting waarin zij Baby's aandacht voelde afdwalen.

Baby zeide onverschillig:

„O, wij amuseeren ons wel zònder de jongelui... die hebben geen tijd genoeg voor zichzelf," sprak zij zacht-kalmeerend, wat klankloos-zoet:

„De moderne meisjes hebben zóóveel met zichzelf te doen Lucie... je zult het ook wel ondervinden van je dochtertje!"

„O, Floortje," lachte deze, „wil vast niet trouwen later, zegt zij... zij wil tennis-champion worden!"

„Maar Brussel," hervatte Volnay, „wilde je werkelijk naar Brussel gaan? Doe het dan zònder de kinderen. Maak er geen exploratietocht van, maar een pleizierreis!"

De Veere had geluisterd, en riep: „Natuurlijk Lucie... wij gaan allen samen! Fréquenter les mauvais lieux!"

Hij riep het wat valsch-jeugdig-enthousiast, en tante Blincke herplooide even haar lippen tot lach, toen hij er aan toevoegde: „Alleen jongelui en getrouwden... geen jonge meisjes!"

Clarence haalde de schouders op, en Baby smaalde... „Phu! Brussel... ik zou er je den weg nog kunnen wijzen!"

Allen lachten, en Ferdinand tikte haar quasi bestraffend op de vingers: „Stil, stout klein meisje!"

Even keek zij hem aan, en toen, den lach van haar gezicht samentrekkend in het diep-donker van hare oogen, vraagde zij, terwijl de anderen weer praatten, zacht:

„Je hebt mij nog niet geantwoord Ferdy, van je droom!"

Hij gevoelde haar arm naderen tot de zijne, op den tafelhoek, terwijl hij zich tot haar overboog, en, ondanks zichzelve zonderling ontroerd, antwoordde: „Ik droomde dat... dat je bij mij kwam, en mij strak aankeek, zooals nu, en dat je zachtjes zeide: „Ferdinand je bent een hééle slechte jongen want je zegt nooit een ernstig woord tegen mij en je beschouwt mij als een klein kind!"

Hij wachtte op de uitwerking van dit bedenksel, en ging toen, geamuseerd door haar oplettendheid, verder, onbewust opbouwend wat hij gevoelde: „En toen nam je mijn hand, en zeide: kijk hoe groot ik ben, en hoe oud! En ik zag je oogen groeien, groeien, zooals nu... totdat zij zóó werden... en eindelijk was je heelemaal oogen, en toen werd ik wakker...!"

Tot zijn verbazing, en lichte ontroering bleef zij ernstig.

„Wat een grappige droom," zeide ze, spelend met een stuk brood... en toen, opeens helder oplachend: „Je moet iets gedrònken hebben dien avond!"

Volnay bemerkte in zijn haast tot antwoorden niet, hoe Lucie opkeek, en hen gadesloeg.

Hij boog zich iets verder over tot Baby, en zeide: „Misschien wel... misschien had ik te diep in... jouw oogen gekeken Baby!"

Zij keek, licht blozend, voor zich op het tafelkleed, antwoordde niet direct, en schrikte op, toen mevrouw Blincke haren arm zocht:

„Baby, vergeet je moeder niet!"

Het had wat kortaf geklonken, zooals een blinde wel eens ongewild haar denken verraden kan... en Baby haastte zich haar moeder te bedienen.

Volnay had Lucie's blik gevoeld, en, haar recht in de oogen ziende, begon hij druk te praten over Brussel, en schertste:

„Het is of je nog op je huwelijksreis bent, Lucie... zoo moet je naar Brussel gaan... jullie moesten mij meenemen!"

„De Veere stelde zooeven voor allen samen te gaan, in zijn auto," antwoordde zij, „maar jij was zoo geoccupeerd."

Baby had gehoord, en even schichtig opgekeken; Volnay gevoelde dat ze zijn antwoord beluisterde, en daarom ging hij lachend voort:

„O, was dat de tocht zònder jonge meisjes... dan is Tom een goed geleider!"

„En ik dan?" waagde Lucie.

„Jij... och jij kent alleen Parijs en Caïro...! Jij weet alleen de stereotype zonden als le Ciel et l' Enfer of Restaurant de Paris of de zijzaaltjes van het Casino in Nice...!"

Zij keek hem aan, en schudde lachend-zwijgend het blank hoofdje...

„Alfred heeft mij méér laten zien! Ik weet ook waar jullie komt!"

Ferdinand boog zich geïnteresseerd tot haar over... fluisterend in overmoedig wagen een naam, genoemd onder grinnekend verhalen bij after-dinner sigaren... Het blank-blonde hoofdje wierp zich, vaag lachend in het lamplicht achterover, en toen langzaam terug, strak-zwijgend, lachend: ja.

De lach-wetende blik harer kinderoogen greep Volnay machtig, en hij vroeg verder... woorden die Baby, niet opziend, opving.

En herhaaldelijk kwam in het zwijgend antwoord dat Volnay en Lucie's oogencontact bond, speelsch-zondig herkennen van elkanders onuitgesproken herinnering.

Iets als onbedwingbare, prikkelende pret steeg in Ferdinand, en opeens riep hij luid, schuin over tafel Alfred toe: „Maar je vrouw is prachtig, Alfred, ze kent alles, weet alles!"

„Hoe meen je?" de lachend-vragende kop van van Duin boog zich langs Trude over tafel, en Lucie antwoordde voor Volnay, in grappig herinneren:

„Ferdinand vraagt mij over Parijs...!"

Van Duin's gelaat verhelderde, en, in quasi wanhopig afwerend gebaar riep hij Volnay toe:

„O, Lucie kent méér dan de meeste jongelui! Het is eigenlijk schandelijk...!"

„Maar och," ging hij zakelijk ironisch overtuigend voort: „ik heb haar de verrotte grondvesten van deze oude wereld willen toonen... ter ontwikkeling."

„Baby," lachte Blincke zijn dochter toe, met medelijden in zijn vroolijken stem, „wat vertellen zij daar toch allemaal in jouw hoekje?"

Zij haalde wat nukkig de schouders op: „Ik weet niet pa! Het zal wel weer iets interessants van Ferdinand zijn!"

Men lachte, en Trude, haar zoon over tafel gewildbegrijpend aanziende, zeide bestraffend:

„Ferdinand heeft geen discours waarin niet iets onbehoorlijks is!"

De blinde, zich gastvrouw voelend, verdedigde slap glimlachend:

„En Baby voelt zich genégligeerd, hè, kindje?"

Het meisje weerde nukkerig blozend de beef-tastende hand af, die de hare zocht... maar de slappe lach bleef om de lippen geplooid... en wat de blinde oogen niet zagen voelde het snelle verstand: dat Trude en Lucie een snellen blik wisselden, die botste en in vormelijken lach overging toen het vijandige zich even verraadde...

„Trude," zei Lucie, „je gaat toch óók mee naar Brussel?"

„Als ik gevraagd word?"

En weer trof Lucie het ingénue pruilige in Trude's vraag, waarop de Veere antwoordde, wat luid:

„Maar natuurlijk, al was het alleen om op Ferdinand te passen...!"

Terwijl Alfred met Trude praatte, was het hem, gemakkelijk causeur en verteller, opgevallen, hoe

telkens haar aandacht afdreef tot Clarence, aan zijn andere zijde, en dan geweldzaam tot hem teruggebracht werd.

Clarence zat aan het smalle tafeleind, wat teruggeleund, sprekend met de Veere, telkens voor zich ziende als zoekend hare antwoorden in vage verten.

De Veere sprak, licht overgebogen, geanimeerd tot haar in, telkens, gedachtig aan plicht, de gastvrouw aan zijn rechterzijde betrekkend in het gesprek.

Maar de blinde zocht wat afwezig haar vriendelijk wederwoord. Zij was als vereenzaamd tusschen Baby en de Veere, wier aandacht zij voelde uitgaan naar anderen, en, zenuwachtig, verschikte zich telkens de plooilach om hare lippen.

„Ik heb deze week," vertelde de Veere, „allerprettigst gegeten bij... denk eens, bij Rubinthal!"

„Den bankier" vulde het verstand van de blinde aan, en haar gevoel gaf ironisch commentaar in den zenuwtrek die haar bril licht verschuiven deed.

Ferdinand schrok even op bij het woord, en sprak toen tot Lucie en Baby, die zich tesamen hevig interesseerden voor zijn verhaal over Steynen's revue.

„Wat een interessante jongen!" deed Lucie bewonderend.

„Wat dòl!" overwon Baby's enthousiasme.

„Nu," haastte zich Trude, „en zijn het nu geen behoorlijke menschen?"

„Het was werkelijk prettig om eens niet over gemeenschappelijke kennissen te praten," lachte de Veere, „behalve dan Turner en Watteau!"

„Hoe komt u zoo enthousiast voor hen, tante?" zeide Clarence tergend langzaam.

Allred keek bescheiden-verbaasd van Clarence naar Trude toen deze wat scherp antwoordde:

„Omdat *ik* de ervaring heb, die mij het recht geeft om hen te waardeeren... zoo goed als de Veere!"

„Ik dacht," ging Clarence, als had zij niet verstaan, voort: „ik dacht dat hun reputatie ze alleen nog maar het recht gaf om met jongelui om te gaan!"

„Ik begrijp niet," voer Trude, wat te heftig, uit, „hoe jonge meisjes zoo durven oordeelen. Wat kun jij nu in 's hemelsnaam wéten, en dan nog begrijpen van zulke dingen als reputaties!"

De Veere kwam lachend tusschen beide:

„Het is ondertusschen te veel eer voor hen, dat een nicht en een tante woorden over hen zouden krijgen! Mijn ervaring is, dat het interessante en beschaafde menschen zijn!"

Ferdinand had het laatste gehoord, en haastte zich, zijn verhaal afbrekend:

„Nu, binnenshuis misschien, maar daarbuiten niet meer!"

„Jongen," zeide zacht lachend Blincke, terwijl hij door zijn baard streek: „een goed bankier reserveert die gevoelens voor zakenconnecties!"

„Wat de Veere doet geldt niet voor ons!"

„Nu hóórt u het, mama!" riep Ferdinand triomfantelijk.

Zijne moeder keek hem koud-niet-begrijpend aan, en vroeg helder langzaam:

„Hoe bedoel je, Ferdy?"

Haar blik beheerschte hem, en hij antwoordde slapjes; hij wist niet het breede wanhoopsgevoel dat weer in haar steeg, dat haar deed háten Clarence's positief en machtig afkeuren van haar standpunt.

Vroeger zou zij dat óók gedaan hebben... zij ontzegde zich nu den zin daartoe, en viel de Veere hevig bij, toen deze quasi-wanhopig gebaarde:

„Maar mijn hemel... mogen wij dan ook geen adellijk wild eten, of oude kaas... als die pikanter zijn dan gewone? Het genoegen van zulk een amusante conversatie weegt bij mij ruim op tegen de praatjes van derden!"

„En ik vind," hield Clarence vol, „dat er zekere grenzen moeten zijn. In het buitenland is dat misschien ànders...!"

„Het is hinderlijk," deed nu Trude scherp, „dat je je zulk een oordeel aanmatigt! Ferdinand vindt tenminste steun in zijn verplichtingen als aanstaand hoofd van een handelshuis... maar jij, die...!"

De blinde lachte, nu zenuwachtig tastend in het botsen van die gedachten, en zeide: „Kom, Trude, Clarence is wat èrg gedecideerd in haar oordeel... laten wij er niet meer over spreken!"

Men lachte wat inschikkelijk, en Blincke begon terstond een herinnering te vertellen aan een dergelijk geval... een verhaal dat in de grappige oplossing ervan ontspanning bracht in de éven beroerde gemoederen.

De blinde ontspande ook de lachplooi om haar

mond; háár was het incident ook onaangenaam geweest; in haar diepste zelve combineerde en overdacht zij veel. Het samengaan van de Veere en Trude gaf een nieuwen stoot aan oude, half uitgewerkte overpeinzingen.

Zij mòcht Trude niet; om het ledige van haar bestaan, om haar heerschen over Ferdinand verbaasde zij zich. Maar al het oorspronkelijke, verdraaide of gewilde in haar verontrustte, en bracht lichten twijfel... waaròm was Trude zoo, wat wìlde zij in den trant dier bijzaken styleeren voor zichzelf in begoocheling?...

De Veere was haar onverschillig; zij had nooit veel over hem nagedacht... maar soms, een enkele maal als Trude toevallig over hem sprak, had haar getroffen de quasi luchtige toon waarin zij ook de gedachten uitsprak die kwalijk pasten bij haar persoon.

Dit had de blinde mevrouw Blincke wel eens doen denken... doen rafelen, pluizen en overwegen...

En ook dit, dit nauw merkbare verband tusschen de Veere's voorkeur, en de plotse heftigheid waarmede Trude verdedigde, wat in haar een onverklaarbare pose geweest scheen... dit deed de blinde denken, terwijl weer haar lachende plooimond rondging, haar gastenkring.

Misschien, dacht ze, was het beter geweest ze niet samen te vragen.

Boven, in de heerenkamer werd de koffie gebruikt; Lucie had een cigarette genomen, en terwijl Volnay

haar een lucifer voorhield, keek zij op, en het licht viel op haar lachende oogen.

„Kom eens mede, Ferdy!" zeide zei, de rook uitblazend, en hij volgde haar in een hoek, waar zij, leunend tegen een boekenkast, fluisterde:

„Wat doe jij met Baby?"

Haar vraag prikkelde hem meer dan dat zij verbazing bracht. Hij praatte gaarne over allerlei dingen met Lucie, waarover jongelui bij voorkeur, quasi ernstig, spreken met jonggetrouwde vrouwen.

„Ik, met Baby?" vroeg hij, „wel, stoeien zou ik denken!"

„Het is geen stoeien!" lachten helder haar wetende oogen... „het is veel verfijnder!"

Volnay gaf haar blik terug, en toen, zich tot haar overbuigend vroeg hij:

„Dan wil je mij wel zeggen wàt het is?"

Haar antwoord stelde hem teleur:

„Het kind is op je verliefd!"

„Nonsens!" deed hij ongeduldig, „dat kan niet op haar leeftijd!"

„Juist wèl, domme jongen!" zeide zij, nu ernstig, en toen knik-lachend:

„Dank je Baby, ja mèt suiker en melk!"

„Kijk," ging zij voort, „zooals zij nu naar jou en mij keek, zoo zal zij zich later nooit meer verraden!"

„Lucie, je verbeeldt je méér dan er is... hoogstens, nu, hóógstens is er misschien zoo'n gevoel, zoo'n onbewuste drang... misschien een doorvoelen van

den onbewusten wensch die nu eenmaal in een man is!"

Zij negeerde zijn bekentenis, en ging rustig voort:

„Wat jij voor verschillende dingen houdt, dat is bij een vrouw, en zeker bij zoo'n kind, één!

„De gevoelens bij haar zijn zóó natuurlijk en onvoorwaardelijk, dat je jezelf op een hoog standpunt moet plaatsen om er niet in vast te raken!

„Van zoo'n kind kun je àlles, letterlijk alles... Neen, Ferdy, lach nu niet!"

Ze zeide het met een koel-rijpe ervaring, die hem grappig aandeed... het blonde vrouwtje... en zij ging voort: „Ik wéét wat er bij een man al niet objectiviteit belemmerd, b.v. ijdelheid, genotzucht, superioriteitsgevoel... Maar denk erom Ferdy, wat ik je zeide. Als dat kind verliefd op je is, dan is zij zoo naïef dat onbewust te gevoelen in een soort... een soort onbehoorlijk realisme...!"

Volnay zag haar licht blozen terwijl zij het zeide, en het streelde hem te weten, dat het zeggen van dit haar aangenaam was!

Hij lachte: „Dank voor je moederlijken raad!"

Zij verdedigde bedekt: „Mijn Floortje is bijna in dien leeftijd!"

„Nu," besloot hij, „als zij wordt zooals haar moeder, dan pretendeer ik..."

„Alfred," lachte Lucie, „hier krijg ik een aanzoek om Floortjes hand!..."

„Boem" deed de deur, en Blincke schrikte: „Baby is altijd zoo wild."

„Ferdy," zei Alfred ernstig, „wat jij moet doen,

dat is trouwen met een Amsterdamsch meisje! Vreemdelingen als wij onteeren je geslacht!"

„Och jij!" lachte Ferdinand, „ik hoopte dat je sentimentaliteit van dien eersten dag wel wat bekoeld zou zijn!"

Boven, op haar donkere slaapkamer, was Baby. Zij lag voorover in een wit cretonnen fauteuil voor het raam. Het invallend licht van een straatlantaarn streepte over haar licht japonnetje.

Vreemde schaduwen speelden langs het plafond: de schaduwen der lichtbebladerde takken van grachtenboomen, en het kaatsen van lichtglimmers uit het traagvloeiende water. Een lichte avondwind trilde even tegen het half opgeschoven schuifraam, en deed de jaloezie zacht kreunen in roestig-ijzeren hengsel.

En Baby snikte heftig en klagelijk, zònder tranen, in krampig verdriet.

Beneden klonk vaag stemmengeroes, en enkele klanken van de piano, waarop Ferdinand even speelde.

Op eens klonk, luider, Lucie's lach... en Baby snikte intenser en heviger... en zakte weg in den fauteuil, waarop hare tranen af gingen droppen, en zij bleef daar liggen als een vormeloos hoopje verkreukte mousseline, en verwarde haren...

ZESDE HOOFDSTUK.

In het coupétje reden Ferdinand Volnay en zijn moeder huiswaarts. Het gelige licht der straatlantaarns speelde in de glansflonkerende ruiten. Telkens verzwakte het even, om bij de volgende lantaarn weer zachtkens aan te sterken, en te stijgen in volheid, tot het glansde van lichtende puntjes en gebroken kleuren in de schuin afgeslepen ruiten van het venster.

En het veerende rijtuig deinde voort, achter den gelijkmatigen langen sprongdraf van het paard: klàk, klàk, klàk over de keien, licht tinkelen van tuig, en dof rollen van gummi onder het schragende veerenstel. Het licht viel telkens in, glanzend over de bultende zijde-bekleeding van het rijtuig-intérieur, en over de lachende gezichten van Ferdinand Volnay en zijne moeder.

Zij praatten druk tesamen. Er was oprechte vreugde in Ferdinand, vreugde om het jolig jonge van zijn moeder, die nu schertsend sprak van wat hen beiden geprikkeld had in de korte woorden van dien middag.

Na het diner was nòg eens het gesprek gekomen op de Rubinthal's en toen was het Alfred's rustige stem geweest, die gepleit had vóór het verkieselijke van een amusante conversatie bóven stijf Hollandsche vormelijkheid.

En in Indië dan, had hij uitgeroepen, en op reis... mijn hemel, de tijd der regenten is toch voorbij; wij dienen ons toch aan te passen.

Volnay was even verbaasd geweest, en had met angst gedwaald op den triomfantelijken blik dien zijne moeder hem toe moest werpen...

Maar zij zweeg, en keek vóór zich.

Toen was hem opeens het gevoel gaan bekruipen, dat hij haar onrecht aandeed, met het voortdurend vervolgen om zulke kleinigheden.

Hij zag zichzelve zooals hij altijd vreesde te zullen worden hier in Amsterdam: een vormelijk, ongevormd karakter, een provinciale figuur in de wereld-buiten-Nederland. En het zwakke in zijn wezen had onmiddellijk Alfred's oordeel aangenomen als het meest wijde...

„...Wanneer er niets zéér speciaals op die menschen is aan te merken... wel, dan is er ook geen bezwaar om met ze om te gaan," zeide Alfred.

„Wat is ten slotte vaag gemurmureer? Het treft alleen grootheden die tot een middelmatige trap zijn opgeklommen... in een verder stadium verstomt het weer."

Er was nog even over gepraat, en nu was in Volnay de drang om het goed te maken van dien middag; om geen pietluttige oude brombeer tegenover zijn jonge moeder te zijn, die hem niets verweet.

Zij zelve was opgeruimd, zonder te weten waarom of waardoor; misschien was het het licht-luchtige dat de Amerikanen meebrachten in het soms zoo beklemmend

zware der oud-Hollandsche vertrekken... het lichtluchtige waarin zij zoo graag haar eigen wezen dacht, en dat zoo moeilijk merkbaar was in deze doorgaans zoo doodsche omgeving.

Zij gevoelde zich verjongd en opgewekt op dit oogenblik, zooals zij zich vroeger voorgesteld had met haar zoon uit te gaan.

„Jullie lijkt zuster en broer," had Alfred bij het afscheid lachend gezegd... „alleen Ferdinand kijkt soms te veel als de òudere broer!"

„Dat is ook wel eens noodig" had Volnay geantwoord.

Toen zij in de vestibule stonden zeide Trude: „Ik kom nog even bij je, op je kamer Ferdy!"

En hij was vlug vooruitgegaan, en had de schemerlampen aangestoken; de haard brandde niet meer.

Hij deed zijn huisjasje aan, en even later kwam Trude binnen.

Hij hielp haar uit de avondmantel, en, zich overbuigend over haar schouder, drukte hij een kus op haar frissche wang.

Zij bleef zoo staan, en wees op den spiegel... Ferdinand keek, en lachte.

Zooals hij haar zag, licht beschenen door het lage lamplicht, de schouders éven ongedekt, en zichzelve daar achter met de avond-mantel glans-plooiend over zijn arm, geleken zij gelieven.

Zij boog zich wat coquet opzijde en lachte: „Nietwaar, Ferdy, een òude moeder heb je niet!"

„Ik zou mij kunnen voorstellen, dat ik een conquête gemaakt had..." lachte hij.

Zij nam een cigarette, en nestelde zich in den hoek van zijne groote canpé, die schuin voor de haard stond; Ferdinand zat in een fauteuil aan den anderen kant.

„Wij zouden het ons toch veel gezelliger kunnen maken," zeide zij, „wanneer je niet zooveel uit was... als ik hier nu 's avonds bij je kwam zitten met een boek..."

„Aan de logika mankeert alleen de factor dat ù zoo dikwijls uit bent."

„Maar jij amuseert je!"

„En u... niet?"

Zij lachte wat weemoedig voor zich heen, en toen, zich verzettend tot scherts:

„Jij hebt een twééde thuis gevonden... nietwaar, Ferdy, jij wordt een huisvader!"

Zij zeide schertsend wat zij het allerminst van hem verwachtte, en het geringschattende in zijn toon deed haar genoegen, toen hij antwoordde:

„Laten we niet zwaar op de hand worden mamaatje! Daar zijn wij geen menschen voor!"

„Krijg je veel brieven van haar?" vroeg Trude, en met onderdrukte pret: „ook sentimentéele brieven? Kom, ik ga in je bureau rommelen!"

„Neen," weerde hij af, zwak.

Zij was opgesprongen, hem snel ontwijkend, en was nu achter zijn bureau, waarvan zij een der laden, hij sloot ze nooit, opentrok.

Hij hield, achter haar staande, haar pols vast, maar met een gil-lachje maakte zij zich los.

„Kom, Ferdy, geheimen voor mij?"

„Ja," deed hij gedecideerd, „de eene vrouw heeft er altijd pleizier in de andere belachelijk te maken!"

Zij rommelde in de lade....

„Ajakkes, niets dan cotillon-dingen en balboekjes... net een meisjesverzameling..."

„Nu ziet u het zelf," overtuigde hij, „wat is daar nu aan!"

„Maar hier!" zij hield een pakje in de hand.

Hij trachtte het haar af te nemen, maar zij sprong op en vluchtte licht naar de canapé, waar zij een hand afwerend naar hem uitstrekte.

„Kom, mama!" trachtte hij nog... en toen, als verontwaardigd:

„U bent onbescheiden!"

„O, Ferdy," lachte ze, wat schel, „wie is er nu zwaar op de hand?"

Hij was weer in zijn stoel gezonken en keek toe hoe zij het pakje doorzocht. Zijn gevoelens waren gemengd: eenerzijds wist hij veel aardigs in Gerdy's brieven, waar hij mee pronken kon als met haar lieve figuur... anderzijds wist hij de nieuwsgierigheid zijner moeder die briefjes, kort en eerlijk, onwaardig.

En ten slotte was er, zéér latent in hem, en onbewust, de hoop, dat zij er iets in vinden mocht dat haar belangstelling of ernst wekken zou... en hij wachtte, lezend van haar gezicht.

Zij keek ze snel door, de briefjes, een voor een,

zonder haar gelaat, dat ietwat strak geplooid scheen, te vertrekken.

De laatsten liet zij ongelezen.

„Heel behoorlijk," zeide ze eindelijk, ernstiger dan ze wilde, „ik ben ontevreden!"

Zij observeerde Ferdinand; onlangs had de Veere haar gezegd, dat hij de gewoonte bij Ferdinand opgemerkt had, om weinig over zijn amusementen te spreken, „en dat is een leelijk teeken" had hij er aan toegevoegd, „want dan gaat hij eenzaam moraliseeren, of, — wat nog èrger is — met haar práten!"

En toen had Trude op eens een hevige jalousie voelen rijzen; zij trachtte hem nu zoo weinig mogelijk met zijne gedachten alléén te laten. Het ergerde haar dat Ferdinand zoo gedecideerd zwijgend zijn eigen weg ging, en daar kwam bij, als vaste grond, haar angst om voor hem een quantité négligable te worden.

Het ging den verkeerden kant op; wat zij zich van haar zoon gehoopt en voorgesteld had, dat was een zelfstandig man, een soort rustige steun, iemand die ietwat hautaine opvattingen voor háár behouden zou, en voor haar alleen.

En nu ging het verkeerd. Zij had gehoopt, dat Ferdinand door Gerdy zou vinden, dat zekere apatische, dat mannen in liefdeszaken gentlemen doet zijn; een zekere geringschatting voor het physieke der vrouw en een innig behagen in haar psyche, kortom, de ietwat paradoxale heldenfiguuur, die zij zich droomde.

Zij had Ferdinand groot willen hebben, spoedig groot en sterk, opdat hij haar zou vertellen: niet de

verliefdheden van een schooljongen, maar de avonturen van een man... waarvan de beschouwing in hem een levensbeschouwing versterken zou, die reeds lang de hare was...

Maar Trude's natuur was ook hier eenvoudiger geweest dan hare gevoelens en wenschen. Het snel ontbolsteren van haren zoon tot man was gegaan, zooals een kind het, in grooten haast en ongeduld een bloemknop tot bloem wil doen... De bloem, wat klein en lorrig, wat rimpelig-verbaasd in het zonlicht... zoo was nu Ferdinand; en het was, wanneer hij zijne oogen dichtkneep achter de lorgnetglazen, zooals hij veel placht te doen, alsof hij zich inderdaad wat gewelddadig gerijpt gevoelde in zijne omgeving.

Trude, achterover geleund in de canapé, haar arm over de leuning slap afhangend, observeerde hem.

Soms verbaasde zij zelf zich er over, hoe zij zoo koel hem observeeren kon.

Hij keek vóór zich, als in aandacht, ietwat voorover, de handen tesamen op zijn knieën.

„O Ferdy — je bent ongezellig!"

Terwijl hij naar haar opkeek, trof hem het behaagzieke van haar pose, en hij lachte:

„Soms denk ik wel eens dat ik een héél pretentieus jong vrouwtje heb, die mij om haar vinger windt en dat bent u dan!"

„Bah, Ferdinand, hoe kan een man zóó'n bekentenis doen! Nu en dan wanhoop ik aan je. Je bent niets geen flirt! Voor Lucie ben je het kleine neefje, en voor de nichtjes de groote neef; en ik heb dikwijls

het gevoel van de poes te zijn, voor wie geen heer groot is!"

„En," ging zij nu langzamer voort, „hoe ben je voor háár? O, ik zou het dòlgraag weten, hoe je dan bent Ferdy, en wat je zegt, en hoe je doet. Ik zou één uur in haar huid willen zitten om je zoo te zien!"

„Mama, hoe kan een moeder nu zoo spreken... u ontziet niets om u te amuseeren!"

Haar stem klonk onecht, helder met een lichtsnerpende bijtrilling, toen zij geanimeerd riep:

„Och, saaie jongen!... kom, speel nu eens dat je mij het hof maakt!"

Zij wipte coquet hare voetjes op de sofa, en keek hem van terzijde aan.

Hij had zich niet verroerd, en zij riep nog eens, door den naklank harer woorden: „Kom?"

„Het lijkt er veel op, dat u mij om den vinger windt," zeide hij opstaande.

„O, Ferdy, wat bèn je dróòg," deed zij teleurgesteld.

„Neen mama," voer hij uit, „maar u speelt ook zóó comedie. Altijd speelt u comedie, waar u bent en tegen iedereen... zelfs tegen mij."

Pratende stapte hij aldoor heen-en-weer langs en om twee fauteuils:

„Toen ik drie jaar geleden uit Engeland kwam voelde ik mij zoo frisch en jong als ik nu haast nooit meer ben. Misschien ligt het aan mijzelf... ik weet het niet. Misschien beschouwt u mij wel veel te veel

als een persoonlijkheid. Ik ben zwak, dat weet ik wel, en ik...!"

„Kom, Ferdy," viel zij hem in de rede... „er is toch geen reden om zoo uit te varen... Ik verwijt je toch niets... Ik zeg alleen maar, dat je zoo ernstig bent. En dat erken je zelf! Kom eens hier!"

„Neen," hij zeide het met iets smartelijks in zijn stem, en, met een hartstocht, die zij niet van hem kende, ging hij voort: „Soms wilde ik wel eens wèg zijn, hiervandaan zooals Alfred... U hebt niets aan mij, en niemand hier heeft iets aan mij. Ik loop hier rond en verveel mijzelf en anderen."

Hij bleef voor haar staan, en, zonder haar aan te zien: „Ik wil weg, en het gáát niet... er zijn dingen die ik niet weet, en die mij hier vasthouden. Ik háát soms de stad; het is of er een lijkenlucht kan hangen... en toch..."

Trude nam zijn hand; zij voelde een lichten schrik over zijn plotse uitvaren, en drong haar ergernis terug; de Veere hàd gelijk gehad. Ferdinand wàs onder verkeerden invloed!

Zij trok hem tot zich neer op de canapé, en vatte zijn onwillige handen.

„Wanneer je je ongelukkig voelt, dan ligt dat aan je zelf. Je moet boven de dingen en omstandigheden leven, niet er tusschen... begrijp je?"

Hij keek haar vragend aan, en zij vervolgde:

„Kijk... een man moet gunsten géven... geen gunsten ontvangen. Wanneer je dat bedenkt, onder

alle omstandigheden, dan blijf je meester van alle verwikkelingen.

„Daarnet zeide ik je, dat je niet zwaar-op-de-hand moest zijn. Dat was heusch geen gril, zooals je dacht! Wanneer ik zwaar-op-de-hand geweest was, dan was ik nu al een vervelend oud mensch. Gebruik mijn ervaring Ferdy, analyseer geen stemmingen en toestanden... neem de gelukkige oogenblikken zooals ze nu en dan tot je willen komen... en leef!

„En wees nu niet boos om het vermoeden, maar ik vrees dat er andere invloeden zijn dan de mijne, en die van je zelf, die je zoo maken..."

Zij bemerkte, hoe hij even opkeek, ietwat wantrouwig, en, snel, met een vermoeid gebaartje naar haar voorhoofd, besloot zij:

„Maar ach hemel, wij hebben alweer te véél gepraat... al dat praten helpt niets... geef mij een cigarette!"

Zij ergerde zich, en vond hem afschuwelijk bête en kalverig. Hij gevoelde het, en het verraste hem te bemerken, dat hij er zich niet aan ergerde... en, terwijl in kortstondig zwijgen de weelde van dit superioriteitsgevoel hem sterk gemaakt had, zeide hij eerlijk, wat jongensachtig:

„O, dwaas moedertje... en tenslotte zijn wij zoo precies hetzelfde. U ergert u over mijn reserve, en ik mij aan de uwe. Wij willen elkaar geen van beide lastig vallen omdat wij ons schamen om onze jaloerschheden. En dan gaan we elkaar stiekum zoo'n beetje sarren..."

„Och, jouw speciale connecties zijn niet van dien aard, dat ik er zoo jaloersch op zou behoeven te zijn," deed zij hautain.

Het verstoorde hem niet, en hij amuseerde zich om het dédaigneuse van hare korte woordjes.

„Laten wij tenminste afspreken, dat wij elkaars volle vertrouwen hebben!" stelde hij gul voor.

„Goed," deed zij koel... even doortintelde haar een gevoel van onbehagen, om de consequenties die haar dit onmogelijk maakten... Even zag zij zich zoo èrg klein en verworden tegenover het jongensachtige van zijn gulheid.

„Kom, moedertje... is dat nu het enthousiaste antwoord?"

Nu zag zij opeens haar eigen systeem van lichteluchtigheid als een laatste mogelijkheid voor zich, en, met de vertwijfeling waarmede zij het zoovele honderden malen in de laatste jaren had weten aan te grijpen, dwong zij er zich ook nu toe.

„Ja, Ferdy... wij begrijpen elkaar... en ik zal jouw goede vriendin blijven, niet?"

Hij sloeg zijn arm om haar schouder.. en opeens lachte zij vroolijk...

„En zoo zijn wij het dan toch ééns geworden hè?... met een òmweg!"

„Met een omweg!" herhaalde hij... „en wij hebben elkaar ook nóódig, nietwaar?"

„Helaas, ja," deed zij grappig vertwijfelend... „het is een collage!"

„Een collage!" lachte hij... „een wanhopige collage!"

Zij bleven nog lang bij elkander, en de vroolijkheid kwam in hun beider luchtige gemoederen, toen zij spraken van den tocht naar Brussel... en van allerlei andere kleine projecten.

En zij zat op zijn divan, en schertste en keuvelde, zooals zij dat zoovele avonden gedaan had; en het halflicht der lage lampen omving hun beider blijde stemmen, als die van gelieven zoo gelijk klinkend.

* * *

Een nonchalante portier in hemdsmouwen, met een gala-pet achterop zijn goor-brute kop, liet Ferdinand voorbij, toen deze de kaart toonde, die Steynen hem gegeven had.

De vestibule van het theater was tochtig en kil; in het daglicht zweefden stofwolken op van matten, die uitgeklopt werden door twee knokige schoonmaaksters, de rokken hoog-opgebonden in proppige bulten van achteren, de beenige werkarmen bloot.

Volnay ging ze voorbij, en trok de leerbekleede tochtdeur open.

„Ssst" deed een bediende die er achter stond.

— — — — — — — — — — — —

Kil-wijd was vóór hem de zaal; door smalle vensters, ergens hoog, vaag doorschemerd, kwam diffuus licht, en viel grauwig over stoelenrijen, en stoffige matten loopers, en glimmende koperen leuningen. Achterin de zaal was vreemd-klein het tooneel, een lichtperspectief van hard-feestelijke kleurigheid.

Juist terwijl hij binnenkwam hield piano-spel abrupt

op, dat kil door de ruimte naschalde, en daarboven uit, hol, twee ruzie-stemmen van mannen.

De een stond op het tooneel, en gebaarde in de ruimte vóór zich, en de ander snelde, luid sprekend met stommelsprongen het trapje op naar het tooneel.

„Neen meneer, néén, meneer!" drong de naheigende stem aan, dat ìs niet de bedoeling; u doet zóó, en het moet zóó," en met wijde bewegingen werd het uitgelegd.

De ander knikte geruststellend van já, já, en bleef alleen op het tooneel achter.

De piano-deun zette weer in, hol klankerig door de ruimte, en, ongeanimeerd, met hàlve stem, zong de man het liedje over, mal-piasserig gebarend nu en dan, slungelig in zijn gewone, wat sjofele kleeren.

„Zijn de dámes klààr?" riep, dwars door zijn zingen een stem uit de zaal, en, bij het refrein kwamen van achter de linkervoorcoulisse, vijf of zes meisjes te voorschijn, die het refrein meezongen in danspassen, gelijk bewegend, het tooneel rondgaand.

Ferdinand was, geamuseerd, achter in de zaal blijven staan; de meisjes droegen lange mantels, de kragen hoog, voor de koude en hun stemmen klonken mat en schril; Volnay keek strak naar de eerste, het was Gerdy.

Haar bewegen was mat en ongemaniereerd als dat der anderen, zij zong haar liedje mee zonder aandacht, en de danspassen over het kale tooneel, in de straat-costuums, ergerden Volnay.

Gek — dacht hij — zooals dat er nog in zit...

dat vreugdelooze, dat zingen en spelen voor het geld... Het moet een sleur zijn!

Toen het liedje uit was, ontspande zich als met één ruk de geforceerde situatie op het tooneel.

De meisjes slenterden, de handen diep in de jaszakken rond, hunne rokken vóór zich wegschoppend, draaiend op hunne hakken... en de zingende meneer liep naar Gerdy, en wees haar iets aan in een boekje.

Toen lachte hij goedig tegen haar en klopte haar op den schouder, ging weg, draaide zich weer om, en bleef met haar praten, met belangstellende knikjes en gebaren.

Ferdinand was naderbij gekomen; in een der achterste rijen zag hij, heel alleen, Bik zitten.

Zij at een broodje waarvan nog gedeelten in een papier op haar schoot lagen; in het bont dat zij omgeslagen had, hingen witte kruimeltjes.

Toen Volnay haar begroette, veegde zij met een klein zakdoekje haar mond af, en excuseerde zich: „O, het is een hel, waar Steynen ons in gebracht heeft, zoo koud... en zoo náár."

Zij lachte hem toe, coquet, wit haar tanden.

„En de Revue?"

„Ach, wel aardig geloof ik. Wel origineel... maar of het publiek er van wil weten...? Kom je net?"

„Stel mij eens voor," zeide hij rondziend, „ik ken hier niemand!"

Tegelijk zag hij, staande voor een der eerste stoelenrijen Steynen, die hem toewenkte, en toen met

een gebaar van „pardon, éventjes!" zijn gesprek afbrak.

Leo nam zijn arm, en voerde hem mee, het hellende middengangetje af, tot voor het tooneel, waarop Gerdy nog met den zanger stond te praten.

Toen zij Volnay bemerkte, kwam opeens een lach op haar ernstig gezichtje, en zij riep:

„O, Ferdy, dat is leuk, ik kom!..."

Zij nam den zanger bij de arm: „Vooruit Victor, je moet kennis maken met mijn màn!"

Ferdinand lachte om haar trouwhartigheid; zij kwam naast hem staan, stak haar arm door de zijne, die zij stevig tegen zich aandrukte en stelde den plechtiglijk buigenden acteur voor.

Ferdinand kende hem bij reputatie: den komiek van het gezelschap... en vol verwondering bemerkte hij de onderdanige ernst, waarmede de man hem begroette: in begrijpen van wie-en-wat-hij-was de oogen eerbiedig opgeheven. Een trek van bijna zorgelijken ernst op het groevige gezicht, waarop de neus, de groote ietwat scheeve neus waarom hij bekend was, nu òngrappig en plat burgerlijk lijnde:

„Meneer," zeide hij langzaam-plechtstatig, „het is mij aangenaam, temeer daar ik het genoegen zal hebben veel samen te werken in dit stuk met Mevrouw uwe vriendin!"

Volnay wist even niet hoe hij deze toespraak moest opvatten, maar in de eerbiedige oogen van den acteur zag hij zooveel plechtstatigheid, en zelfingenomenheid over zijn woorden, dat hij hem hartelijk de hand

schudde, en hem verzocht Gerdy goed bij te staan.

„O meneer," lachte de ander, met een plots gerezen tooneellach op zijn groevige gezicht... „tooneelbloed heeft geen bescherming noodig... mevrouw is thuis op de planken... zoogoed als ik, oude rot!"

„U bent immers al jaren hier...!" vond Volnay, en toen de ander zich in postuur zette tot een breede uitwijding duwde Gerdy zijn gebarende arm naar beneden en besliste:

„Nu, dat vertel je maar eens een anderen keer!"

„De jeugd, de jeugd zonder eerbied," lachte de acteur Volnay toe.

Bik was komen aanslenteren; aan haar arm voerde zij een klein donker meisje mee, wier glanzige oogen lachten van onder lange, opkrullende wimpers. Om haren mond was de trek van tevredenheid, van onevenwichtige menschen.

„En hier, Ferdy," riep de oude actrice met een stem als ontsluierde zij, triomfantelijk, een lang bewaard geheim:

„Hier is de glorie van het tooneel, juffrouw Suzy, die solo in het koor danst!"

Juffrouw Suzy, die-solo-in-het-koor-danst, knikte, „meneer! áángenaam!"

Onwillekeurig schoot Volnay in een lach en zij keek verbaasd naar hem op. Hij vraagde haar van allerlei, en spoedig lachte zij met hem mee.

Volnay amuseerde zich uitermate; Bik stelde allerlei menschen aan hem voor, en alras was hij er aan gewend dat zij reeds van tevoren zijn introductie kenden, en

die als natuurlijk, en ook als vereerend-voor-hun-gezelschap beschouwden.

Alleen de oude acteur, Victor, had spoedig iets vaderlijks in zijn — overigens eerbiedigen — toon gebracht.

Hij klopte Volnay op den schouder, en lachte: „uw vriend heeft goede momenten in zijn Revue... en tòch, gelóóft u mij meneer, pákken zal hij het publiek niet. Wij, die er al zoo járen meeloopen, wij kennen Jan-publiek, en weten waaròm hij lacht.

„Om stommiteiten meneer! om laffe woordspelingen en grappen, die je je zou schamen om te zeggen... als je niet op het tooneel stond. Want het is daarmee netzoo als met de gevleugelde woorden van vorsten: òmdat zij het gezegd hebben is het waard om herhaald te worden... dat komt door de geheimzinnigheid die gewone menschen met bovenmenschelijken macht, omgeeft.

„En zoo is het ook met ons. Ja meneer! Neen, lacht u niet, pardon, wij artisten hebben ook zoo'n waas van geheimzinnigheid om ons heen. Als wij wat zeggen is het wat bijzonders!

„En dàt meneer..." hij boog zich vertrouwelijk tot Volnay over, die het hoofd wendde om de ietwat onsmakelijke geur, die den man omgaf, te ontgaan, „en dàt meneer, moet een revue-schrijver begrijpen! Het moet geen meneer-met-ideeën zijn, die achter zijn bureau zit, zooals uw vriend!

„Zulke zijn er méér geweest, en hun revue's waren slechter...! Het moet er een uit-het-publiek zijn, die

zich niet schaamt voor zichzelf, om al die weeë flauwiteiten òp te schrijven... omdat hij in zichzelf het publiek hóórt lachen, als hij ze schrijft, omdat hij de situaties kent.

„Flauwe bakken meneer... en dan beentjes, en lieve snuitjes... zooals Suzy... wàt, kindje, die hebben wij noodig!"

Hij trok haar bij de arm naderbij, en streelde haar kin:

„Blijf af, oude gek!" deed zij snibbig, vergoelijkend lachend tot Ferdinand... „kunt u nou begrijpen dat zoo'n vent de zaal avond-aan-avond aan het lachen krijgt?"

„Een gàve, een..." lachte Ferdinand, maar de man weerde af, met iets duivelsch in zijn vreemd doorgroefde gezicht, en lachte met zwartige tandstompjes:

„Routine meneer... maar daarvoor moet je ondervinding hebben! Zoo'n jong ding, ach, dat springt maar zoowat mee!"

„Je krijgt je wacht niet vanavond, Victor!"

Bik draaide zich om, en nam haar in bescherming: „Kom maar hier kleintje... is die oude duivel weer aan het treiteren?..."

„Vooruit, opschieten," riep een druk gebarende heer met een hoed achter op het hoofd... „weg jullie, of stil zijn; we moeten het laatste deel van II nog eens hebben!"

Bik wilde Volnay voorstellen, maar de régisseur maakte een vaag gebaar: „aangenaam meneer, gaat u ergens zitten, hier of daar...!"

„Kom hier," zei Bik en trok hem op een stoel naast zich, „dan kun je Gerda nog even zien!"

Volnay stak een cigarette aan, dook wat dieper in zijn jas, en keek om zich heen.

Grauwig in schemer was de zaal; achterin werd gerammeld met koperen voorwerpen, in het buffet, en slordige kellners liepen rond in hemdsmouwen, en met witte schorten voor. In de stalles zaten hier en daar groepjes acteurs, die voorloopig niets te doen hadden; in de middengang stonden twee mannen te praten, rookend sigaren, waarvan zij de rook lieten ontsnappen uit hun mondhoek terwijl zij peinzend een oog dichtknepen, om dan weer opeens heftig uit te vallen, gebarende als bij een twist.

Bik stootte Volnay aan; en duidde terzijde, waar twee koristjes in licht bont, stonden te praten met een bediende, en gesmoord lachten.

„Nu zie je eens, wat er hier alzoo aan het tooneel komt!"

Ferdinand haalde zijn schouders op.

„Hun broer misschien... of een vriend van hun broer..."

„Des te erger," voer zij uit, „dan hooren ze hier zeker niet."

„Maar goede Bik," deed hij betoogend, „wat wil je dan; dat er hier alleen freules en douarières komen spelen... hier, in deze zaal, en met dit salaris...?"

„Zoo," zij verzette zich beleedigd; „zoo, en voor ons komt het er niet op aan; ik weet het wel, ik ben geen douarière, en Gerda geen freule... en jij

vindt dat wij hier hooren! Dat hebben wij nu van dat jongensachtige gedoe van jullie; eerst sleep je ons er in, en dan..."

Haar gezicht, bepoeierd dien morgen, onder het donkere haar, door een klein hoedje, wat schuin, gedekt, werd strak van verontwaardiging, en Volnay haastte zich, met geruststellend te zeggen: „maar Bik, het is toch een pleiziertje, dat je Steynen, en ook mij er mee doet... het is toch zijn revue!"

„Een mooie revue," schamperde zij, „de meeste van die hansworsten hier snappen niet eens wat ze zeggen... hoe wil het publiek het dan doen? En dan de gelegenheid; ik heb nog nooit met zoo'n beest van een régisseur gewerkt! Hoor hem eens te keer gaan!

„De eenige waar hij respect voor heeft, dat is die kleine Suze; daar houdt hij het mee, en ze krabt hem z'n oogen uit wanneer hij met de andere meisjes beginnen wil... En dan de kerels die er mee doen, kijk, die, en die, en die..." — zij wees om zich heen — „het zijn kappersbedienden... behalve dan die oude Victor; daar heb ik nog mee gespeeld, vroeger, onder Bels en Vervé..."

„Stil nu," bedaarde Volnay haar... „het schijnt dat er iets zal gebeuren."

De pianist préludeerde, en de klanken van het instrument gingen hol door de ruimte.

„Nou, anpakken!" riep de régisseur, „het is geen werk om hier aldoor te repeteeren, als jullie dus niet je behoorlijke best doet, weg die kop... zoo, vooruit!"

Het speet Volnay dat hij de scène niet genieten

kon; hij zag terzijde Steynen zitten, die geen goed- of afkeuring toonde op zijn belangstellend, als in verbazing gerimpelde gelaat... Wat hij verstond van de liedjes geleek hem verwonderlijk plat soms, en dan weer zonderling filosofisch; de dialoog, zonder veel nuanceering gezegd, leek vlotter.

En naast hem hield het ijverig vertellen van Bik niet op, met kwalijk gedempt gefluister. Zijn belangstelling zakte, en bracht hem in een onbehagelijk humeur, hij vond de omgeving viezerig en onbelangrijk.

Het stuk kon hij moeilijk volgen door het voortdurend herhalen van coupletten, en de matte actie; het eenige dat hem boeide, was een liedje dat de oude Victor in de een-of-andere scène zingen moest.

Blijkbaar stelde hij een voddenraper voor; terwijl de oude acteur zong, wat krakerig, keek hij wijd uit, achter in de zaal, als las hij daar de woorden, en, als mechanisch verdiepten en verbonden zich de diepe plooien van zijn gezicht tot een tragisch masker.

Zijn liedje klonk vrij simpel, en, nauwelijks verstaanbaar, viel hij telkens in het rhytmisch refrein, dat ongeveer was als:

„Hier een prul, en daar een lapje
Scharrel ik tesamen, snap je
Al die afval, weggesmeten,
Helpt mij aan mijn schamel eten,
Wat niemand meer gebruiken kan,
Dat is voor de vullesman,
Die verzamelt stuk voor stuk
De afval van 't geluk!"

Met een verrassende wending bracht nu het liedje verband met des vullesmans huwelijksleven. Het volgend couplet verhaalde van de lichtzinnigheden van zijn aangebeden vrouw, die zich wel eens met anderen amuseerde, uit behoefte aan weelde...

En dan verviel de zanger, zonder nuanceering, en met een weemoedig-willoos méégaan in het rhytme van het simpel wijsje:

„Hier een prul, en daar een lapje
Scharrelt zij tesamen, snapje...
En de afval, weggesmeten...
...enzoovoort.

De eenigszins goedkoope symboliek van het eindcouplet, waarin dan de vullesman zijn taak vergelijkt met zijn dagelijkschen arbeid in het huwelijksleven, trof Bik intusschen machtiglijk. Met een vochtig knippen van hare wimpers keek zij Volnay aan: „dat mag ik graag hooren, en Vic doet het goed, niet? En je zult zien dat het inslaat — daar genieten de menschen van, vooral als die oude dwaas maar wat mal doet!"

Ferdinand keek naar Steynen, die, aandachtig, de wenkbrauwen hoog opgetrokken en het hoofd licht opzij gebogen toekeek, zònder teeken van goed- of afkeuring... schijnbaar alléén verbaasd.

„Het is een interessante proef," had hij tegen Volnay gezegd, toen hij hem tot een repetitie uitnoodigde, „al die kerels en vrouwen daar zijn openbaringen voor mij. Die revue heeft natuurlijk géén pretentie...

en mijn anonimiteit blijft trouw gehandhaafd. Het interesseert mij machtig om die menschen te hooren zingen en zeggen wat ik opgeschreven heb... al die onzin. Wat ik geprobeerd heb, dat was: een revue van véél wilde onzin door elkaar, maar dan zóó, dat iedereen er in belachelijk gemaakt ziet, wat hij voor zichzelf als zijn meest kostbare goed bewaard heeft. Je kent dat gevoel wel, als iemand tegen je zegt: „stel je vóór, dàt en dàt vindt die!" En als je dan „zoo zoo" zegt, omdat je geen zin hebt om te vertellen dat je dat óók vindt, en het je niet lust om het tegendeel te bestrijden. Tot nu toe hebben allerlei schrijvers geprobeerd om de samenleving en het individu tot oprechtheid te bekeeren, door wantoestanden en belachelijke eigenschappen plastisch, gechargeerd voor te stellen, of door ze dogmatisch te ontleden. Nu dacht ik de menschen en toestanden voor te stellen zònder alles wat ik er verkeerd aan vind, een soort moreele eutopie in den meest kleingeestigen vorm: „ik blijf tusschen Molière en Tolstoy in" had hij gelachen... ja heusch, met een vieze revue!

„Zoo laat ik in salons heeren en dames elkander de meest schaamtelooze voorstellen doen... eenvoudig omdat wij nu eenmaal zoo zijn, en omdat alle zoogenaamd geraffineerde omwegen alleen aanleiding geven tot hinderlijke complicaties en misverstanden. Breedsprakige toespraken, die alleen gebrekkig uitdrukken wat iedereen wéét, worden vervangen door veelzeggende knikjes van: „jullie begrijpt wel", een revue eigent zich tot kleeding, die al het prikkelende

van hàlve kleeding vermijdt door eenvoudig zooveelmogelijk-doorgevoerde òntkleeding, alles wat valsche schaamte, misverstanden en geheimzinnigheid meebrengt wordt vermeden door schaamteloosheid, oprechtheid en realiteit. Mijn revue draagt een gepronnonceerd Westersch karakter: géén hevige passie en géén bedekt gevoelsleven, en geen verbloemde zonden . . . !"

„Het lijkt mij vrij geméén, dat opzetje," had Volnay verbaasd geantwoord . . . en de ander lachend, had toegestemd: „dat zal iedereen wel zeggen . . . en toch . . . ik kan er niets aan doen . . . maar het lijkt mij wel opvoedkundig!

„Natuurlijk heb ik mijn tafereelen zoo moeten uitkiezen, dat de compleete eerlijke consequentien van het principe geen aanleiding geeft tot ergerlijke tooneelen . . . die natuurlijk feitelijk noodzakelijk zijn . . . neen, probeer nu eens niet te lachen! Denk zelf eens na: wanneer je op het tooneel ziet, dat menschen die nijdig op elkaar zijn elkander primitief te lijf gaan, eventueel tot een vergelijk kunnen komen door volledige blootlegging van ieders belangen . . . wanneer je hoort dat nauw gelieerde menschen volkomen op de hoogte zijn van elkanders zonden, en daarbij onder het motto „tout savoir c' est tout pardonner" gelukkig leven . . . bekruipt je dan niet het gevoel, dat volstrekte eerlijkheid alle wetten, alle geboden en alle verordeningen overbodig maakt?

„Een agent zegt niet ruw: „rechts houden" . . . neen, hij zegt: „wanneer u aan dezen kant loopt, hindert u anderen." „Pardon," lach je, „ik moet aan dezen kant

in een winkel zijn," en dan noodigt hij je vriendelijk uit om dan tòch maar links te houden! Vooropgesteld alweer, dat je geen van beiden liegt, en je heusch in een winkel moet zijn!

„Misschien komt er een politieinval in de revue, wanneer een dame tot haar man zegt: „ik ben zooeven bij mijn minnaar geweest, maar hij is eigenlijk geducht vervelend. Dat heb ik hem gezegd, en ook dat hij feitelijk te ver weg woont om hem te bezoeken" waarop haar echtgenoot antwoordt:

„Je kunt hem ook hier inviteeren, maar is al die rompslomp nu wel het genoegen waard, vooral als hij zoo vervelend is?"

„Neen, feitelijk niet, je hebt gelijk," zegt de vrouw... „ik zal het hem zeggen, maar kijk, daar is hij juist! Dag Frederik!"

Frederik groet hen beiden, en zegt dan: „Ik kom je je kam brengen, die je hebt laten liggen!"

„Dank je wel!" zegt vriendelijk de vrouw.

„Emma vertelde mij," zegt dan de echtgenoot, „dat zij zich verveeld heeft bij jou! Je bent tamelijk saai, en je wordt te dik!"

„Ja," lacht de amant, „ik ben nog al vervelend en verlegen, maar ik heb mij feitelijk aan je vrouw opgedrongen omdat ik niemand ànders kon krijgen! Enfin, dus zullen wij het maar uitmaken?"

„Goed" zeggen alle drie.

De ex-minnaar wil weggaan, maar de echtgenoot roept: „Hier neem een sigaar mee!"

De ander bekijkt de sigaren, en schudt het hoofd:

„Dank je, ze zijn mij te gemeen!"

Afscheid. Als de minnaar weg is, zegt de echtgenoot: „Zoo, dat is dus afgeloopen?"

„Ja," zegt zijn vrouw, „het was ook lastig met het huishouden!"

Dan steekt de vriend het hoofd om de deur en roept: „Och, ik vergeet nog te zeggen, dat als jullie je bedenken mocht... ik ben altijd op te bellen op kantoor!"

Ferdinand had geschaterd van het lachen, maar Steynen vertelde alles met onverstoorbaren ernst, en eindigde:

„Zoo zie je, waartoe dat vieze gekonkel uit onze kringen, en overal je toe brengt. Ik geef toe, het is een ander uiterste... maar, du choc des opinions...

„Feitelijk zijn het natuurlijk ideaal toestanden, die belachelijk zijn in de omgeving van onze samenleving!

„Het is ook inconsequent dat ik mijn menschen niet in bosschen laat leven, en met lange effenkleurige gewaden, en ongeschoren en met lange haren, etende radijs en veldvruchten... maar dat wordt weer zwaar-op-de-hand, dogmatisch, Tolstoyaansch...

„Mijne genre is het luchtige, mijn leiding geen greep, maar een gracieus gebaar..."

Ferdinand dacht aan dat alles, terwijl hij naast Bik, het bewegen op het tooneel gadesloeg.

Het was een heen-en-weer loopen, en plaatsen, waaruit nu en dan kleine scènes, of liedjes begrijpelijk waren.

Het tafereel stelde een hofbal voor; men wachtte het koningspaar. Koormeisjes in loswijde mantels en schutterige jongens, met geplakte haren, liepen bij tweeën gearmd heen en weer, en praatten.

Telkens riep de regisseur: „lachen, praten, buigen" en dan bogen de schutterige paren voor elkaar, als bij een menuet van lijfeigenen, en de meisjes waaiden onophoudelijk met waaiers, terwijl hun lippen plooiden van „ja meneer en „zeker dame," en „gut," „gunst" of „jesses!" en diergelijken.

Volnay amuseerde zich kostelijk, vooral om een bleeken dandy-achtigen-knaap, die blijkbaar zichzelf nog niet zoo misplaatst vond op een hofbal, en met grooten hoogmoed een jong meisje aan den arm rondvoerde, met bewegingen die herinnerden aan een kappersbediende of goochelaar.

Rechts, vooraan stonden een aantal andere tooneelisten, in sloeberige kleeren bijeen; zooals zij daar gesticuleerend op elkander in redeneerden deden zij denken aan markthandelaars of kooplieden in diamant. Nochtans legde Bik uit, dat zij een groep vreemde gezanten voorstelden, en zulks bleek uit hun woorden.

In het grauwige licht, in hunne vieze, zakkige kleeren, brachten zij niets mede van de illusie, maar hun eenigszins nasaal klinkende dialoog was toch duidelijk verstaanbaar, terwijl zij in hun houding zooveel mogelijk plechtstatigheid trachtten uit te drukken:

„Ach, collega, Duitschland," zeide er een, „dat tractaat stuur ik u wel na de koffie ter onderteekening!

Wij zijn immers gentlemen onder elkaar! Mijn koning droeg mij op u te zeggen, dat, nu het conservatieve ministerie gevallen is, de oorlogskansen met u aanmerkelijk verminderd zijn. Natuurlijk bouwen wij nog drie pantserschepen om bij het Noordzee-eskader te voegen, waarvan de bestekken en plannen bij mij ter inzage liggen. Ook versterken wij onze oostgrens op verschillende punten, die ik u nader zal melden. Gij weet zeker, dat wij onze veldartillerie versterkt hebben met 6 houwitserbatterijen?"

„Schei uit collega!" deed de aangesprokene joviaal, „ik weet alles reeds uit uw hoofdstad, van een spion die daar woont in hôtel Excelsior; hij is heel goed, en ik zal hem tot uw beschikking stellen!"

Een derde heer mengde zich in het gesprek:

„Zoo meneeren, is het druk op de embassaden? Vervelend nietwaar? Ja, gij diplomaten wordt langzamerhand overbodig, nu de belangen der volkeren in het openbaar besproken worden, en niet behartigd door onderhandsche kuiperijen!"

Aan de andere zijde van het tooneel trok nu de aandacht een groep van edelvrouwen en edelen, die lachten en spraken:

„Ja," zei er een, „H. M. de Koningin zoekt verstrooïing. Sinds gij, graaf, haar minnaar niet meer zijt, heeft zij iederen dag een ander."

Eerste edelman: „Ik gisteren."

Tweede edelman: „Ik verleden week!"

Een der edelvrouwen: „Ja ja, de baron mijn echtgenoot is spoedig in ongenade vervallen!"

Deze, een kort dik mannetje, antwoordde: „H. M. zeide dat mijne pyjama's haar niet bevielen!"

„Gij, Hertog," sprak een ander, „doet gij geen moeite om opperstalmeester te worden? Uwe bezoeken bij den koning zijn toch veelvuldiger dan ooit!"

„Ja zeker," zeide de aangesprokene, „ik verneem dat gij er ook moeite voor doet, en ik wilde u daarover spreken. De bezoldiging hebben wij beide noodig! Gij voor uw renstal, ik voor het spel. Wij konden die echter samen deelen, en het werk laten doen door een jong mensch!"

Op dat oogenblik riep de regisseur: „Beweging, beweging, jullie hoort de deur opengaan!"

Alle blikken der acteurs richtten zich op de deur, en een confusie van stemmen riep:

„Daar is de koning, Z. M.!"

„De koningin!"

Ferdinand keek even naar Steynen's gezicht. Leo zat als tevoren, hoogst ernstig en vol aandacht. Het intrigeerde Volnay om te weten of deze consequenties door den auteur nuttig geacht werden om het publiek zijn ideaal te doen kennen: „volstrekte eerlijkheid."

Hij zelf vond den toestand geschikt, om niets anders dan eenig lachsucces teweeg te brengen, en hij nam zich voor straks met Leo te spreken.

„Let op," stootte Bik hem aan... „daar komt Gerdy!"

De piano vatte een opgewekte marsch aan, en, van links kwam uit de rijen der buigende acteurs Gerdy.

Zij was in straatcostuum: de groote hoed wat schuin, en lachend haar smalle gezicht, bestarend hare entrée-woorden in gedachten. In beide handen hield zij hoog, voor de borst, haar mof. Achter haar stapte, grijns-lachend-groetend, de oude Victor, die zijn rol in de hand hield.

Zij zongen hun entrée-lied, Gerdy frisch en helder, ietwat weemoedig in het refrein, waarbij zij coquet ter zijde sprak over haar mof. En krakerig, in het rhytme vallend was de stem van den ouden acteur.

Volnay zette zich behagelijker; het deed hem genoegen, en het streelde hem haar daar te zien, zoo frisch, zoo veel beter gekleed, en zich beter bewegende dan de anderen.

Zij lachte hem toe bij het zingen, en hij stelde zich voor hoe prettig het moest zijn haar bij de voorstelling zelve te zien bestaren.

„Gerdy is allerliefst," zeide hij tot Bik, en, de actrice hem coquet-lachend aanziende, als gold het compliment haar zelve, lachte:

„Nu mag je haar wel een héële mooie avondjapon geven, dan zijn de menschen nòg jaloerscher op je!"

„Bik," lachte hij, „je krijgt ook al de eerlijkheids-bevlieging... en de jurk krijgt Gerdy natuurlijk!"

De acte ontwikkelde zich verder in alle consequenties van Steynen's systeem, die tè belachelijk waren om paradoxen te zijn, vrij banaal dikwijls en niet treffend genoeg om de aandacht te doen verblijven bij het hoofdthema, dat in de tè zeer verwerkte variaties niet duidelijk herkenbaar meer was.

Zeker niet — dacht Volnay — voor Jan Publiek.

Arme Steynen... zijn revue zou een ànder soort bijval hebben dan de bedoeling was; hoe kan — lachte hij bij zichzelf — iemand zóó idealistisch zijn, om te verwachten, dat het publiek na zoo iets dwaas' in stillen zelfinkeer zal weggaan!

De régisseur klapte in zijn handen.

„Schaften," riep hij opgewekt, „dat was goed. Mijn complimenten Bik-je... de andere dames kunnen een voorbeeld aan je nemen!"

Het tooneel liep leeg; een paar ministers en gezanten haalden broodjes uit hun zakken en riepen om koffie.

Gerdy snelde naar Volnay toe: „Ben je tevreden, Ferdy? Is het goed... O, maar Leo laat mij zóóveel gemeene dingen zeggen... is het niet tè erg?"

„Volnay vindt het prachtig," kwam Bik tusschenbeide, „en hij geeft je een mooie jurk er voor!"

„O, Ferdy, wat ben je lief!"

Zij klemde zijn arm vast in den hare, in het warm van haar heup.

De régisseur kwam toeloopen, en sprak Volnay aan; dat hij weinig tijd had zooeven, en dat de revue zoo aardig was... „En mevrouw," duidde hij Gerdy aan, „mevrouw is subliem!"

Hij kuste zijn vingertoppen. Bik nam Ferdinand apart: „Vraag hem op de lunch, met dat meisje, Suzy! Steynen blijft ook, en wij ook?"

„Waar?" schrikte hij.

„Hier naast in het théater-café! Wees maar niet bang . . . !"

Volnay sprak de invitatie uit, en terwijl de man boog, blijkbaar gestreeld, en zeide Suzy te zullen halen, klemde Gerdy zijn arm even vaster aan, en kuste hem.

„Je bent een schat!"

„Ik vind het heerlijk je zoo bezig te zien!" zeide Ferdinand; op dit oogenblik was zijn verhouding met het meisje hem opeens weer lief en interessant. Dit millieu gaf er iets nieuws, iets prikkelends aan, en hij stelde zich voor, hoevéél prettiger het zou zijn haar des avonds hier af te halen, nà de voorstelling dan om haar te vinden, als tot nu toe: op haar kamer, moe en landerig, wat koortsig soms van verveling, met een boek of handwerkje.

Neen, nu was er iets nieuws, frisch en romantisch bijgekomen dat hem vroolijk stemde. En hij klopte Bik op de schouder, terwijl hij, den ouden Victor bemerkende, ook die aan de lunch noodigde: „Ziezoo Bik," spotte hij opgewekt, „nu heb jij ook een jongetje van je leeftijd aan de koffie!"

„Ach, die aap!" lachte zij, „Vic, je maakt mij immers nooit het hof?"

De acteur lachte met een grijns: „Je waart zoo ongenaakbaar — maar als je wilt? . . ."

* * *

Een half uur later zaten zij allen te zamen in het théater-café: Bik en Gerdy en de régisseur en Suzy,

het actricetje, en de oude Victor en Steynen en Ferdinand.

Aan de leestafel, in het lage zaaltje, waar het wat dof riekte naar stof en planken-vloer, zat iemand te lezen: de kraag van zijn jas omhoog, een hoed achter op het hoofd, weggezakt in zijn stoel en een half geledigd glas bier onder het bereik van zijn rechterhand.

De juffrouw in het buffet, half zichtbaar achter de groote dampende ketels, die aan een stationskoffiekamer herinnerden, las een krant.

Bij het raam zaten de anderen, druk pratend, in ruimen kring.

„Op het succes, meneer de auteur," deed joviaal de régisseur, en hief zijn bierglas omhoog naar Steynen, die ernstig den dronk aanvaardde.

„Leve de bohème!" riep, opgewekt, Gerdy; zij voelde zich onuitsprekelijk gelukkig nu; het was, of Volnay haar iets nader gekomen was.

Zij bemerkte zijn ietwat stijve houding ,maar ook, hoe hij zich moeite gaf om vriendelijk te zijn tegen iedereen. Hij luisterde naar de brieschende vertellingen van den régisseur; maakte grapjes met de kleine actrice, die merkbaar haar best deed om hem te behagen. En zij lachte even, toen zij zag hoe hij zich geweld aandeed, om den ouden Victor niet te brusqueeren.

De oude man at vele porties spiegeleieren met ham, en trachtte voortdurend Volnay, naast wien hij zat, toe te spreken, zijn hand rustend op diens arm, en zijn etende mond vlak bij diens gelaat.

„Bik," zeide Ferdinand, „wanneer mag ik uwe prestaties bewonderen?"

Zij lachte hem moederlijk toe.

„Straks... als je weg bent, naar de beurs!"

„Meneer," deed opdringerig de oude Victor, „laten wij u niet van uw zaken ophouden!"

„Ach wat," kwam vinnig Bik tusschenbeide, „dat hoef jij hem niet te vertellen!"

En Suzy, coquet lachend: „Laat meneer maar niet vertellen op de beurs, dat hij met jou koffie gedronken heeft!"

„En met jou, lief diertje," grinnikte hij terug: „annéme, een biertje!"

„Meneer is kunstliefhebber," deed breed de régisseur, „en in zijn stand moesten dat er meer zijn!"

Ferdinand was opeens het middelpunt van aller opmerkingen, en Gerdy, proestend achter haar kopje koffie, lachte:

„O, Ferdy, je wordt hier vàst stamgast!"

Volnay lachte wat gedwongen: „Welzeker, héél graag... als Steynen nòg meer revues schrijft!"

Leo, die had gepraat met Suzy, keek op. Zijn blonde hoofd keek grappig over de tafel met borden en koppen en glazen; met een gebaar, als bedoelde hij dit alles in zijn betoog, zeide hij accentueerend, wat heesch en als vragend:

„Dit is de manifestatie van mijn bedoeling; dat is het eerlijke leven; wij sparen elkander géén opmerking hier, en van wie hier komt wordt verwacht, dat zijn particuliere leven geen geheim is voor één der anderen!"

Men zweeg even, en toen, nuchter, zeide Victor, zijn grijnsmond afvegend met een papieren servetje:

„Och, meneer Volnay, léént u mij dan een riksie!"

Allen lachten, en Bik riep luid: „Nu, Vic, dat was al vast geen geheim voor ons, dat je er beroerd bij zit!"

„Een vrouw en zes kinderen!" deed hij zielig, en toen, tot Volnay, trouwhartig:

„En als ik u óóit helpen kan... je kunt nooit weten..."

Weer knalde een lachsalvo los, en Ferdinand, wat gedwongen, lachte mee.

„Het schijnt," zeide hij, „dat de communistische begrippen van den auteur hier gemeen goed zijn!"

„Gemeen zijn wij, en goed," grappigde nu, overmoedig, de man... „meneer, ik neem er nog een op uw speciale... annéme!"

„Hij is leuk!" trachtte Bik te redden, en Gerdy, die opeens weer stèrker Volnay's reserve voelde, zei vinnig:

„Je denkt er zeker om, Victor, dat je nog repeteeren moet, en van morgen kende je er ook al niet veel van!"

Over de bordjes en schalen op tafel strekte de régisseur zijn arm uit, en legde zijn beringde hand op Volnays arm: „Wij zijn hier vroolijke menschen onder elkaar meneer! Artisten! Wij hebben in de wereld niet veel anders dan elkaar... men moet er aan wennen!"

Ferdinand gevoelde, wat beschaamd, dat hij tòch te veel een ànder was geweest en, een lichte weerzin overwinnend, antwoordde hij:

„En ik verheug mij juist om u allen eens anders te zien dan op het tooneel!"

Bik vatte handig den draad, en, wat pralerig riep zij:

„O, en ik heb het hem al zóó dikwijls gezegd; die geheimzinnigheid van wat er achter het tooneel is, die geeft ons dat losse, dat onbezorgde van een ànder maatschappijtje... Neen, zoo gemàkkelijk komt er een-van-uit-de-stalles niet in!"

* * *

„Dag Gerdy! Tot vanavond!"

Volnay kuste haar achter de tochtige gangdeur vaarwel.

„Hoe vònd je het, màl?" vroeg zij, en om haar pleizier te doen, lachte hij:

„Héél grappig."

Toen zag hij haar terugloopen langs het middengangetje, de zaal door naar het tooneel, en opeens was het hem weer duidelijk, dat zij hem slechts een ontspanning was, een luxe, die nu te bekoorlijker was, nu die hem benijd zou worden, door honderden die hem niet zouden kennen, maar wier oogen, vele avonden zouden zijn gericht op haar, zijn Gerdy.

Het gaf hem een luchtig, blijmoedig gevoel.

Gerdy was óók vroolijk; het had haar even teleurgesteld dat hij zoo weinig had méegedaan, maar daarbij kwam weer haar trots, die zij altijd gevoelde voor zijn distinctie... och, zij zelf was toch niet meer zoo heelemaal een-uit-die-bende. Zij deed het toch voor Ferdinand... die wilde dat zij iets zou uitvoeren!

Een uur later zong zij, innig verheugd, haar liedjes met den ouden Victor, die óók zeer opgewekt was, en op datzelfde oogenblik stond Ferdinand, op de beurs, in een hoek met de Veere, en vertelde hem achter zijn hand het gebeurde van dien morgen, en hoe hij gelunchd had... beiden lachten in kleine hikjes van pleizier.